LATARNIA DYDAKTYCZNA

dla takich nauczycieli

przy wiejskich szkołach jednoklasowych,

którzy ucząc dzieci jednego oddziału lub stopnia,

nie umieją stósownie zatrudniać dziatwy innych oddziałów lub stopni.

Napisał

Roman Andrusikiewicz

c. k. Inspektor szkół ludowych w okręgu Gorlickim,
rzeczywisty Dyrektor szkoły głównéj w Mielcu,
tyt. nauczyciel wzorowy.

Dochód przeznaczony na założenie prywatnéj szkoły ludowéj
we wsi rodzinnéj autora — w Chochołowie pod Tatrami.

LWÓW.
NAKŁADEM AUTORA.
1882.

LATARNIA DYDAKTYCZNA.

LATARNIA DYDAKTYCZNA

dla takich nauczycieli

przy wiejskich szkołach jednoklasowych,

którzy ucząc dzieci jednego oddziału lub stopnia,

nie umieją stósownie zatrudniać dziatwy innych oddziałów lub stopni.

Napisał

Roman Andrusikiewicz

c. k. Inspektor szkół ludowych w okręgu Gorlickim,
rzeczywisty Dyrektor szkoły głównéj w Mielcu,
tyt. nauczyciel wzorowy.

Dochód przeznaczony na założenie prywatnéj szkoły ludowéj
we wsi rodzinnéj autora — w Chochołowie pod Tatrami.

LWÓW.

I. ZWIĄZKOWA DRUKARNIA.

1882.

Wielmożnemu Panu

EUGENIUSZOWI BENESZKOWI

c. k. Staroście,

Honorowemu Obywatelowi miasta Mielca i Radymna,
Członkowi honorowemu Towarzystwa pedagogicznego
i t. d.

w dowód głębokiéj czci

poświęca

Autor.

I.

Szczegółowe rozliczenie czasu

wymierzonego

na każdy przedmiot nauki

obowiązującym planem naukowym.

Uwaga. Litery: P, W, Ś, C, P, S oznaczają dni tygodnia, całe liczby — godziny nauki a ułamki — część godziny przypadającej na każdą dyscyplinę n. p. $^{3}/_{12}$ = 15 minut.

I. Religia.

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
1	Modlitwa lub śpiew przed nauką poranną	.	2. 1/12	.	2 1/12	.	.	2/12	2. 1/12	.	2. 1/12	.	2. 1/12	1. 1/12	4/12	6/12
2	Modlitwa z dziećmi młodszemi zrana przed nauką	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	Modlitwa lub śpiew po nauce rannéj	.	.	.	.	.	.	.	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	6/12	6/12
4	Modlitwa lub śpiew przed nauką popołudniową	.	.	.	.	.	.	.	4. 1/12	4. 1/12	4. 1/12	.	4. 1/12	.	4/12	4/12
5	Modlitwa lub śpiew po nauce popołudniowéj z dziatwą młodszą	4. 1/12	4. 1/12	4. 1/12	.	.	.	3/12	.	.	.	.	5. 1/12	.	1/12	4/12
6	Modlitwa lub śpiew po nauce popołudniowéj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
7	Przysłuchiwanie się katechizacyi	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
8	Katechizacya	.	.	3. 5/12	.	.	.	5/12	.	.	3. 5/12	.	.	.	5/12	10/12
9	Wypracowanie piśmienne treści relig. moral.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
10	Odpisywanie z katechizmu	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11	Reprodukcya piśmienna opracowanego ustępu z hist. bibl. lub katechizmu	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	10/12	.	.	.	.	.	.	20/12	30/12

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
1	Modlitwa lub śpiew przed nauką poranną	2. 1/12	.	2. 1/12	.	2. 1/12	.	3/12	.	2. 1/12	.	2. 1/12	.	1. 1/12	3/12	6/12
2	Modlitwa z dziećmi młodszemi zrana przed nauką	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	Modlitwa lub śpiew po nauce rannéj	.	.	.	.	.	.	.	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	6/12	6/12
4	Modlitwa lub śpiew przed nauką popołudniową	.	.	.	.	.	.	.	4. 1/12	4. 1/12	4. 1/12	.	4. 1/12	.	4/12	4/12
5	Modlitwa lub śpiew po nauce popołudniowéj z dziatwą młodszą	.	.	.	.	.	.	.	4 1/12	4. 1/12 5. 1/12	4. 1/12	.	.	.	4/12	4/12
6	Modlitwa lub śpiew po nauce popołudniowéj	5. 1/12	.	5. 1/12	.	5. 5/12	.	3/12	.	.	.	5. 1/12	.	.	1/12	4/12
7	Przysłuchiwanie się katechizacyi	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4. 10/12	.	10/12	10/12
8	Katechizacya	.	.	3. 5/12	.	.	.	5/12	.	.	3. 5/12	.	.	.	5/12	10/12
9	Wypracowanie piśmienne treści relig. moral.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2. 5/12	.	.	.	5/12	5/12
10	Odpisywanie z katechizmu	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11	Reprodukcya piśmienna opracowanego ustępu z hist. bibl. lub katechizmu	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	11/12	.	.	.	.	.	.	38/12	49/12

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
1	Modlitwa lub śpiew przed nauką poranną	.	1. 1/12	.	1. 1/12	.	1. 1/12	3/12	1. 1/12	.	1. 1/12	.	1. 1/12	.	3/12	6/12
2	Modlitwa z dziećmi młodszemi zrana przed nauką	.	.	.	.	.	.	.	2. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	.	5/12	5/12
3	Modlitwa lub śpiew po nauce rannéj	3. 1/12	.	3. 1/12	.	3. 1/12	.	3/12	.	3. 1/12	.	3. 1/12	.	3. 1/12	3/12	6/12
4	Modlitwa lub śpiew przed nauką popołudniową	.	4. 1/12	.	.	.	4. 1/12	2/12	4. 1/12	.	4. 1/12	.	4. 1/12	.	3/12	5/12
5	Modlitwa lub śpiew po nauce popołudniowéj z dziatwą młodszą	.	.	.	.	.	.	.	4. 1/12 5. 1/12	4. 1/12	4. 1/12 5. 1/12	.	5. 1/12	.	6/12	6/12
6	Modlitwa lub śpiew po nauce popołudniowéj	6. 1/12	.	.	5. 1/12	6. 1/12	.	3/12	.	5. 1/12	6. 1/12	.	.	5. 1/12	3/12	6/12
7	Przysłuchiwanie się katechizacyi	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
8	Katechizacya	.	.	.	.	4. 10/12	.	10/12	.	.	.	.	.	.	.	10/12
9	Wypracowanie piśmienne treści relig. moral.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
10	Odpisywanie z katechizmu	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3. 10/12	.	.	.	10/12	10/12
11	Reprodukcya piśmienna opracowanego ustępu z hist. bibl. lub katechizmu	.	.	.	.	.	.	.	5. 10/12	.	.	.	.	.	10/12	10/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	21/12	.	.	.	.	.	.	43/12	64/12

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
1	Modlitwa lub śpiew przed nauką poranną	1. 1/12	.	1. 1/12	.	1. 1/12	.	3/12	.	1. 1/12	.	1. 1/12	.	1. 1/12	3/12	6/12
2	Modlitwa z dziećmi młodszemi zrana przed nauką	.	.	.	.	.	.	.	2. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	.	5/12	5/12
3	Modlitwa lub śpiew po nauce rannéj	.	3. 1/12	.	3. 1/12	.	3. 1/12	3/12	3. 1/12	.	3. 1/12	.	3. 1/12	.	3/12	6/12
4	Modlitwa lub śpiew przed nauką popołudniową	4. 1/12	.	4. 1/12	.	4. 1/12	.	3/12	.	4. 1/12	.	.	.	4. 1/12	2/12	5/12
5	Modlitwa lub śpiew po nauce popołudniowéj z dziatwą młodszą	.	.	.	.	.	.	.	4. 1/12 5. 1/12	4. 1/12	4. 1/12 5. 1/12	.	5. 1/12	.	6/12	6/12
6	Modlitwa lub śpiew po nauce popołudniowéj	.	5. 1/12	6. 1/12	.	.	5. 1/12	3/12	6. 1/12	.	.	5. 1/12	6. 1/12	.	3/12	6/12
7	Przysłuchiwanie się katechizacyi	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
8	Katechizacya	5. 10/12	.	.	.	.	.	10/12	.	.	.	.	.	.	.	10/12
9	Wypracowanie piśmienne treści relig. moral.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
10	Odpisywanie z katechizmu	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11	Reprodukcya piśmienna opracowanego ustępu z hist. bibl. lub katechizmu	.	.	.	.	.	.	.	4. 9/12	.	.	.	4. 10/12	.	19/12	19/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	22/12	.	.	.	.	.	.	41/12	63/12

II. Język wykładowy.

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
12	Przysłuchiwanie się opowiadaniu, objaśnianiu i odpytywaniu N., czytaniu i odpowiedziom dzieci 2. r. n. z częściowym udziałem								2. 5/12	4. 5/12	2. 5/12	2. 5/12	5. 3/12		23/12	23/12
13	Nauka poglądowa z wygłoszeniem, napisaniem i czytaniem omówionych rzeczy z nowego ustępu	2. 4/12	4. 4/12	2. 5/12	2. 5/12	3. 4/12		22/12								22/12
14	Czytanie z Elementarza wyrazów (zdań) opracowanych w ciągu tygodnia przy nauce poglądowéj						2. 5/12	5/12								5/12
15	Czytanie z powtórzeniem dawniejszych ustępów z Elementarza										4. 2/4				2/4	2/4
16	Opowiedzenie (wygłoszenie) wzorowe przez N. ustępu objaśniać się mającego															
17	Czytanie z objaśnianiem, odpytywaniem i opowiadaniem (wygłaszaniem) nowego ustępu		Recepcya													
18	Odczytanie wzorowe przez N. ustępu opowiedzianego, objaśnionego, odpytanego i opowiadanego															

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
12															
13															
14															
15															
16	2. 1/12		2. 1/12				2/12								2/12
17	2. 3/12	4. 2/12	2. 1/12		5. 3/12		9/12								9/12
18		4. 1/12					1/12								1/12

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
12															
13															
14															
15															
16															
17															
18	4. 4/12		6. 5/12			6. 6/12	15/12								15/12

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
12															
13															
14															
15															
16															
17															
18					6 5/12		5/12								5/12

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
19	Czytanie ustępu jak wyżéj pod 16. 17. i 18. obrobionego															
20	Wyuczanie się na pamięć ustępu pod 16. 17. i 18. opracowanego, czytanego i odpisanego	Reprodukcya ustna														
21	Czytanie z opowiadaniem (wygłaszaniem) ustępu wszechstronnie obrobionego i na pamięć wyuczonego															
22	Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu													1. 10/12	10/12	10/12
23	Korrekta błędów popełnionych w odpisanéj z książki części ustępu wyjaśnionego	Ćwiczenia ortograficzne														
24	Przepisanie korrekty (22, 23)															
25	Napisanie z pamięci ustępu opracowanego															
26	Korrekta popełnionych błędów w ustępie napisanych z pamięci	Reprodukcya piśmienna I.														
27	Przepisanie ustępu z pamięci napisanego i poprawionego	stopień ćwiczeń stylistycznych														

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
19	Czytanie ustępu jak wyżéj pod 16. 17. i 18. obrobionego			2. 1/12				1/12	5. 5/12	5. 5/12	5. 5/12				15/12	16/12
20	Wyuczanie się na pamięć ustępu pod 16. 17. i 18. opracowanego, czytanego i odpisanego			2. 1/12				1/12		3. 4/12	4. 4/12				8/12	9/12
21	Czytanie z opowiadaniem (wygłaszaniem) ustępu wszechstronnie obrobionego i na pamięć wyuczonego		4. 2/12	2 1/12	2. 5/12			8/12								8/12
22	Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu								2. 5/12	4. 4/12	4. 5/12				29/12	29/12
23	Korrekta błędów popełnionych w odpisanéj z książki części ustępu wyjaśnionego								5 5/12	5. 5/12	5. 5/12					
24	Przepisanie korrekty (22, 23)															
25	Napisanie z pamięci ustępu opracowanego											2. 5/12	3. 4/12		9/12	9/12
26	Korrekta popełnionych błędów w ustępie napisanych z pamięci												5. 5/12		5/12	5/12
27	Przepisanie ustępu z pamięci napisanego i poprawionego															

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
19	Czytanie ustępu jak wyżéj pod 16. 17. i 18. obrobionego															
20	Wyuczanie się na pamięć ustępu pod 16. 17. i 18. opracowanego, czytanego i odpisanego	jak wyżéj														
21	Czytanie z opowiadaniem (wygłaszaniem) ustępu wszechstronnie obrobionego i na pamięć wyuczonego															
22	Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu												2. 5/12		5/12	5/12
23	Korrekta błędów popełnionych w odpisanéj z książki części ustępu wyjaśnionego												3. 6/12		6/12	6/12
24	Przepisanie korrekty (22, 23)													2. 5/12	5/12	5/12
25	Napisanie z pamięci ustępu opracowanego									1. 5/12		1. 5/12			10/12	10/12
26	Korrekta popełnionych błędów w ustępie napisanych z pamięci									2. 5/12			1. 5/12		10/12	10/12
27	Przepisanie ustępu z pamięci napisanego i poprawionego									2. 5/12			2. 5/12		10/12	10/12

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
19	Czytanie ustępu jak wyżéj pod 16. 17. i 18. obrobionego															
20	Wyuczanie się na pamięć ustępu pod 16. 17. i 18. opracowanego, czytanego i odpisanego	jak wyżéj														
21	Czytanie z opowiadaniem (wygłaszaniem) ustępu wszechstronnie obrobionego i na pamięć wyuczonego															
22	Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu															
23	Korrekta błędów popełnionych w odpisanéj z książki części ustępu wyjaśnionego															
24	Przepisanie korrekty (22, 23)															
25	Napisanie z pamięci ustępu opracowanego									4 4/12 5. 5/12				3. 10/12	19/12	19/12
26	Korrekta popełnionych błędów w ustępie napisanych z pamięci									4. 5/12				2. 5/12	10/12	10/12
27	Przepisanie ustępu z pamięci napisanego i poprawionego															

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
28	Dyktat															
29	Korrekta dyktatu . .															
30	Kontrola dyktatu poprawionego		D	y	k	t	a	t								
31	Przepisanie korrekty															
32	Ćwiczenia gramatyczne												5. 2/12		2/12	2/12
33	Szukanie w książce wyrazów oznaczonych i odpisanie ich									3. 4/12	4. 5/12		4. 10/12		19/12	19/12
34	Czytanie i korrekta wyrazów w książce wyszukanych i odpisanych										4. 2/12		5 5/12		7/12	7/12
35	Przysłuchiwanie się i przypatrywanie opracowaniu dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli													2 6/12	6/12	6/12

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
28	Dyktat															
29	Korrekta dyktatu															
30	Kontrola dyktatu poprawionego															
31	Przepisanie korrekty															
32	Ćwiczenia gramatyczne					5. 2/12		2/12								2/12
33	Szukanie w książce wyrazów oznaczonych i odpisanie ich															
34	Czytanie i korrekta wyrazów w książce wyszukanych i odpisanych															
35	Przysłuchiwanie się i przypatrywanie opracowaniu dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli															

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
28	Dyktat				1. 1/12			1/12								1/12
29	Korrekta dyktatu				1. 2/12			2/12								2/12
30	Kontrola dyktatu poprawionego											2. 5/12			5/12	5/12
31	Przepisanie korrekty											2. 5/12			5/12	5/12
32	Ćwiczenia gramatyczne		1. 5/12		1. 2/12	1. 5/12		12/12								12/12
33	Szukanie w książce wyrazów oznaczonych i odpisanie ich															
34	Czytanie i korrekta wyrazów w książce wyszukanych i odpisanych															
35	Przysłuchiwanie się i przypatrywanie opracowaniu dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli															

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
28	Dyktat			4. 1/12			4. 1/12	2/12								2/12
29	Korrekta dyktatu			4. 2/12			4. 2/12	4/12			4. 2/12			4. 2/12	4/12	8/12
30	Kontrola dyktatu poprawionego															
31	Przepisanie korrekty										4. 2/12			4. 4/12	6/12	6/12
32	Ćwiczenia gramatyczne			4. 2/12			4. 2/12	4/12								4/12
33	Szukanie w książce wyrazów oznaczonych i odpisanie ich															
34	Czytanie i korrekta wyrazów w książce wyszukanych i odpisanych															
35	Przysłuchiwanie się i przypatrywanie opracowaniu dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli															

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
36	Opracowanie dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli															
37	Odpisanie dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli		II stopień ćwiczeń stylistycznych													
38	Ćwiczenie się w piśmiennem wyrażeniu myśli podług dyspozycyi															
39	Przepisanie poprawionego ćwiczenia w piśmiennem wyrażeniu myśli															
40	Opracowanie materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego z dyspozycyą															
41	Odpisanie z tablicy uporządkowanego materyału do pr. ćw. stylistycznego		III stopień ćwiczeń stylistycznych													
42	Reprodukcya piśmienna opracowanego materyału do praktycz. ćwicz. styl. podług dyspozycyi															
43	Przepisanie korrekty praktycznego ćwiczenia stylistycznego															
44	Dyspozycya do piśmiennego zadania domowego															
45	Przegląd domowego wypracowania piśmiennego	2. 1/12						1/12								1/12
	Ogółem							28/12							69/12	97/12

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
36	Opracowanie dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli						2. 6/12	6/12								6/12
37	Odpisanie dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli													2 5/12	5/12	5/12
38	Ćwiczenie się w piśmiennem wyrażeniu myśli podług dyspozycyi													3 3/12	3/12	3/12
39	Przepisanie poprawionego ćwiczenia w piśmiennem wyrażeniu myśli													1. 10/12	10/12	10/12
40	Opracowanie materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego z dyspozycyą															
41	Odpisanie z tablicy uporządkowanego materyału do pr. ćw. stylistycznego															
42	Reprodukcya piśmienna opracowanego materyału do praktycz. ćwicz. styl. podług dyspozycyi															
43	Przepisanie korrekty praktycznego ćwiczenia stylistycznego															
44	Dyspozycya do piśmiennego zadania domowego													3. 1/12	1/12	1/12
45	Przegląd domowego wypracowania piśmiennego	2. 1/12						1/12								1/12
	Ogółem							31/12							85/12	116/12

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
36	Opracowanie dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli															
37	Odpisanie dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli															
38	Ćwiczenie się w piśmiennem wyrażeniu myśli podług dyspozycyi															
39	Przepisanie poprawionego ćwiczenia w piśmiennem wyrażeniu myśli															
40	Opracowanie materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego z dyspozycyą	3. 4/12		4. 4/12				8/12								8/12
41	Odpisanie z tablicy uporządkowanego materyału do pr. ćw. stylistycznego															
42	Reprodukcya piśmienna opracowanego materyału do praktycz. ćwicz. styl. podług dyspozycyi								4. 5/12		5. 5/12				10/12	10/12
43	Przepisanie korrekty praktycznego ćwiczenia stylistycznego								3. 6/12		4. 5/12				11/12	11/12
44	Dyspozycya do piśmiennego zadania domowego															
45	Przegląd domowego wypracowania piśmiennego															
	Ogółem							38/12							77/12	115/12

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
36	Opracowanie dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli															
37	Odpisanie dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli															
38	Ćwiczenie się w piśmiennem wyrażeniu myśli podług dyspozycyi															
39	Przepisanie poprawionego ćwiczenia w piśmiennem wyrażeniu myśli															
40	Opracowanie materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego z dyspozycyą		1. 5/12		1. 5/12			10/12								10/12
41	Odpisanie z tablicy uporządkowanego materyału do pr. ćw. stylistycznego									1. 5/12					5/12	5/12
42	Reprodukcya piśmienna opracowanego materyału do praktycz. ćwicz. styl. podług dyspozycyi										1 5/12 2. 10/12				15/12	15/12
43	Przepisanie korrekty praktycznego ćwiczenia stylistycznego									2. 10/12					10/12	10/12
44	Dyspozycya do piśmiennego zadania domowego															
45	Przegląd domowego wypracowania piśmiennego															
	Ogółem							25/12							69/12	94/12

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna:							Zatrudnienie ciche:							ogółem godzin
		P	W	Ś	C	P	S	godzin	P	W	Ś	C	P	S	godzin	
	III. Rachunki.															
46	Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie		2. 5/12			2. 5/12		10/12								10/12
47	Rozwiązywanie piśmienne dalszych przykładów z książ. rachunk.									3. 3/12			3. 3/12		6/12	6/12
48	Korrekta rozwiązanych samodzielnie przykładów z książeczki rachunk.									3. 3/12			3. 3/12		6/12	6/12
49	Ćwiczenia dla wprawy podług wzoru na tablicy									2. 5/12			2. 5/12		10/12	10/12
	Ogółem							10/12							22/12	32/12
	IV. Historya naturalna.															
50	Reprodukcya ustna poprzedzającéj lekcyi z dalszém opracowaniem ustępu odnośnego															
51	Reprodukcya piśmienna podług dyspozycyi opracowanéj już wszechstronnie części ustępu															
52	Korrekta popełnionych błędów w piśmiennéj reprodukcyi															
53	Przepisanie korrekty															
	Ogółem															

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna:							Zatrudnienie ciche:							ogółem godzin
		P	W	Ś	C	P	S	godzin	P	W	Ś	C	P	S	godzin	
	III. Rachunki.															
46	Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie		2. 5/12			2. 5/12		10/12								10/12
47	Rozwiązywanie piśmienne dalszych przykładów z książ. rachunk.									3. 6/12			3. 6/12		12/12	12/12
48	Korrekta rozwiązanych samodzielnie przykładów z książeczki rachunk.									2. 5/12			2. 5/12		10/12	10/12
49	Ćwiczenia dla wprawy podług wzoru na tablicy															
	Ogółem							10/12							22/12	32/12
	IV. Historya naturalna.															
50	Reprodukcya ustna poprzedzającéj lekcyi z dalszém opracowaniem ustępu odnośnego															
51	Reprodukcya piśmienna podług dyspozycyi opracowanéj już wszechstronnie części ustępu															
52	Korrekta popełnionych błędów w piśmiennéj reprodukcyi															
53	Przepisanie korrekty															
	Ogółem															

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna:							Zatrudnienie ciche:							ogółem godzin
		P	W	Ś	C	P	S	godzin	P	W	Ś	C	P	S	godzin	
	III. Rachunki.															
46	Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie	1. 5/12		1. 5/12			1 5/12	15/12								15/12
47	Rozwiązywanie piśmienne dalszych przykładów z książ. rachunk.								2. 5/12		2. 5/12			2. 6/12	16/12	16/12
48	Korrekta rozwiązanych samodzielnie przykładów z książeczki rachunk.								1. 5/12		1. 5/12			1 5/12	15/12	15/12
49	Ćwiczenia dla wprawy podług wzoru na tablicy															
	Ogółem							15/12							31/12	46/12
	IV. Historya naturalna.															
50	Reprodukcya ustna poprzedzającéj lekcyi z dalszém opracowaniem ustępu odnośnego			5. 5/12				5/12					6. 2/12		2/12	7/12
51	Reprodukcya piśmienna podług dyspozycyi opracowanéj już wszechstronnie części ustępu												3. 4/12		4/12	4/12
52	Korrekta popełnionych błędów w piśmiennéj reprodukcyi										2. 5/12				5/12	5/12
53	Przepisanie korrekty										6. 5/12				5/12	5/12
	Ogółem							5/12							16/12	21/12

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna:							Zatrudnienie ciche:							ogółem godzin
		P	W	Ś	C	P	S	godzin	P	W	Ś	C	P	S	godzin	
	III. Rachunki.															
46	Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie	1. 5/12		1. 5/12			1. 5/12	15/12								15/12
47	Rozwiązywanie piśmienne dalszych przykładów z książ. rachunk.								2. 5/12		2. 5/12			2. 6/12	16/12	16/12
48	Korrekta rozwiązanych samodzielnie przykładów z książeczki rachunk.								1. 5/12		1. 5/12			1. 5/12	15/12	15/12
49	Ćwiczenia dla wprawy podług wzoru na tablicy															
	Ogółem							15/12							31/12	46/12
	IV. Historya naturalna.															
50	Reprodukcya ustna poprzedzającéj lekcyi z dalszém opracowaniem ustępu odnośnego		5. 3/12			6. 2/12		5/12								5/12
51	Reprodukcya piśmienna podług dyspozycyi opracowanéj już wszechstronnie części ustępu										3. 10/12				10/12	10/12
52	Korrekta popełnionych błędów w piśmiennéj reprodukcyi															
53	Przepisanie korrekty										2. 5/12				5/12	5/12
	Ogółem							5/12							15/12	20/12

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	V. Fizyka.															
54	Opracowanie dalsze ustępu odnośnego po ustnéj reprodukcyi poprzedzającéj lekcyi															
55	Reprodukcya piśmienna lekcyi wyłożonéj															
56	Przepisanie wypoprawianéj reprodukcyi															
	Ogółem															
	VI. Gospodarstwo wiejskie: rolnictwo, chów bydła, sadownictwo, pszczelnictwo.															
57	Ćwiczenia praktyczne po za izbą szkolną, na wycieczkach do ogrodu, w pole, w las i t. d. (*chłopcy*)															
	VII. Gospodarstwo domowe.															
58	Wykonywanie faktyczne odnośnych czynności w izbie szkolnéj, w kuchni, na podwórzu, w ogrodzie i t. d. (*dziewczęta*)															

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
54	Opracowanie dalsze ustępu odnośnego po ustnéj reprodukcyi poprzedzającéj lekcyi															
55	Reprodukcya piśmienna lekcyi wyłożonéj															
56	Przepisanie wypoprawianéj reprodukcyi															
	Ogółem															
57	Ćwiczenia praktyczne po za izbą szkolną, na wycieczkach do ogrodu, w pole, w las i t. d. (*chłopcy*)											4. $\frac{12}{12}$ 5. $\frac{11}{12}$			$\frac{23}{12}$	$\frac{23}{12}$
58	Wykonywanie faktyczne odnośnych czynności w izbie szkolnéj, w kuchni, na podwórzu, w ogrodzie i t. d. (*dziewczęta*)											4 $\frac{12}{12}$ 5. $\frac{11}{12}$			$\frac{23}{12}$	$\frac{23}{12}$

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
54	Opracowanie dalsze ustępu odnośnego po ustnéj reprodukcyi poprzedzającéj lekcyi													5. $\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$
55	Reprodukcya piśmienna lekcyi wyłożonéj															
56	Przepisanie wypoprawianéj reprodukcyi															
	Ogółem														$\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$
57	Ćwiczenia praktyczne po za izbą szkolną, na wycieczkach do ogrodu, w pole, w las i t. d. (*chłopcy*)				4. $\frac{6}{12}$ 5. $\frac{6}{12}$			$\frac{12}{12}$				4. $\frac{6}{12}$ 5. $\frac{5}{12}$			$\frac{11}{12}$	$\frac{23}{12}$
58	Wykonywanie faktyczne odnośnych czynności w izbie szkolnéj, w kuchni, na podwórzu, w ogrodzie i t. d. (*dziewczęta*)											4. $\frac{12}{12}$ 5. $\frac{11}{12}$			$\frac{23}{12}$	$\frac{23}{12}$

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
54	Opracowanie dalsze ustępu odnośnego po ustnéj reprodukcyi poprzedzającéj lekcyi						5. $\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$								$\frac{5}{12}$
55	Reprodukcya piśmienna lekcyi wyłożonéj								3. $\frac{10}{12}$						$\frac{10}{12}$	$\frac{10}{12}$
56	Przepisanie wypoprawianéj reprodukcyi								2 $\frac{5}{12}$						$\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$
	Ogółem							$\frac{5}{12}$							$\frac{15}{12}$	$\frac{20}{12}$
57	Ćwiczenia praktyczne po za izbą szkolną, na wycieczkach do ogrodu, w pole, w las i t. d. (*chłopcy*)				4. $\frac{6}{12}$ 5. $\frac{5}{12}$			$\frac{11}{12}$				4. $\frac{6}{12}$ 5 $\frac{6}{12}$			$\frac{12}{12}$	$\frac{23}{12}$
58	Wykonywanie faktyczne odnośnych czynności w izbie szkolnéj, w kuchni, na podwórzu, w ogrodzie i t. d. (*dziewczęta*)											4. $\frac{12}{12}$ 5. $\frac{11}{12}$			$\frac{23}{12}$	$\frac{23}{12}$

Liczba porządkowa	mianowicie:	Oddział I. (1. rok nauki)															(2. rok nauki)															Oddział II. (3. i 4. rok nauki)															Oddział III. (5. i 6. rok nauki)														
		Nauka głośna:							Zatrudnienie ciche:							ogółem godzin	Nauka głośna:							Zatrudnienie ciche:							ogółem godzin	Nauka głośna:							Zatrudnienie ciche:							ogółem godzin	Nauka głośna:							Zatrudnienie ciche:							ogółem godzin
		P	W	Ś	C	P	S	godzin	P	W	Ś	C	P	S	godzin		P	W	Ś	C	P	S	godzin	P	W	Ś	C	P	S	godzin		P	W	Ś	C	P	S	godzin	P	W	Ś	C	P	S	godzin		P	W	Ś	C	P	S	godzin	P	W	Ś	C	P	S	godzin	
	VIII. Geografia.																																																												
59	Opracowanie nowego ustępu t. j. czytanie z wyjaśnieniem i odpytywaniem *(rysowaniem)*																															6. $\frac{2}{12}$						$\frac{2}{12}$								$\frac{2}{12}$			5. $\frac{5}{12}$				$\frac{5}{12}$								$\frac{5}{12}$
60	Repetycya ustna																																																						6. $\frac{2}{12}$						$\frac{2}{12}$	$\frac{2}{12}$
61	Reprodukcya piśmienna nowéj — względnie poprzedzającéj lekcyi podług dyspozycyi																																							3. $\frac{6}{12}$					$\frac{6}{12}$	$\frac{6}{12}$										5. $\frac{5}{12}$				$\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$
62	Korrekta reprodukcyi piśmiennéj																																						2 $\frac{5}{12}$						$\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$															
63	Przepisanie korrekty																																						6. $\frac{5}{12}$						$\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$															
	Ogółem																																					$\frac{2}{12}$							$\frac{16}{12}$	$\frac{18}{12}$							$\frac{5}{12}$							$\frac{7}{12}$	$\frac{12}{12}$
	IX. Historya.																																																												
64	Reprodukcya ustna lekcyi poprzedzającéj, recepcya nowéj																																			6. $\frac{3}{12}$		$\frac{3}{12}$								$\frac{3}{12}$			6. $\frac{5}{12}$				$\frac{5}{12}$								$\frac{5}{12}$
65	Repetycya ustna																																																										6. $\frac{3}{12}$		$\frac{3}{12}$	$\frac{3}{12}$
66	Reprodukcya piśmienna nowéj, względnie poprzedzającéj lekcyi																																										6 $\frac{5}{12}$		$\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$										6. $\frac{5}{12}$				$\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$
67	Korrekta piśmiennéj reprodukcyi																																										5 $\frac{5}{12}$		$\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$															
68	Przepisanie korrekty																																										5. $\frac{5}{12}$		$\frac{5}{12}$	$\frac{5}{12}$															
	Ogółem																																					$\frac{3}{12}$							$\frac{15}{12}$	$\frac{18}{12}$							$\frac{5}{12}$							$\frac{8}{12}$	$\frac{13}{12}$

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	X. Pisanie.															
69	Pisanie wzoru na tablicy z stósownemi pouczeniami	4. 3/12	.	.	.	.	.	3/12	.	.	.	.	.	.	.	3/12
70	Pisanie podług wzoru na tablicy	.	.	.	.	.	.	.	4. 2/12 } 4. 4/12	.	.	.	.	.	6/12	6/12
71	Korrekta i ocenienie pisma	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	3/12	.	.	.	.	.	.	6/12	9/12
	XI. Rysunki.															
72	Rysowanie przedmiotów z zakresu nauki poglądowéj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3. 4/12	4/12	4/12
73	Nakreślenie wzoru do nowéj lekcyi	3. 2/12	.	.	.	.	.	2/12	.	.	.	.	.	.	.	2/12
74	Rysowanie podług wzoru nowéj figury	.	.	.	.	.	.	.	3. 4/12	.	.	.	.	.	4/12	4/12
75	Wykończenie figury narysowanéj podług wzoru	.	.	.	.	.	.	.	3. 3/12	.	.	.	.	.	3/12	3/12
76	Przegląd z korrektą i ocenieniem figury wykończonéj	3. 1/12	.	.	.	.	.	1/12	.	.	.	.	.	.	.	1/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	3/12	.	.	.	.	.	.	11/12	14/12

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	X. Pisanie.															
69	Pisanie wzoru na tablicy z stósownemi pouczeniami	3. 2/12	.	.	.	.	.	2/12	.	.	.	.	.	.	.	2/12
70	Pisanie podług wzoru na tablicy	.	.	.	.	.	.	.	3. 7/12	.	.	.	.	.	7/12	7/12
71	Korrekta i ocenienie pisma	3. 1/12	.	.	.	.	.	1/12	.	.	.	.	.	.	.	1/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	3/12	.	.	.	.	.	.	7/12	10/12
	XI. Rysunki.															
72	Rysowanie przedmiotów z zakresu nauki poglądowéj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
73	Nakreślenie wzoru do nowéj lekcyi	4. 1/12	.	.	.	.	.	1/12	.	.	.	.	.	.	.	1/12
74	Rysowanie podług wzoru nowéj figury	.	.	.	.	.	.	.	4. 7/12	.	.	.	.	.	7/12	7/12
75	Wykończenie figury narysowanéj podług wzoru	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
76	Przegląd z korrektą i ocenieniem figury wykończonéj	4. 1/12	.	.	.	.	.	1/12	.	.	.	.	.	.	.	1/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	2/12	.	.	.	.	.	.	7/12	9/12

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	X. Pisanie.															
69	Pisanie wzoru na tablicy z stósownemi pouczeniami	.	3. 2/12	.	.	.	3. 2/12	4/12	.	.	.	.	.	.	.	4/12
70	Pisanie podług wzoru na tablicy	.	.	.	.	.	.	.	.	4. 5/12	.	.	.	4 5/12	10/12	10/12
71	Korrekta i ocenienie pisma	.	3. 2/12	.	.	.	3 2/12	4/12	.	.	.	.	.	.	.	4/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	8/12	.	.	.	.	.	.	10/12	18/12
	XI. Rysunki.															
72	Rysowanie przedmiotów z zakresu nauki poglądowéj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
73	Nakreślenie wzoru do nowéj lekcyi	.	5. 2/12	.	.	.	.	2/12	.	.	.	.	.	.	.	2/12
74	Rysowanie podług wzoru nowéj figury	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
75	Wykończenie figury narysowanéj podług wzoru	.	.	.	.	.	.	.	.	4. 4/12 } 5. 3/12	.	.	.	.	7/12	7/12
76	Przegląd z korrektą i ocenieniem figury wykończonéj	.	5. 3/12	.	.	.	.	3/12	.	.	.	.	.	.	.	3/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	5/12	.	.	.	.	.	.	7/12	12/12

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	X. Pisanie.															
69	Pisanie wzoru na tablicy z stósownemi pouczeniami	.	3. 6/12	.	.	3. 6/12	.	12/12	.	.	.	.	.	.	.	12/12
70	Pisanie podług wzoru na tablicy	.	.	.	.	.	.	.	.	3. 4/12	.	.	3. 4/12	.	8/12	8/12
71	Korrekta i ocenienie pisma	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	12/12	.	.	.	.	.	.	8/12	20/12
	XI. Rysunki.															
72	Rysowanie przedmiotów z zakresu nauki poglądowéj	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
73	Nakreślenie wzoru do nowéj lekcyi	.	.	.	.	5. 2/12	.	2/12	.	.	.	.	.	.	.	2/12
74	Rysowanie podług wzoru nowéj figury	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5. 3/12	.	3/12	3/12
75	Wykończenie figury narysowanéj podług wzoru	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5 2/12	.	2/12	2/12
76	Przegląd z korrektą i ocenieniem figury wykończonéj	.	.	.	.	5. 3/12	.	3/12	.	.	.	.	.	.	.	3/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	5/12	.	.	.	.	.	.	5/12	10/12

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	XII. Geometrya.															
77	Nowa lekcya															
78	Rozwiązywanie piśmienne zadań podług danego wzoru															
79	Korrekta podług wzoru piśmiennie rozwiązanych zadań															
	Ogółem															
	XIII. Śpiew.															
	I. ludowy.															
80	Zaznajomienie się z melodyą do piosnki nowéj						3 2/12	2/12						3. 4/12	4/12	6/12
81	Reprodukcya piosnki nowéj, repetycya piosnek znanych															
	II. kościelny.															
82	Opracowanie tekstu pieśni nowéj															
83	Poznanie melodyi do nowéj pieśni															
84	Ćwiczenie się w śpiewaniu pieśni znanych															
	Ogółem							2/12							4/12	6/12

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	XII. Geometrya.															
77	Nowa lekcya															
78	Rozwiązywanie piśmienne zadań podług danego wzoru															
79	Korrekta podług wzoru piśmiennie rozwiązanych zadań															
	Ogółem															
	XIII. Śpiew.															
	I. ludowy.															
80	Zaznajomienie się z melodyą do piosnki nowéj						3 4/12	4/12								4/12
81	Reprodukcya piosnki nowéj, repetycya piosnek znanych													3. 2/12	2/12	2/12
	II. kościelny.															
82	Opracowanie tekstu pieśni nowéj															
83	Poznanie melodyi do nowéj pieśni															
84	Ćwiczenie się w śpiewaniu pieśni znanych															
	Ogółem							4/12							2/12	6/12

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	XII. Geometrya.															
77	Nowa lekcya															
78	Rozwiązywanie piśmienne zadań podług danego wzoru															
79	Korrekta podług wzoru piśmiennie rozwiązanych zadań															
	Ogółem															
	XIII. Śpiew.															
	I. ludowy.															
80	Zaznajomienie się z melodyą do piosnki nowéj		5. 2/12				5. 1/12	3/12								3/12
81	Reprodukcya piosnki nowéj, repetycya piosnek znanych								6 3/12					3. 6/12	9/12	9/12
	II. kościelny.															
82	Opracowanie tekstu pieśni nowéj															
83	Poznanie melodyi do nowéj pieśni													5. 3/12	3/12	3/12
84	Ćwiczenie się w śpiewaniu pieśni znanych													6. 3/12	3/12	3/12
	Ogółem							3/12							15/12	18/12

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	XII. Geometrya.															
77	Nowa lekcya					1. 5/12		5/12								5/12
78	Rozwiązywanie piśmienne zadań podług danego wzoru												2. 10/12		10/12	10/12
79	Korrekta podług wzoru piśmiennie rozwiązanych zadań												1. 5/12		5/12	5/12
	Ogółem							5/12							15/12	20/12
	XIII. Śpiew.															
	I. ludowy.															
80	Zaznajomienie się z melodyą do piosnki nowéj	6. 3/12						3/12								3/12
81	Reprodukcya piosnki nowéj, repetycya piosnek znanych									5. 2/12				5. 1/12	3/12	3/12
	II. kościelny.															
82	Opracowanie tekstu pieśni nowéj	6 5/12						5/12								5/12
83	Poznanie melodyi do nowéj pieśni						5 3/12	3/12								3/12
84	Ćwiczenie się w śpiewaniu pieśni znanych						6 3/12	3/12								3/12
	Ogółem							14/12							3/12	17/12

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	XIV. Gimnastyka.															
85	Ćwiczenia nowe z powtórzeniem dawniejszych *(chłopcy)*	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3. 10/12	.	.	10/12	10/12
	XV. Roboty ręczne.															
86	Dziewcząt	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3. 10/12	.	.	10/12	10/12
	XVI. Zanotowanie nieobecnych.															
87	przed południem	3. 1/12	3. 1/12	3 1/12	2. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	6/12	.	.	.	.	.	.	.	6/12
88	po południu	4 1/12	4. 1/12	4. 1/12	.	4. 1/12	.	4/12	.	.	.	.	.	.	.	4/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	10/12	.	.	.	.	.	.	.	10/12
	XVII. Odpoczynki.															
89	I.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1. 1/12	1/12	1/12
	II.	.	.	.	.	.	.	.	2. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	3. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	6/12	6/12
	III.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5. 1/12	.	1/12	1/12
	IV.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	8/12	8/12

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	XIV. Gimnastyka.															
85	Ćwiczenia nowe z powtórzeniem dawniejszych *(chłopcy)*	.	.	.	3. 3/12	.	.	3/12	.	.	.	3 7/12	.	.	7/12	10/12
	XV. Roboty ręczne.															
86	Dziewcząt	.	.	.	.	.	.	.	5. 10/12	5. 10/12	.	3. 10/12	.	.	30/12	30/12
	XVI. Zanotowanie nieobecnych.															
87	przed południem	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	2. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	6/12	.	.	.	.	.	.	.	6/12
88	po południu	4. 1/12	4 1/12	4. 1/12	.	4 1/12	.	4/12	.	.	.	.	.	.	.	4/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	10/12	.	.	.	.	.	.	.	10/12
	XVII. Odpoczynki.															
89	I.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1. 1/12	1/12	1/12
	II.	.	.	.	.	.	.	.	2. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	3. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	6/12	6/12
	III.	.	.	.	.	.	.	.	5. 1/12	5. 1/12	5. 1/12	.	5. 1/12	.	4/12	4/12
	IV.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11/12	11/12

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	XIV. Gimnastyka.															
85	Ćwiczenia nowe z powtórzeniem dawniejszych *(chłopcy)*	.	.	.	3. 3/12	.	.	3/12	.	.	.	3. 7/12	.	.	7/12	10/12
	XV. Roboty ręczne.															
86	Dziewcząt	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4. 5/12	3. 10/12	5. 5/12	4. 5/12	25/12	25/12
	XVI. Zanotowanie nieobecnych.															
87	przed południem	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	2. 1/12	3. 1/12	3 1/12	6/12	.	.	.	.	.	.	.	6/12
88	po południu	4. 1/12	4. 1/12	4. 1/12	.	4. 1/12	5 1/12	5/12	.	.	.	.	.	.	.	5/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	11/12	.	.	.	.	.	.	.	11/12
	XVII. Odpoczynki.															
89	I.	.	.	.	.	.	.	.	1. 1/12	1. 1/12	1. 1/12	1. 1/12	1. 1/12	1. 1/12	6/12	6/12
	II.	.	.	.	.	.	.	.	2. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	3. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	6/12	6/12
	III.	.	.	.	.	.	.	.	5. 1/12	5. 1/12	5. 1/12	.	5. 1/12	5. 1/12	5/12	5/12
	IV.	.	.	.	.	.	.	.	6. 1/12	.	6. 1/12	.	6. 1/12	.	3/12	3/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20/12	20/12

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
	XIV. Gimnastyka.															
85	Ćwiczenia nowe z powtórzeniem dawniejszych *(chłopcy)*	.	.	.	3. 4/12	.	.	4/12	.	.	.	3. 6/12	.	.	6/12	10/12
	XV. Roboty ręczne.															
86	Dziewcząt	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4. 4/12	3. 10/12	5. 5/12	4. 6/12	25/12	25/12
	XVI. Zanotowanie nieobecnych.															
87	przed południem	3. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	2. 1/12	3. 1/12	3. 1/12	6/12	.	.	.	.	.	.	.	6/12
88	po południu	4. 1/12	4. 1/12	4. 1/12	.	4. 1/12	5 1/12	5/12	.	.	.	.	.	.	.	5/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	11/12	.	.	.	.	.	.	.	11/12
	XVII. Odpoczynki.															
89	I.	.	.	.	.	.	.	.	1. 1/12	1. 1/12	1. 1/12	1. 1/12	1. 1/12	1. 1/12	6/12	6/12
	II.	.	.	.	.	.	.	.	2. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	3. 1/12	2. 1/12	2. 1/12	6/12	6/12
	III.	.	.	.	.	.	.	.	5. 1/12	5. 1/12	5. 1/12	.	5. 1/12	5. 1/12	5/12	5/12
	IV.	.	.	.	.	.	.	.	6. 1/12	.	6. 1/12	.	6. 1/12	.	3/12	3/12
	Ogółem	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20/12	20/12

Zestawienie czasu rozliczonego.

Uwaga. Całe liczby oznaczają ilość dwunastych części godziny.

Oddział I. (1. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
I.	Religia	1	2	6	1	.	.	10	3	2	8	1	4	2	20	30
II	Język wykładowy	5	4	5	5	4	5	28	5	9	14	5	20	16	69	97
III.	Rachunki	.	5	.	.	5	.	10	.	11	.	.	11	.	22	32
IV.	Historya naturalna	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
V.	Fizyka	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
VI.	Gospodarstwo wiejskie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
VII.	Gospodarstwo domowe *	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
VIII.	Geografia	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
IX.	Historya	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
X.	Pisanie	3	.	.		.		3	6	.	.	.	.	.	6	9
XI.	Rysunki	3	.	.	.	.	.	3	7	.	.	.	.	4	11	14
XII.	Geometrya	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XIII.	Śpiew	.	.	.	.	.	2	2	.	.	.	.	.	4	4	6
XIV.	Gimnastyka	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10	.	.	10	10
XV.	Roboty ręczne *	.	.	.	.	.	.	.		.	.	10	.	.	10	10
XVI.	Zanotowanie nieobecnych	2	2	2	1	2	1	10	.	.	.	.	.	.	.	10
XVII.	Odpoczynki	.	.	.	.	.	.	.	1	1	1	1	2	2	8	8
	Ogółem	14	13	13	7	11	8	66	22	23	23	17	37	28	150	216
	t. j. godzin	1 2/12	1 1/12	1 1/12	7/12	11/12	8/12	5 6/12	1 10/12	1 11/12	1 11/12	1 5/12	3 1/12	2 4/12	12 6/12	18 .

Oddział I. (2. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
I.	Religia	2	.	7	.	2	.	11	3	5	13	3	12	2	38	49
II	Język wykładowy	5	5	5	5	5	6	31	15	18	19	5	9	19	85	116
III.	Rachunki	.	5	.	.	5	.	10	.	11	.	.	11	.	22	32
IV.	Historya naturalna	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
V.	Fizyka	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
VI.	Gospodarstwo wiejskie	.	.	.	.	.		.	.	.	.	23	.	.	23	23
VII.	Gospodarstwo domowe *	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	23	.	.	23	23
VIII.	Geografia	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
IX.	Historya	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
X.	Pisanie	3	.	.	.	.	.	3	7	.	.	.	.	.	7	10
XI.	Rysunki	2	.	.	.	.	.	2	7	.	.	.	.	.	7	9
XII.	Geometrya	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XIII.	Śpiew	.	.	.	.	.	4	4	.	.	.	.	.	2	2	6
XIV.	Gimnastyka	.	.	.	3	.	.	3	.	.	.	7		.	7	10
XV.	Roboty ręczne *	.	.	.	.	.	.	.	10	10	.	10	.	.	30	30
XVI.	Zanotowanie nieobecnych	2	2	2	1	2	1	10	.	.	.	.	.	.	.	10
XVII.	Odpoczynki	.	.	.	.	.	.	.	2	2	2	1	2	2	11	11
	Ogółem	14	12	14	9	14	11	74	34	36	34	39	34	25	202	276
	t. j. godzin	1 2/12	1 .	1 2/12	9/12	1 2/12	11/12	6 2/12	2 10/12	3 .	2 10/12	3 3/12	2 10/12	2 1/12	16 10/12	23 .

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
I.	Religia	2	2	1	2	12	2	21	15	4	16	2	4	2	43	64
II	Język wykładowy	8	5	9	5	5	6	38	11	15	10	15	21	5	77	115
III.	Rachunki	5	.	5	.	.	5	15	10	.	10	.	.	11	31	46
IV.	Historya naturalna	.	.	5	.	.	.	5	.	.	10	.	6	.	16	21
V.	Fizyka	.	.	.	.	.	.	.		.	.	.	.	5	5	5
VI.	Gospodarstwo wiejskie	.	.	.	12	.	.	12	.	.	.	11	.	.	11	23
VII.	Gospodarstwo domowe *	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	23	.	.	23	23
VIII.	Geografia	2	.	.		.	.	2	10	6	.	.	.	.	16	18
IX.	Historya	.	.	.	.	3	.	3	.	.	.	.	15	.	15	18
X.	Pisanie	.	4	.	.	.	4	8	.	5	.	.	.	5	10	18
XI.	Rysunki	.	5	.	.	.	.	5	.	7	.	.	.	.	7	12
XII.	Geometrya	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XIII.	Śpiew	.	2	.	.	.	1	3	3	.	.	.	.	12	15	18
XIV.	Gimnastyka	.	.	.	3	.	.	3	.	.	.	7	.	.	7	10
XV.	Roboty ręczne *	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5	10	5	5	25	25
XVI.	Zanotowanie nieobecnych	2	2	2	1	2	2	11	.	.	.	.	.	.	.	11
XVII.	Odpoczynki	.	.	.	.	.	.	.	4	3	4	2	4	3	20	20
	Ogółem	19	20	22	23	22	20	126	53	40	50	37	50	43	273	399
	t. j. godzin	1 7/12	1 8/12	1 10/12	1 11/12	1 10/12	1 8/12	10 6/12	4 5/12	3 4/12	4 2/12	3 1/12	4 2/12	3 7/12	22 9/12	33 3/12

Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

Liczba porządkowa	mianowicie:	Nauka głośna: P	W	Ś	C	P	S	godzin	Zatrudnienie ciche: P	W	Ś	C	P	S	godzin	ogółem godzin
I.	Religia	12	2	3	1	2	2	22	14	4	4	3	14	2	41	63
II	Język wykładowy	.	5	5	5	5	5	25	.	29	4	15	.	21	69	94
III.	Rachunki	5	.	5	.	.	5	15	10	.	10	.	.	11	31	46
IV.	Historya naturalna	.	3	.	.	2	.	5	.	.	15	.	.	.	15	20
V.	Fizyka	.	.	.	.	.	5	5	15	.	.	.	.	.	15	20
VI.	Gospodarstwo wiejskie	.	.	.	11	.	.	11	.	.	.	12	.	.	12	23
VII.	Gospodarstwo domowe *	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	23	.	.	23	23
VIII.	Geografia		.	5	.	.	.	5	2	.	5	.	.	.	7	12
IX.	Historya	.	.	5	.	.	.	5	.	.	5	.	3	.	8	13
X.	Pisanie	.	6	.	.	6	.	12	.	4	.	.	4	.	8	20
XI.	Rysunki	.	.	.	.	5	.	5	.	.	.	.	5	.	5	10
XII.	Geometrya	.	.	.	.	5	.	5	.	.	.	.	15	.	15	20
XIII.	Śpiew	8	.	.	.	.	6	14	.	2	.	.	.	1	3	17
XIV.	Gimnastyka	.	.	.	4	.	.	4	.	.	.	6	.	.	6	10
XV.	Roboty ręczne *	.	.	.	.	.	.	.		.	4	10	5	6	25	25
XVI.	Zanotowanie nieobecnych	2	2	2	1	2	2	11	.	.	.	.	.	.	.	11
XVII.	Odpoczynki	.	.		.	.	.	.	4	3	4	2	4	3	20	20
	Ogółem	27	18	25	22	27	25	144	45	42	47	38	45	38	255	399
	t. j. godzin	2 3/12	1 6/12	2 1/12	1 10/12	2 3/12	2 1/12	12 .	3 9/12	3 6/12	3 11/12	3 2/12	3 9/12	3 2/12	21 3/12	33 3/12

* Przedmiotów równoczesnych nie wlicza się.

Podział godzin dla szkoły ludowéj pospolitéj jednoklasowéj o jednym nauczycielu z nauką całodzienną w trzech oddziałach. *)

Dzień	Oddział	Rok nauki	Pierwsza godzina	Druga godzina	Trzecia godzina	Czwarta godzina	Piąta godzina	Szósta godzina
Poniedziałek	I.	1. 2.	Schodzą się dzieci do szkoły.	1. Z 2. r. n. | 12. Przysłuchiwanie się opowiadaniu, objaśnianiu i odpytywaniu N., czytaniu i odpowiedziom dzieci 2. r. n. z częściowym udziałem. | 48. Przegląd do nowego wypis. piśmien. | 13. Nauka poglądowa z wygłoszeniem, napisaniem i czytaniem omówionych rzeczy z nowego ustępu. 1. Modlitwa. | 48. Przegląd do nowego wypisu piśmien. | 16. Opowiadanie (wygłoszenie) przez N. [illegible] 17. Czytanie z objaśnianiem, od[illegible] i opowiadaniem [illegible] nowego ustępu | 22. Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu. 88. Odpoczynek.	75. Rysunki. Wykończenie figury narysowanéj podług wzoru. | Rysunki. 73. Nakreślenie wzoru do nowéj lekcyi | 76. Korrekta | 74. Rysowanie nowéj figury podług wzoru. | 8. Z II. oddziałem. 69. Pisanie wzoru na tablicy. | 71. Korrekta. | 70. Pisanie podług wzoru na tablicy. 87. Zanotowanie nieobecnych.	4. Z III. oddziałem. | 70. Pisanie podług wzoru na tablicy. | 69. Pisanie wzoru na tablicy z stosownemi pouczeniami. | 70. Pisanie podług wzoru na tablicy. | 5. Modlitwa 73. Rysunki. Nakreślenie wzoru. 76. Korrekta. | 74. Rysowanie podług wzoru nowéj figury. 88. Zanotowanie nieobecnych	Dzieci poszły do domu. 19. Czytanie ustępu opracowanego. | 21. Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu. | 6. Modlitwa. 86. Roboty ręczne (dziewczęta).	Nie ma dzieci w szkole.
	II.	3. 4.	1. Z III. oddziałem. | 48. Rachunki. Korrekta przykładów samodzielnie z książki rozwiązanych. | 46. Rachunki. Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie. | 89. Odpoczynek.	2. Z 2. r. n. | 47. Rachunki. Rozwiązywanie piśmienne dalszych przykładów z książeczki rachunkowéj. | 62. Geografia. Korrekta piśmiennéj reprodukcyi.	43. Przepisanie korrekty praktycznego ćwiczenia stylistycznego. | 40. Opracowanie materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego z dyspozycyą. | 3. Modlitwa.	42. Reprodukcya piśmienna opracowanego materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego podług dyspozycyi. | 16.–21. Rzeczowe opracowanie ustępu do czytania z ustną reprodukcyą. | Jak wyżéj.	89. Odpoczynek. | 11. Religia. Reprodukcya piśmienna opracowanego ustępu z historyi biblijnéj lub z katechizmu. | Jak wyżéj.	89. Odpoczynek. | 59. Geografia. Opracowanie nowego ustępu. | 81. Śpiew. Reprodukcya piosnki nowéj, powtórzenie piosnek znanych. | 63. Geografia. Przepisanie korrekty. | 6. Modlitwa.
	III.	5. 6.	1. Modlitwa. | 46. Rachunki. Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie. | 48. Rachunki. Korrekta przykładów samodzielnie z książki rozwiązanych.	47. Rachunki, jak wyżéj. | 56. Fizyka. Przepisanie wypoprawianéj reprodukcyi.	55. Fizyka. Reprodukcya piśmienna lekcyi wyłożonéj. | 3. Z II. oddziałem	4. Modlitwa. | 11. Religia. Piśmienna reprodukcya opracowanego ustępu z historyi biblijnéj lub z katechizmu	8. Religia. Katechizacya.	60. Geografia. Powtórzenie. | 80. Śpiew. Poznanie melodyi do piosnki nowéj. | 82. Śpiew kościelny. Opracowanie tekstu pieśni nowéj | 6. Z II. oddziałem.
Wtorek	I.	1. 2.	Schodzą się dzieci do szkoły.	1. Modlitwa. | 49. Rachunki. Ćwiczenia dla wprawy podług wzoru na tablicy. | 46. Rachunki. Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie. 1. Z 1. r. n. | 46. Rachunki. Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie. | 48. Rachunki. Korrekta rozwiązanych samodzielnie przykładów z książeczki rachunkowéj. 89. Odpoczynek.	47. Rachunki. Rozwiązywanie piśm. dalszych przykładów z książeczki rach. | 48. Rachunki. Korrekta samodzielnie rozwiązan. przykł. z książeczki rach. | 39. Szukanie i odpisanie z książki wyrazów oznaczonych. 47. Rachunki. Rozwiązywanie piśmienne dalszych przykładów z książeczki rachunkowéj | 20. Wyuczanie się na pamięć ustępu opracowanego, czytanego i odpisanego. | 3. Z III oddziałem 87. Zanotowanie nieobecnych.	4 Z II. oddziałem. | 12. Przysłuchiwanie się opowiadaniu, objaśnianiu i odpytywaniu N., czytaniu i odpowiedziom dzieci 2. r. n. z częściowym udziałem. | 13 Nauka poglądowa z wygłoszeniem, napisaniem i czytaniem omówionych rzeczy z now. ustępu | 5 Modlitwa 21. Reprodukcya ustna ustępu wszechstronnie obrobionego. | 17. 18. Opracowanie części nowego ustępu. | 22. Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu. 88. Zanotowanie nieobecnych	Dzieci poszły do domu. 19. Czytanie ustępu opracowanego. | 22. Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu. | 5. 86. Roboty ręczne (dziewczęta).	Nie ma dzieci w szkole.
	II.	3. 4.	1. Modlitwa. | 25. Napisanie z pamięci ustępu opracowanego. | 32. Ćwiczenie gramatyczne. | 89. Odpoczynek.	2. Z 1. r. n. | 26. Korrekta błędów popełnionych w ustępie napisanym z pamięci. | 27. Przepisanie ustępu z pamięci napisanego i poprawionego. | 89. Odpoczynek.	61. Geografia. Reprodukcya piśmienna nowéj, względnie poprzedzającéj lekcyi podług dyspozycyi. | 69 Pisanie wzoru na tablicy. | 71. Pisanie z korektą i ocenieniem pisma. | 4. Modlitwa.	70. Pisanie podług wzoru na tablicy. | 75. Rysunki. Wykończenie figury narysowanéj podług wzoru. | Jak wyżéj.	80. Odpoczynek. | 75. Rysunki. Wykończenie figury narysowanéj podług wzoru. | 76. Rysunki. Przegląd z korektą i ocenieniem figury wykończonéj. | 75. Rysunki. Wykończanie figury narysowanéj podług wzoru. 73. Rysunki. Nakreślenie wzoru do nowéj lekcyi. | 75. Rysunki. Wykończanie figury narysowanéj podług wzoru. | 80 Śpiew. Zaznajomienie się z melodyą do piosnki nowéj. | 6. Z III. oddziałem.	Nie ma dzieci w szkole.
	III.	5. 6.	1. Z II. oddziałem. | 40. Opracowanie materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego podług dyspozycyi. | 41. Odpisanie z tablicy uporządkowanego materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego.	43. Przepisanie korrekty praktycznego ćwiczenia stylistycznego.	69. Pisanie wzoru na tablicy z stosownemi pouczeniami. | 70. Pisanie podług wzoru na tablicy. | 3. Modlitwa	4. Z II. oddziałem. | 26. Korrekta popełnionych błędów w ustępie napisanym z pamięci. | 25. Napisanie z pamięci ustępu opracowanego.	25. Napisanie z pamięci ustępu opracowanego. | 50. Historya naturalna Reprodukcya ustna lekcyi poprzedzającéj z dalszém opracowaniem ustępu odnośnego. | 81. Śpiew. Reprodukcya piosnki nowéj. Powtórzenie piosnek znanych. | 6 Modlitwa.	Nie ma dzieci w szkole.
Środa	I.	1. 2.	Schodzą się dzieci do szkoły.	1. Z 2. r. n. | 12. Przysłuchiwanie się opowiadaniu, objaśnianiu i odpytywaniu N., czytaniu i odpowiedziom dzieci 2. r. n. z częściowym udziałem | 13. Nauka poglądowa z wygłoszeniem, napisaniem i czytaniem omówionych rzeczy z nowego ustępu. 1. Modlitwa. | 16. [illegible] 17. [illegible] 18. [illegible] 19. Czytanie 21. Wypisanie [illegible] nowego ustępu. | 9. Religia. Wypracowanie piśmienne treści religijno-moralnéj. 89. Odpoczynek.	8. Religia. Katechizacya. | 9. Z II. oddziałem 87. Zanotowanie nieobecnych.	4. Z III. oddziałem. | 38. Szukanie wyrazów oznaczonych i odpisanie ich z książki. | 34. Czytanie i korrekta wyrazów z książki wyszukanych i odpisanych. | 15. Czytanie z powtórzeniem ustępów dawniejszych z Elementarza. | 5. Modlitwa 22. Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu. | 20. Wyuczanie się na pamięć ustępu opracowanego, czytanego i odpisanego. 88. Zanotowanie nieobecnych	Dzieci poszły do domu. 22. Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu. | 19. Czytanie ustępu opracowanego | 6. Modlitwa.	Nie ma dzieci w szkole.
	II.	3. 4.	1. Z III. oddziałem. | 48. Rachunki. Korrekta przykładów samodzielnie z książki rozwiązanych. | 46. Rachunki. Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie. | 89. Odpoczynek.	2. Z 2. r. n. | 47. Rachunki. Rozwiązywanie piśmienne dalszych przykładów z książeczki rachunkowéj. | 52. Historya naturalna. Korrekta popełnionych błędów w piśmiennéj reprodukcyi	10. Religia. Odpisywanie z katechizmu. | 3. Modlitwa.	43. Przepisanie korrekty praktycznego ćwiczenia stylistycznego. 86. Roboty ręczne (dziewczęta). | 40. Opracowanie materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego z dyspozycyą. | Jak wyżéj.	89. Odpoczynek. | 42. Reprodukcya piśmienna opracowanego materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego podług dyspozycyi. | 50. Historya naturalna. Reprodukcya ustna poprzedzającéj lekcyi z dalszém opracowaniem ustępu odnośnego. | Jak wyżéj.	89. Odpoczynek. | 58. Historya naturalna. Przepisanie korrekty. | 16.–21. Rzeczowe opracowanie ustępu do czytania z ustną reprodukcyą. | 6. Z III. oddziałem.
	III.	5. 6.	1. Modlitwa. | 46. Rachunki. Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie. | 48. Rachunki. Korrekta przykładów samodzielnie z książki rozwiązanych.	47. Rachunki, jak wyżéj. | 53. Historya naturalna. Przepisanie korrekty.	51. Historya naturalna. Reprodukcya piśmienna podług dyspozycyi opracowanéj już wszechstronnie części ustępu. | 3. Z II oddziałem	4. Modlitwa | 28. Dyktat. | 29. Korrekta dyktatu. | 32. Ćwiczenie gramatyczne. | 29. Korrekta dyktatu. | 31. Przepisanie korrekty 86. Roboty ręczne (dziewczęta).	59. Geografia. Opracowanie nowego ustępu t. j. czytanie z wyjaśnieniem (rysowaniem) i odpytaniem. | 61. Geografia. Reprodukcya piśmienna nowéj względnie poprzedzającéj lekcyi podług dyspozycyi.	64. Historya. Reprodukcya ustna lekcyi poprzedzającéj, recepcya nowéj. | 66. Historya. Reprodukcya piśmienna nowéj względnie poprzedzającéj lekcyi. | 6. Modlitwa.
Czwartek	I.	1. 2.	Schodzą się dzieci do szkoły.	1. Modlitwa. | 12. Przysłuchiwanie się opowiadaniu, objaśnianiu i odpytywaniu N., czytaniu i odpowiedziom dzieci 2. r. n. z częściowym udziałem | 13. Nauka poglądowa z wygłoszeniem, napisaniem i czytaniem omówionych rzeczy z nowego ustępu. 1. Z 1. r. n. | 21. Reprodukcya ustna ustępu wszechstronnie obrobionego. | 25. Napisanie z pamięci ustępu opracowanego. 87. Zanotowanie nieobecnych.	89. Odpoczynek. | 85. Gimnastyka. 86. Roboty ręczne (dziewczęta). 85. Gimnastyka. | 85. Gimnastyka. 86. Roboty ręczne (dziewczęta). | 8. Z III. oddziałem.	Dzieci poszły do domu.	Dzieci poszły do domu. 57. Gospodarstwo wiejskie (chłopcy) z II. i III. oddziałem. 58. Gospodarstwo domowe (dziewczęta).	Nie ma dzieci w szkole.
	II.	3. 4.	1. Modlitwa. | 25. Napisanie z pamięci ustępu opracowanego. | 32. Ćwiczenie gramatyczne. | 28. Dyktat. | 29. Korrekta dyktatu. | 89. Odpoczynek.	2. Z 1. r. n. | 30. Kontrola dyktatu poprawionego. | 31. Przepisanie korrekty.	85. Gimnastyka. | 85. Gimnastyka. | 85. Gimnastyka. 86. Roboty ręczne (dziewczęta).	57. Gospodarstwo wiejskie: rolnictwo, chów bydła, sadownictwo, pszczelnictwo; ćwiczenia praktyczne po za izbą szkolną na wycieczkach: w pole, w las, do ogrodu i t. d. (chłopcy).	58. Gospodarstwo domowe (dziewczęta). | 6. Z III. oddziałem.	Nie ma dzieci w szkole.
	III.	5. 6.	1. Z II. oddziałem. | 40 Opracowanie materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego podług dyspozycyi. | 42. Reprodukcya piśmienna opracowanego materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego podług dyspozycyi.	42. Reprodukcya piśmienna opracowanego materyału do praktycznego ćwiczenia stylistycznego podług dyspozycyi.	85. Gimnastyka. | 85. Gimnastyka. 86. Roboty ręczne (dziewczęta). | 3. Modlitwa.	57. Gospodarstwo wiejskie: rolnictwo, chów bydła, sadownictwo, pszczelnictwo; ćwiczenia praktyczne po za izbą szkolną na wycieczkach: w pole, w las do ogrodu i t. d. (chłopcy).	58. Gospodarstwo domowe (dziewczęta). Wykonywanie odnośnych czynności w izbie szkolnej, w kuchni, na podwórzu, w ogrodzie i t. d. | 6 Modlitwa.	Nie ma dzieci w szkole.
Piątek	I.	1. 2.	Schodzą się dzieci do szkoły.	1. Z 2. r. n. | 49. Rachunki. Ćwiczenia dla wprawy podług wzoru na tablicy. | 46. Rachunki. Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie. 1. Modlitwa. | 46. Rachunki. Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie. | 48. Rachunki. Korrekta przykładów samodzielnie z książki rozwiązanych. 89. Odpoczynek.	47. Rachunki. Rozwiązywanie piśm. dalszych przykładów z książeczki rach. | 48. Rachunki. Korrekta samodzielnie rozwiązan. przykł. z książeczki rach. | 13. Nauka poglądowa z wygłoszeniem napisaniem i czytaniem omówionych rzeczy z nowego ustępu. 47. Rachunki. Rozwiązywanie piśmienne dalszych przykładów z książeczki rachunkowéj. | 25. Napisanie z pamięci ustępu opracowanego. | 9 Z II. oddziałem 87. Zanotowanie nieobecnych.	4. Z III. oddziałem | 33. Szukanie wyrazów oznaczonych i odpisanie ich z książki. 7. Przysłuchiwanie się katechizacyi w II. oddziale. 88. Zanotowanie nieobecnych.	89. Odpoczynek. | 34. Czytanie i korrekta wyrazów z książki wyszukanych i odpisanych. | 12. Przysłuchiwanie się nauce udzielanéj dzieciom 2. r. n. | 32. Ćwiczenie gramatyczne. | 5. Z 2. r. n. 26. Korrekta błędów popełnionych w ustępie napisanym z pamięci. | 17. Opracowanie części nowego ustępu | 32. Ćwiczenie gramatyczne. | 6. Modlitwa.	Dzieci poszły do domu.
	II.	3. 4.	1. Z III. oddziałem. | 26. Korrekta błędów popełnionych w ustępie napisanym z pamięci. | 32. Ćwiczenie gramatyczne. | 89. Odpoczynek.	2. Z 2. r. n. | 27. Przepisanie ustępu z pamięci napisanego i poprawionego. | 22. Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu.	23. Korrekta popełnionych błędów w odpisanéj z książki części ustępu wyjaśnionego. | 51. Historya naturalna. Reprodukcya piśmienna podług dyspozycyi opracowanéj wszechstronnie części ustępu. | 3. Modlitwa.	8. Religia. Katechizacya.	67. Historya. Korrekta piśmiennéj reprodukcyi. 86. Roboty ręczne (dziewczęta). | 68. Historya. Przepisanie korrekty. | Jak wyżéj.	89. Odpoczynek. | 66. Historya. Reprodukcya piśmienna nowéj względnie poprzedzającéj lekcyi. | 64. Historya. Reprodukcya ustna lekcyi poprzedzającéj, recepcya nowéj. | 50. Historya naturalna. Przysłuchiwanie się nauce w III. oddz. z częściowym udziałem. | 6. Modlitwa.
	III.	5. 6.	1. Modlitwa. | 77. Geometrya. Nowa lekcya. | 79. Geometrya. Korrekta podług wzoru zadań piśmiennie rozwiązanych.	78. Geometrya. Rozwiązywanie piśmienne zadań podług danego wzoru.	69. Pisanie wzoru na tablicy z stosownemi pouczeniami | 70. Pisanie podług wzoru na tablicy. | 3 Z II. oddziałem	4. Modlitwa. | 11. Religia Reprodukcya piśmienna opracowanego ustępu z historyi biblijnéj lub z katechizmu.	73. Rysunki. Nakreślenie wzoru do nowéj lekcyi. | 74. Rysowanie nowéj figury podług wzoru. 75. Rysunki. Wykończanie figury poprzedzającéj. | 76. Rysunki. Przegląd z korektą i ocenieniem figury wykończonéj. | 75. Rysunki. Wykończanie figury narysowanéj podług wzoru. 86. Roboty ręczne (dziewczęta).	16.–21. Rzeczowe opracowanie ustępu do czytania z ustną reprodukcyą. | 65. Historya. Powtórzenie z II. oddziałem. | 51. Historya naturalna. Reprodukcya [illegible] | 6. Jak wyżéj.
Sobota	I.	1. 2.	1. Z II. oddziałem. | 22. Odpisanie z książki wyjaśnionéj części nowego ustępu. 39. Przepisanie poprawionego ćwiczenia w piśmiennem wyrażeniu myśli.	35. Przysłuchiwanie się i przypatrywanie opracowaniu dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli. | 14. Czytanie z Elementarza wyrazów (zdań) opracowanych w ciągu tygodnia przy nauce poglądowéj. 36. Opracowanie dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli. | 37. Odpisanie dyspozycyi do piśmiennego wyrażenia myśli. 89. Odpoczynek.	80. Śpiew. Zaznajomienie się z melodyą do piosnki nowéj. | 80. Śpiew piosnki nowéj. | 72. Rysowanie przedmiotów z zakresu nauki poglądowéj. 80. Śpiew. Zaznajomienie się z melodyą do piosnki nowéj. | 81. Śpiew. Powtórzenie piosnki znanéj. | 38. Ćwiczenie się w piśmiennem wyrażaniu myśli podług dyspozycyi. | [illegible] | 8. Z III. oddziałem 87. Zanotowanie nieobecnych.	Dzieci poszły do domu.	Nie ma dzieci w szkole.	
	II.	3. 4.	1. Modlitwa. | 48. Rachunki. Korrekta przykładów samodzielnie z książki rozwiązanych. | 46. Rachunki. Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie. | 89. Odpoczynek.	47. Rachunki. Rozwiązywanie piśmienne dalszych przykładów z książeczki rachunkowéj. | 24. Przepisanie korrekty (23). | 89. Odpoczynek.	81. Śpiew. Reprodukcya piosnki nowéj, repetycya piosnek znanych. | 69. Pisanie wzoru na tablicy | 71. Korrekta i ocenienie pisma. | 4. Modlitwa.	70. Pisanie podług wzoru na tablicy. 86. Roboty ręczne (dziewczęta). | 16.–21. Rzeczowe opracowanie ustępu do czytania z ustną reprodukcyą.	89. Odpoczynek. | 54. Fizyka, razem z III. oddziałem. | 83. Śpiew kościelny z III. oddziałem. | 90. Śpiew ludowy. C. d. nowéj piosnki. | 88. Zanotowanie nieobecnych. | 6. Z III. oddziałem.	84. Śpiew kościelny z III. oddziałem.
	III.	5. 6.	1. Z II. oddziałem. | 46 Rachunki. Rozwiązywanie nowych przykładów pamięciowo i piśmiennie. | 48. Rachunki. Korrekta przykładów samodzielnie z książki rozwiązanych.	47. Rachunki, jak wyżéj. | 26. Korrekta błędów popełnionych w ustępie napisanym z pamięci.	25. Napisanie z pamięci ustępu opracowanego. | 3. Modlitwa.	4. Z II. oddziałem. | 28. Dyktat. | 29. Korrekta dyktatu. | 32. Ćwiczenie gramatyczne. | 29. Korrekta dyktatu. | 31. Przepisanie korrekty. 86. Roboty ręczne (dziewczęta).	54. Fizyka. Opracowanie dalsze ustępu odnośnego po ustnej reprodukcyi poprzedzającéj lekcyi. | 83. Śpiew kościelny. Poznanie melodyi do nowéj pieśni. | 81. Śpiew ludowy. Powtórzenie | 6. Modlitwa.	84. Ćwiczenie się w śpiewaniu znanych pieśni kościelnych.

*) Drukiem podobnym do pisma oznaczono naukę głośną.

II.

Podział godzin.

III.

Dyspozycye na jeden tydzień

(8—13. listopada 1880.)

Oddział I.

(*1. rok nauki*)	(*2. rok nauki*)
Schodzić się będą dzieci do szkoły.	

1. godzina.

Oddział II. (3. rok nauki)	Oddział II. (4. rok nauki)	Oddział III. (5. rok nauki)	Oddział III. (6. rok nauki)
1. Pomodlą się z III. oddziałem.		**1**. Rozpocznie P. naukę modlitwą: „*Ojcze niebieski! zgromadziliśmy się w uczelni*“ i t. d. (*jak w katechizmie Schustera*).	
48. Rachunki.		**46. Rachunki.** Zanim dzieci n. p. piątego roku nanki dany im przykład z pamięci rozwięzywać będą, postawisz P. dzieciom szóstego roku nauki nowe zagadnienie i odwrotnie.	
Pozamieniać się mają na zeszyty dobrzy z dobrymi, mierni z miernymi. Jeden pisać będzie na I. tablicy zadanie rozwiązane w Sobotę samodzielnie, a to z zeszytu, w którym mu je P. poprawiłeś. Z tego wzoru na tablicy poprawiać sobie mają nawzajem mylki dostrzeżone, policzyć je i zwrócić sobie zeszyty.	Jeden pisać ma na I. tablicy zad. rozwiązane samodzielnie w Sobotę, które mu P. w zeszycie poprawiłeś, wszyscy zaś poprawią według tego mylki dostrzeżone w zeszytach kolegów swoich, na które się przed nauką pozamieniali. Skończywszy tę korrektę pozwracają sobie zeszyty na dany znak.	Trzy praktyczne przykłady na stronicy 271. podręcznika: „*Ile kosztuje metr sukna*“ . . i t. d. . . aż do: „*długości?*“	Na stronicy 337. podręcznika pierwsze trzy wiersze od góry: „*Ile razy mieści się* $2^1/_4$ *w 3?* aż do $2^1/_2$ *w 7?*“
46. Rachunki naprzemian, raz z 3. — to znowu z 4. rokiem nauki.		**48. Rachunki.**	
Przerobi P. zadanie 43) aż do 52) na 150. stronicy podręcznika do nauki rachunków t j. piśmiennie na tablicy i na zeszytach równocześnie z dziećmi.	Rozwiąże P. cyframi na tablicy a dzieci na zeszytach zadanie 164) aż do 169) wedle podręcznika na stronicy 204. u dołu.	Zamieniwszy się na zeszyty poprawi jeden drugiemu podług przysposobionego przed nauką na tablicy wzoru samodzielnie w Sobotę rozwięzywanych zadań z II. książeczki rachunkowéj na 51. stronicy: 1·2 w 6 = 0·5; 1 2 w 12 = 10·0 i t. d. Skończywszy tę korrektę zeszyty sobie pozwracają.	Według wzoru na tablicy przed nauką przysposobionego poprawią sobie wyniki zadań samodzielnie w Sobotę rozwiązanych, a to jeden uczeń drugiemu pozamieniawszy się na zeszyty. Wzór pisał jeden z uczniów, któremu P. zadanie odnośne poprawiłeś.
89. Odpoczynek.			

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
1. Pomodlą się z 2. rokiem n.	**1**. Odmówisz P. z dziećmi modlitwę: *„Przyjdź Duchu św.!"* *(Mały katechizm str. 30)* tudzież *„Ojcze nasz"*.
12. **Język wykładowy**. Przysłuchiwać się będą dzieci i wezmą udział w głośnéj lekcyi, którą P. mieć będziesz z 2. rokiem nauki. Z téj i one coś skorzystają, jeżeli P. pamiętać będziesz o dawaniu im łatwych pytań z wyjaśnień ustępu czytanego: Skąd się chléb bierze?	**45**. **Język wykładowy**. Przejrzysz P. pobieżnie, czy i jak napisały dzieci w domu na tabliczkach dane im w Sobotę zadanie: Piosnka o młynku. *(Elementarz str. 64.)*. **16**. Opowiész P. z pamięci zwięźle i prawie dosłownie treść mającego się czytać ustępu z Elem. na str. 65. pod napisem: Skąd się chléb bierze? **17**. Dzieci będą czytać a P. objaśniać, odpytywać i opowiadać każesz, lecz tylko zdanie po zdaniu i tylko połowę ustępu rzeczonego, a wreszcie odczytasz ją P. sam wzorowo raz tylko.
Jęz. wykł. 45. Przejrzysz P. nie zabawiając się długo, czy i jak przepisały dzieci na tabliczkach w domu z Elementarza nazwiska roślin: iwa, ruta, kalina, buraki, buki, kąkole, dębina, wyka, topola. — **13**. Pokażesz P. dzieciom łyżkę cynową; będziesz rozmawiał z niemi o cynie; przygotujesz je P. tym sposobem do napisania i przeczytania wyrazu: cy-na *(Elem. str. 15.)*. Cwiczyć P. będziesz dzieci w wygłaszaniu wyrazu: cy-na; wyprowadzisz P. z wyrazu: cy-na, ze zgłoski: cy głoskę *„c"*.— Następnie będziesz P. ćwiczył dzieci w pisaniu i czytaniu głoski *„c"* najprzód saméj, a potém dopiero w pisaniu i czytaniu głoski *„c"* w połączeniu z samogłoską *„y"* z wyrazów: cy-(tryna), cy-(korya), cy-(namon). Tym sposobem zaznajomisz P. dzieci z pojedyńczą zgłoską *„cy"*. — Rozumie się, że koniecznie pokazać P. musisz dzieciom nie malowaną, ale rzeczywistą, w sklepie kupioną cytrynę, paczkę cykoryi i kawałek	**22**. **Jęz. wykł.** Każesz P. dzieciom, aby przepisały z książki na rozdanych im zeszytach Nr. 2. siedm wierszy z ustępu: Skąd się chléb bierze? aż do wyrazu *„z bułkami?"* *(czyli połowę z tego coś P. wyjaśnił)*. Gdy skończą przepisywanie, oddadzą zeszyty do przechowania w szafie.
cynamonu, i rozmawiać z dziećmi o tych przedmiotach. — Pisanie zgłosek: (tryna), (korya), (namon) odpada. **89**. Odpoczynek.	**89**. Odpoczynek.

2. godzina.

Oddział II.

(*3. rok nauki*) | (*4. rok nauki*)

Oddział III.

(*5. rok nauki*) | (*6. rok nauki*)

2. Pomodlą się z dziećmi I. oddziału.

47. Rachunki. (Oddział II.)

(3. rok nauki)

Mają rozwiązać samodzielnie na zeszytach z II. książeczki rach. na str. 7. zadanie 53) aż do 63) włącznie. Na dany znak oddadzą zeszyty niezłożone „*starszym*“, które P. dziś wieczór przejrzysz i ocenisz, jak każdy uczeń Sobotnie zadania rozwiązał, a jak je dziś poprawił.

(4. rok nauki)

Dałeś im P. do samodzielnego rozwiązania na zeszytach zadanie 170) aż do 183) na str. 29. i 30. książeczki rachunkowéj.

Gdy skończą tę czynność, oddadzą zeszyty z okładką nie na wierzchu do własnoręcznego przez P. sklasyfikowania Sobotnich zadań.

47. Rachunki. (Oddział III.)

(5. rok nauki)

Samodzielnie rozwiążą nowe przykłady z książ. rach. na str. 51. u dołu: Ile razy mieści się 1·2 w 2·4; aż do 1·9 w 3·8? na zeszytach, co mają w pół godziny uskutecznić. — Na dany znak oddadzą zeszyty „*starszym*“ do przechowania. Wieczór dziś przejrzysz je P. i ocenisz.

(6. rok nauki)

Podług wzoru zostawionego na tablicy rozwiążą samodzielnie napisane na tablicy zadania z podręcznika na str. 337 t. j. $3^{4}/_{5}$ w 8? aż do $2^{2}/_{3}$ w $3^{4}/_{5}$ na pozwracanych sobie zeszytach.

Za pół godziny oddadzą je, abyś P. dziś wieczór ocenił Sobotnie rozwiązywanie każdego.

62. Geografia. (Oddział II.)

62. Geografia. Po rozdaniu i zamianie odnośnych zeszytów wezmą się dzieci do wzajemnego wyszukania sobie błędów w napisaném dziś tydzień podług dyspozycyi ćwiczeniu piśmienném, odnoszącém się do lekcyi z geografii, w ubiegły Poniedziałek im wyłożonéj na podstawie 19. ustępu na stronicy 19. i 20. książki do czytania. Najlepszy uczeń napisze ze swego zeszytu całe mu poprawione ćwiczenie na tablicy dosłownic, a wszyscy poprawią podług tego. Nim P. dasz znak odpoczynku, pozwracają sobie i oddadzą zeszyty.

56. Fizyka. (Oddział III.)

Reprodukowaną piśmiennie przed tygodniem lekcyę fizyki na zeszytach dotyczących, którą P. wczoraj każdemu wypoprawiałeś *(Dwa pierwsze odstępy 54. ustępu na str. 64.)* przepiszą starannie ci, których wypracowanie było niedostateczne lub tylko mierne, a to na tych samych zeszytach, które się im téż powinno rozdać przed rozpoczęciem nauki.

89. Odpoczynek.

Poniedziałek

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)
75. Rysunki. W rozdanych zeszytach poprawi sobie każde dziecko wyrysowaną w przeszły Poniedziałek figurę szóstą *(6)*, powyciera mylki i plamy gumelastyką.	**69. Pisanie.** Napiszesz P. na tablicy imiona osób znanych dzieciom z powiastek, których się uczyły: Józio, Wicuś, Franuś, Michaś, Piotruś, Zosia, Staś, Michałek, Marcinek, Frania, Marynia. **71.** Jeżeli czas pozwoli przywoła P. do korrekty ku stołu ucznia 5. 15. 25. i poprawi mu P. czerw. atram. złe litery w piśmie z przeszłéj lekcyi.
73. Rysunki. W ciągu kwadransa nakreślisz P. dzieciom na przysposobionych przed nauką kropkach siódmy *(7)* wzorek z pierwszego zeszytu Grandauera kredą na tablicy, mówiąc: „*Pozioma do czwartéj kropki*“. „*Pionowa na dół*“ i t. d. **76.** Oglądniesz P. wyrysowaną figurę 6. uczniowi szóstemu, 16. 26. i t. d. o ile czas na to pozwoli.	**70. Pisanie.** Po rozdaniu zeszytów do ćwiczeń kaligraficznych Nr. 1. każesz P. dzieciom naśladować pismo swoje z tablicy, i pomimo zajmowania się dziećmi 1°. r. n. a późniéj oddziałem II. będziesz P. baczył jak siedzą, jak pióra w ręku trzymają i często trzeba będzie upominać: Głowa do góry! Oczy zdaleka! Zeszyt prosto! Pogládaj na wzór! Piersi od ławki! i t. p. — Skończywszy zaczekają, aż pismo uschnie, a potem oddadzą zeszyty „*starszym*“ do ocenienia.
74. Rysunki. Ze wzoru na tablicy rysować będą dzieci na zeszytach figurę siódmą *(7)*. Na dany znak oddadzą zeszyty „*starszym*“ do schowania.	

87. W dzienniku uczęszczania (pilności) zanotuje P. dzieci

3. Pomodlą się z II. oddziałem.

3. godzina.

Oddział II.

(3. i 4. rok nauki)

43. Jęz. wykł. W ubiegłą Środę napisały dzieci na osobnych zeszytach do praktycznych ćwiczeń stylistycznych list treści następującéj: „*Szanowny Panie Nauczycielu! Zasyłam Panu na imieniny szczere życzenia. Dziękuję bardzo za trudy w nauczaniu méj Zosi i Jasia. Proszę i na przyszłość o te same względy dla moich dzieci. Przyłączony podarunek niech będzie dowodem mojéj wdzięczności. Proszę go przyjąć, bo pochodzi ze szczerego serca. Szanownego Pana Nauczyciela Dobrodzieja życzliwy i wdzięczny Józef Tyka.*“ *Datum.* — W niedzielę poprawiłeś P. błędy każdemu. Dziś więc po wypoczynku każesz P. te zeszyty rozdać zwykłym porządkiem i zaraz poniżéj poprawionego listu przepisać go cały porządnie i bez błędu, tak jak jest poprawiony, koniecznie w pierwszéj połowie godziny, a po skończeniu nie składać i nie oddawać zeszytów, gdyż będą im potrzebne na popołudnie.

40. Jęz. wykł. *Prakt. ćwiczenia stylistyczne.* Po krótkim wstępie, dodając stósowne pouczenia, zestawisz P. z uczniami taki list: „*Kochany Ojcze! Józef Tyka chce stawiać stodołę i stajnię. Prosił mię wczoraj o pożyczenie mu 400 złr. na cztery lata. Za procent odstępuje mi łąkę pod lasem. Jest on porządny i rzetelny. Radzę się kochanego Ojca, czy mu pożyczyć lub nie. Proszę odpowiedzieć tymsamym posłańcem. Całuję ręce kochanego Ojca, wdzięczny syn Michał Worek. Datum.*“ — Każde zdanie napisze inny uczeń na tablicy. Oczyści je P. z błędów. Kilku zdolniejszych powtórzy z pamięci cały list. Nareszcie zostawisz P. na tablicy z każdego zdania tylko czasowniki, a inne wyrazy każesz P. gąbką wymazać i słabszym powtórzyć list podług téj dyspozycyi.

Oddział III.

(5. i 6. rok nauki)

55. Fizyka.

W Sobotę wyłożoną uczniom lekcyę fizyki na podstawie 54. ustępu *(odstęp 3. 4. i 5.)* każesz P. reprodukować piśmiennie podług dyspozycyi ułożonéj w formie stósownych pytań, jak n. p. Co jest cięższe: lichtarz z drzewa, czy taki sam lichtarz z ołowiu? Po czém to poznajemy? Co więcéj waży: szklanka oliwy, czy szklanka wody? Jak się o tém przekonać można?

Nim na te pytania zaczną odpowiadać, poddają książki na dany znak, a skończywszy wypracowanie, oddadzą zeszyty „*starszym*“. Wypracowania te poprawi P. i oceni jeszcze dziś wieczór jak najstaranniéj.

---

nieobecne w szkole ze wszystkich oddziałów.

Oddział II.: **3.** Na zakończenie nauki porannéj odmówią dzieci modlitwę: „*Dziękuję Tobie Panie*“ *(Mały katech. str. 31)* i „*Wierzę w Boga*“.

Oddział III.: **3.** Pomodlą się z II. oddziałem.

Poniedziałek

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)
4. Słuchać będą nabożnie śpiewu.	
70. Pisanie. Zatrudnisz P. dzieci przepisaniem na tabliczkach wzoru z tablicy: c c cy-na, którego jeden wiersz napiszesz P. na tablicy przed rozpoczęciem nauki w obecności dzieci.	**73. Rysunki.** Na przysposobionych przed nauką kropkach wyrysujesz P. na tablicy dwunastą figurę z trzydziestego drugiego wzoru w czwartym zeszycie szkoły rysunków Grandauera. **76.** Wyrysowaną przeszłéj lekcyi figurę przejrzysz P. uczniowi 1. 11. 21. i poprawisz pobieżnie.
69. Pisanie. Napiszesz P. na tablicy wzór z wyrazów objaśnianych, pisanych i czytanych w poprzedzających lekcyach nauki głośnéj: *i*wa, *u*do, *o*ko, *a*men, *e*wa, *n*amowa, *m*ąka, *r*ura, *w*ino, *l*ato, *ł*awa, *t*ata, *b*uda, *d*oba, *h*uta, *k*ora, *ę*, *ą*, *y*, *j*aje, *p*iła, *g*ęba, *f*ura, *ó*, *é*, *c*yna.	**74. Rysunki.** Każesz P. dzieciom rysować na zeszytach do końca godziny figurę podług wzoru na tablicy. Przy końcu godziny oddadzą dzieci zeszyty nieposkładane „*starszym*“ do złożenia ich w szafie, które P. wieczór oceni.
70. Pisanie. Każesz P. dzieciom przepisać pięknie na tabliczkach ze wzoru na tablicy wszystkie wyrazy.	
88. Zapiszesz P. w katalogu popołudniową nieobecność	
5. Odmówisz P. z dziećmi modlitwę: „*Boże dzięki*“ (*Elem. str. 57*) i „*Zdrowaś*“.	**5.** Pomodlą się z dziećmi 1. r. n.

4. godzina.

<table>
<tr><th>Oddział II.
(3. i 4. rok nauki)</th><th>Oddział III.
(5. i 6. rok nauki)</th></tr>
<tr><td>4. Zaśpiewają z III. oddziałem.</td><td>**4. Odśpiewasz P. z dziećmi pieśń:**
„Ojcze w imię Twego Syna“
(II. książ. do czyt. str. 226.)</td></tr>
<tr><td>**42. Jęz. wykł.** Podług dyspozycyi pozostawionéj na tablicy będą pisały dzieci z pamięci list opracowany przed południem, a to na zeszytach zrana nieoddanych. Przestrzegać tylko będą, żeby jedno od drugiego nie odpisywało, lub téż z notatki, na co P. sam uwagę także zwracać musi.— W pół godziny powinny ukończyć wszystkie, na dany znak oddać zeszyty nieposkładane i na stole złożyć.

Dziś jeszcze wieczorem musi im P. wypoprawiać błędy popełnione i mieć gotowe zeszyty na taką samą lekcyę przypadającą w Środę.</td><td rowspan="2">**11. Religia.**

Każesz P. uczniom, ażeby napisali samodzielnie z pamięci na osobnych do tego zeszytach treść 4. ustępu z historyi biblijnéj na stronicy 4. pod napisem: Upadek grzechowy pierwszych ludzi, który im dobrze jest znany, a który P. z dziećmi I°. oddziału w ubiegłą Środę opracowałeś.

Gdy skończą, oddadzą zeszyty nieposkładane *„starszym“* do poprawienia błędów stylistycznych i przeciw pisowni, czém się P. dziś jeszcze zająć musi.</td></tr>
<tr><td>**16—21. Język wykł.** Nim wezmą książki do rąk, wygłosisz P. z pamięci wzorowo poetyczny ustęp: Wóz z sianem, i przez naprowadzanie wysnujesz P. z téj bajki naukę moralną. — Potem każesz otworzyć książki na str. 30. i żądać P. będziesz od zdolniejszych czytania płynnego, wygłoszenia z pamięci i powtórzenia nauki moralnéj. — W końcu każesz P. wszystkim czytać w domu tę bajkę głośno i wyuczyć się jéj na pamięć.</td></tr>
<tr><td colspan="2">dzieci ze wszystkich trzech oddziałów.</td></tr>
<tr><td colspan="2">5. Pomodlą się z dziećmi 1. r. n.</td></tr>
</table>

Oddział I.

(1. rok nauki)

Już poszły dzieci do domu.

(2. rok nauki)

89. Odpoczną sobie.

19. Chłopcom każesz P. czytać po cichu wyjaśnioną już pierwszą połowę tego ustępu: Skąd się chléb bierze?

22. Każesz P. chłopcom przepisać z książki na rozdanych im szybko zeszytach Nr. 2. resztę z pierwszéj połowy ustępu: Skąd się chléb bierze? aż do wyrazu *„opo uiem“*.

86. Roboty ręczne.

Tych będzie udzielać siostra P. całą godzinę tym tylko dziewczętom 2. roku nauki, jako téż izraelitkom z II°. i III°. oddziału, które się zaopatrzyły w najniezbędniejsze do nich materyały.

Wszystkie zaś inne mają to samo zajęcie co chłopcy.

(Nauka robót odbywać się ma w P. pokoju, gdzie jest osobny do niéj stół wielki i dostateczna liczba krzesełek).

6. Zmówisz P. z dziećmi modlitwę lub téż zaśpiewają: *„Pobłogosław Ojcze z nieba“*. (*Mały katechizm str. 32.*)

5. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)
89. Odpoczynek.	
11. Religia. Na odnośnych zeszytach każesz P. dzieciom napisać z pamięci: Dziesięć przykazań boskich i Sześć prawd, które każdy wiedzieć i wierzyć powinien pod utratą zbawienia. Napisawszy zadanie oddadzą do korrekty i ocenienia zeszyty nieskładane podpisem na wierzch. Korrektę dziś P. uskuteczni.	**8. Religia.** Będziesz P. katechizował, stawiając trudniejsze pytania dzieciom 6. roku nauki, mianowicie od pytania 84. na stronicy 27. katechizmu szkolnego Ks. Henryka Biegi aż do 90. pytania włącznie; albo też z wielkiego katechizmu na stronicy 25. od pytania: Czy ludzie zostali Panu Bogu posłusznymi? aż do §. 2.
5. Zmówią modlitwę lub zaśpiewają z 2. r. n.	

Poniedziałek

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
Nie ma już dzieci w szkole.	

6. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)
89 Odpoczną sobie.	
59. Geografia. Po krótkiéj repetycyi ustępu 19 na str. 19. i 20. aż do: *„Postaw świécę“* wyjaśnisz P. przyczynę dnia i nocy w sposób wskazany w treści — aż do wyrazu: *„zachodzi“* z następném odczytaniem i odpytaniem. Ileś P. wyłożył, tyle każesz P. czytać w domu dziś wieczór głośno i wyraziście.	**60. Geografia** z oddziałem II. jako korzystne powtórzenie, a oddziałowi drugiemu ułatwienie zrozumienia lekcyi geografii, na którą w tygodniu zaledwie kwadrans czasu poświęcić P. możesz.
81. Śpiéw. Po prześpiewaniu pierwszéj zwrotki w oddziale III. zanucą dzieci same piosnkę o jesieni: *„Zwiędły róże lilie“* str. 105., któréj ich P. nauczyłeś w przeszłym miesiącu. Po drugiéj zwrotce w oddziale III. zaśpiewa II. oddział resztę swéj piosnki: *„Niby miło“* — chórem wszystkie, z pamięci, nie z książki. Zanim II. oddział śpiewa, III. odpoczywa.	**80. Śpiew.** Prześpiewają dzieci z nut — bez pomagania skrzypcami — pierwszą, 2. i 3. zwrotkę wyuczonéj już pieśni: *„Gdy ze snu“ (II. ks. do czt. str. 3.)*, bez książek. Każdą zwrotkę wygłosi poprzód wzorowo z pamięci uczeń przeznaczony; co zwrotka to inny.
63. Geografia. Każdy uczeń przepisze na swoim zeszycie całe ćwiczenie piśmienne treści geograficznéj, który mu dotyczący kolega dziś przed południem wypoprawiał podług wzoru na tablicy téj osnowy: *„Ziemia jest tak wielką, że największa góra na niéj wygląda jak ziarnko piasku na jabłku. — Ziemia jest kulista. — Ziemia obraca się w około saméj siebie.“* Przepisawszy, oddadzą zeszyty, abyś P. dziś wieczór mógł się przekonać, czy dobrze poprawili i czy porządnie przepisali to ćwiczenie wszyscy uczniowie.	**82. Jęz. wykł.** Przysposobisz P. do śpiewu kościelnego 42. ustęp: *„Do Boga“* na stronicy 51. Każdą zwrotkę zosobna, poprzednio przeczytaną, należycie wyjaśnioną i odpytaną, każesz P. wygłaszać z pamięci wyraziście i wzorowo najprzód starszym i zdolniejszym dzieciom. Nareszcie zadasz P. cały ten ustęp do wyuczenia się go na pamięć w domu na jutro.
6. Zakończysz P. dzisiejszą naukę modlitwą lub śpiewem: *„Do Boga“. (I. książ. do czyt. na str. 138.)*	**6.** Śpiew lub modlitwa z II. oddz.

Wtorek

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
Schodzą się dzieci do szkoły.	

1. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)
1. Rozpoczniesz P. naukę modlitwą lub śpiewem: *„Boże! pókim młody, mały“* (*I. książ. do czyt. str. 114.*)	**1.** Jak w II. oddziale.
25. Jęz. wykł. Przed modlitwą jeszcze kazałeś P. dzieciom rozdać odnośne zeszyty. Na tych napisać mają wszyscy uczniowie z pamięci bajkę czytaną, objaśnioną i wygłaszaną wczoraj pod napisem: *„Wóz z sianem“* a to dosłownie, jak w książce. Nim się zabiorą do téj roboty, każesz P. dzieciom pooddawać książki swoje *„starszym“*, którzy téż pisząc nadzorować będą, czy które nie przepisuje z przygotowanéj w domu karteczki z tą bajką.	**40. Jęz. wykł. Prakt. ćwicz. stylistyczne.** Jak zwykle we Wtorki tak i dziś skłonisz P. dzieci do podyktowania kilku, z praktycznego życia wziętych pozycyj, mających posłużyć za wzór, jak należy prowadzić domowy dziennik przychodów i rozchodów. N. p. uznasz P. za odpowiednie 6 pozycyj; te więc napiszą na tablicy ci, co je podali ustnie, a to w ten sposób: *Art. 849. 25/10. 1880.* Najem 7 ludzi do kopania ziemniaków przez $2^1/_2$ dni po 40 ct. (*rubr. rozchodu*) 5 złr. 25 ct. *Art. 850. 26/10 1880.* Za zwiezienie do browaru 12 sągów drzewa zapłacił Tacie Jankiel (*prz.*) 10 80 złr.
32. Język wykładowy. **Ćwiczenie gramatyczne.** Dasz P. dzieciom pojęcie czasownika, trzymając się przy téj nauce jak najściśléj skazówek metodycznych, podanych w § 6. na stronicy 146. I. książki do czytania i postąpisz od wiersza 1. do 15. włącznie, aż do: *„i napisz je na tablicy“*.	**41. Jęz. wykł. Ćwicz. styl. C. d.** Powyższe pozycye i 4 dalsze, które na tablicy jako wzór bez myłki w rachunku i po oczyszczeniu każdéj z błędów co do pisowni w pierwszéj połowie godziny napisano, każesz P. odpisać starannie wszystkim uczniom na sporządzonych wyłącznie do tego celu zeszytach w stojącym formacie półarkuszowym. Zeszyty te pozwolisz P. dzieciom dziś wziąć do domu po zawinięciu w okładki, by się im rodzice przypatrzyli, lecz jutro zrana przed nauką oddadzą je *„starszym“* a ci złożą w szafie.

89. Spoczynek.

Wtorek

Oddział I.

(1. *rok nauki*)	(2. *rok nauki*)
1. Zmówisz P. z dziećmi modlitwę: „*Wejrzyj*“ (*Elem. str. 56.*) i „*Ojcze nasz!*“	**1.** Pomodlą się z 1. r. n.
49. Rachunki. Każesz P. jednemu uczniowi z III. oddziału pisać na pokratkowanéj tablicy I. z pierwszéj książeczki rachunkowéj na stronicy 3. z ostatniego szeregu 1. i 2. kolumnę: $5 \times 1 = 5$ i t. d. ; $2 \times 2 = 4$ i t. d., wszystkim zaś dzieciom pisać to samo powoli, wyraźnie i pięknie podług tego wzoru na swoich także pokratkowanych tabliczkach.	**46. Rachunki** w pamięci głośno i zaraz każdy przykład cyframi na tablicy, według podręcznika na stronicy 80. czwarty szereg u dołu: 14—9=? aż do: 22—9=? cztery kolumny. Co przykład to innego ucznia wołaj P. do głośnego rozwiązania w ławce, a znowu innego do rozwiązania tego samego przykładu na tablicy, co wszystkie zrobić téż mają na swoich tabliczkach.
46. Rachunki. Przerobisz P. z dziećmi ośm przykładów z podręcznika na stronicy 22. „*Pieniądz srebrny*“ i t. d. aż do: „*Pięcioro dzieci*“. Każdy przykład rozwiązany pamięciowo należy rozwiązać natychmiast i na tablicy cyframi, a równocześnie uskuteczniać to mają wszystkie dzieci na swoich tabliczkach pokratkowanych.	**48. Rachunki.** Na dany znak pozamieniają się dzieci na zeszyty rachunkowe. Jeden pisać będzie wyraźnie na tablicy przykłady rozwiązane samodzielnie w Piątek z zeszytu, w którym mu je wypoprawiałeś P. dziś przed nauką, reszta zaś dzieci ma podług tego wzoru poprawiać znalezione myłki kolegów. Ułatwiwszy się z tą korrektą, pozwracają sobie zeszyty.

89. Odpoczną sobie.

2. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

2. Zmówią modlitwę z 1. r. n.

26. Jęz. wykł. Te zeszyty, na których pisali z pamięci bajkę: „*Wóz z sianem*“ zamienią sobie dobrzy z dobrymi, mierni z miernymi i t. d. a odebrawszy książki od starszych, poprawią sobie nawzajem wyszukane błędy, poglądając na ustęp 28. str. 30.

Poprawiwszy, policzy jeden drugiemu błędy, wyrazi ich liczbę i podpisze się w nowym wierszu n. p.

Znalazłem dwanaście błędów. N. N.

27. Ć. d. Wszystkie te dzieci, które zrobiły więcéj błędów, niż jest wierszy w téj bajce: „*Wóz z sianem*“ muszą, otrzymawszy swoje zeszyty napowrót, przepisać zaraz poniżéj na tym samym zeszycie całą tę bajkę, jednakże nie z książki, lecz z poprawki.

Dopełniwszy tego zadania, oddadzą „*starszym*“ zeszyty, abyś je P. dziś wieczór przejrzał i ocenił robotę każdege ucznia.

43. Jęz. wykł. Prakt. ćwicz. stylist.

Na papierze listowym *(8°)*, którego zapas na cały rok wystarczający sprawiła WPani Dziedziczka, przepisze sobie każdy uczeń przeszłego Czwartku ułożony, a przez P. w Niedzielę wypoprawiany list treści mniéj więcéj takiéj:

Szanowny Wojciechu!

Myślę po zimie przybudować stodółkę z dwiema stajniami obok mojéj chaty. A żeście mi znani są jako rzetelny majster, zatem życzyłbym sobie, abyście się téj roboty podjęli. Więc Was upraszam, żebyście przyszli do mnie w przyszłą Niedzielę dla obejrzenia miejsca, zrobienia planu i zawarcia ugody. Odpiszcie mi parę słów, czy się Was mam w Niedzielę z pewnością spodziewać. Bądźcie mi zdrowi i t. d. — Adres na kopertach. List złożą i z leniuszkami oddadzą do przechowania w szafie; brulion także.

89. Spoczynek.

Wtorek

Oddział 1.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
47. Rachunki. Każesz P. dzieciom zmazać gąbeczkami rachunki z tabliczek, a to samo co na nich było napisać jeszcze raz samodzielnie podług książeczki rachunkowéj na stronicy 3. u dołu.	**47. Rachunki.** Rozwiążą samodzielnie na kratkowanych zeszytach przykłady znajdujące się w I. książeczce rachunkowéj na stronicy 29. w drugim szeregu od góry, mianowicie kolumnę pierwszą: 30 — 10 = 20 i t. d.; drugą: 30 — 10 — 6 = 14 i t. d.; trzecią: 22 — 11 = 11 i t. d.; i czwartą: 27 — 17 = 10 i t. d.
48. Ć. d. Uporawszy się z pisaniem w oddziale III., obejrzysz P. pobieżnie robotę wszystkich; każesz odczytać jednemu dziecku głośno pierwsze rozwiązanie, drugiemu drugie, trzeciemu 3. i t. d. wszystkie do końca, co rozwiązanie, to inny uczeń.	Skończywszy, oddadzą zeszyty nieposkładane „*starszym*“ a P. musi je dziś wieczór przeglądnąć i przekonać się, jak rozwiązały dzieci zadania z przeszłego Piątku i czy je dziś należycie poprawiły.
33. Jęz. wykł. Każesz P. dzieciom wyszukać z Elementarza i napisać na tabliczkach wyrazy oznaczające przedmioty zrobione z drzewa, jak: rama, lira, ul, ława, łata, buda, koło, komora, tyka, koryto, pokoje, gonty, łopata, kufa, figura, fujara.	**20. Jęz. wykł.** Wyuczyć się P. każesz dzieciom na pamięć piérwszéj połowy ustępu: „*Skąd się chléb bierze?*“ wczoraj im zrana wyjaśnionéj, a potem czytanéj i przepisanéj.

87. Zanotujesz P. w katalogu pilności

3. Złożywszy ręce wysłuchają nabożnie śpiewanéj w III. oddziale pieśni i odmówienia: „*Anioł Pański*“.

3. godzina.

Oddział II.

(3. i 4. rok nauki)

61. Geografia. Jeden pięknie piszący uczeń napisze na tablicy z przysposobionéj przez P. kartki następujące pytania: Kiedy jest dzień? Kiedy mamy noc? Z któréj strony nieba wschodzi codzień słońce?

Gdy ten uczeń wróci do ławki, pooddają dzieci swoje książki „*starszym*“ i zaraz się wezmą do napisania na odnośnych zeszytach stósownych odpowiedzi z wczorajszego P. wyłożenia im lekcyi geografii na podstawie ustępu 19. na str. 20. z I. ks. do czyt.

Po napisaniu tych odpowiedzi oddadzą zeszyty do złożenia ich w szafie.

69. Pisanie. Niewątpliwie znasz P. metodę i masz wzory kaligraficzne: Amstera, Greinera, Pokornego, Tarczyńskiego i t. p. lecz mimo to ucz P. dzieci pięknego pisania z własnoręcznych wzorów. — Znaną im bajkę: „*Wóz z sianem*“ napisz P. na tablicy jak najpiękniéj do wyrazu: „*wywrócić?*“ razem z tytułem 5 wierszy w 15. minutach.

71. Na rozdanych zeszytach każ P. dzieciom pisać; przywołaj do stołu ucznia 7. 17. 27. według katalogu klasyfikacyjnego i poprawiaj każdemu z nich pismo czerwonym atramentem dopisując mu przy końcu cenzurę zasłużoną.

Oddział III.

(5. i 6. rok nauki)

69. Pisanie. Masz P. w tym oddziale dwóch chłopców, prawdziwych kaligrafów. Jednemu z nich polecisz P. napisać na tablicy po prawéj stronie wzór taki z przygotowanego listu w formacie ćwiartki: „*Łaskawy Sąsiedzie! Pożyczyłem Wam półkoszka tylko pod tym warunkiem, aby mi był za 4 dni zwrócony, na co chętnie przystaliście. Gdy zaś i drugie 4 dni już minęły, a Wy mi jeszcze półkoszka nie odesłaliście, zniewolony jestem, sam tegoż bardzo potrzebując, prosić Was o odesłanie mi go przez oddawcę téj kartki. — Zostaję Waszym zawsze dobrze życzliwym sąsiadem N. N.*

Zanim uczeń ten wzór napisze, P. tymczasem pomówisz z dziećmi o potrzebie i sposobach udoskonalenia sobie pisma, wskazując na wyrazistość i piękność każdéj litery we wzorze na tablicy i zachęcając dzieci do naśladowania.

70. Pisanie. Każesz P. rozdać po ćwiartce papieru czystego, leniuszki i podkładki i odpisać ten liścik dokładnie podług wzoru na tablicy ze szczególném uwzględnieniem pięknego pisma i z zachowaniem téj saméj formy, jaką wskazano we wzorze. *(Ściśle rzecz biorąc jest to nauka pisania, a materyał do niéj zastósowany do stopnia nauki i przyszłych potrzeb wieśniaka.)*

Gdy napiszą i pismo wyschnie, oddadzą osobno ćwiartki, a osobno leniuszki z podkładkami do przechowania.

---

dzieci nieobecne w szkole.

Oddział II. **3.** Jak w III. oddziale.

Oddział III. **3.** Zaśpiewają: „*Boże wielki!*“ *(II. ks. d. czyt. str. 227.)* i zmówią: „*Anioł Pański*“.

Wtorek

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)
4. Wysłuchają nabożnie modlitwy lub śpiewu w oddziale II.	
12. Jęz. wykł. Każesz P. dzieciom przysłuchiwać się uważnie głośnéj lekcyi z dziećmi 2° roku nauki. Aby zaś tém chętniéj brały w niéj udział i jaką taką odniosły korzyść, zwróci się P. niekiedy z stósownem do nich pytaniem, gdyby, co wątpić, nie zgłaszały się same z gotową odpowiedzią podniesieniem ręki.	**Jęz. wykł. 21.** Odczytać płynnie z należytém wygłoszeniem i uwzględnieniem znaków pisarskich, a następnie opowiedzieć w zwięzłych i krótkich ustępach każesz P. kilkorgu dzieciom raz tylko pierwszą połowę wyuczonego na pamięć ustępu: „*Skąd się chléb bierze?*“ (*Czytaj daléj N. N.! Opowiadaj daléj N. N.!*) **17.** Drugą połowę ustępu tego na str. 66. każesz P. czytać dzieciom, sam zaś objaśniając i odpytując żądać będziesz opowiadania, zaraz po odczytaniu każdego zdania, z powtórzeniem poprzedzającego, względnie poprzedzających. **18.** Nareszcie odczytasz P. dzieciom wzorowo raz tylko tę drugą połowę opracowanego ustępu.
13. Jęz. wykł. „*cu*-da, rę-*ce*, ta-*ca*.“ Te trzy wyrazy z Elem. na str. 15. obrobi P. dziś z dziećmi zupełnie w taki sam sposób, jaki podano przy postępowaniu z wyrazem: cy-na (*Poniedziałek 2. godzina*), a więc: pokazać, rozmawiać, przygotować; ćwiczyć, wyprowadzić, napisać i przeczytać; razem 7 czynności, a żadnéj nie pominąć. Do wyrazu: *cu*-da użyje P. obrazków do historyi biblijnéj: a) Gody w Kanie Galilejskiéj; b) Wskrzeszenie Łazarza lub c) córki Jaira (rę-*ce* znane), ta-*ca*: pokaże im P. rzeczywistą, własną albo wypożyczoną (*z plebanii lub z dworu*). Podobnie można opracować wyrazy: *cu*-kier, *ce*-sarz, *ca*-pek.	**22. Jęz. wykł.** Przepisać P. każesz z Elementarza na rozdanych zeszytach Nr. 2. połówkę tylko z omówionéj właśnie drugiéj połowy ustępu: „*Skąd się chléb bierze?*“ t j. od wyrazu: „*Naprzód*“ aż do wyrazu: „*pieką?*“ Gdy skończą, zeszytów „*starszym*“ nie zwrócą.
88. Zapiszesz P. w katalogu pilności dzieci	
5. Zmówisz P. z dziećmi modlitwę: „*Boże dzięki*“ (*Elem. str. 57.*) i „*Zdrowaś*“.	**5.** Pomodlą się z dziećmi 1. r. n.

4. godzina.

<table>
<tr><th>Oddział II.
(3. i 4. rok nauki)</th><th>Oddział III.
(5. i 6. rok nauki)</th></tr>
<tr><td>4. Zmówisz P. z dziećmi modlitwę lub każesz śpiewać: „Dawco światła, Duchu św.“ (jak w małym katechizmie str. 31).</td><td>4. Jak w II. oddziale.</td></tr>
<tr><td>70. Pisanie ze wzoru na tablicy przed południem napisanego, a to na zeszytach tylko do kaligrafii służących. — Nie wzbraniaj P. odpisać wzoru z tablicy raz, drugi i trzeci, aby tylko pięknie, czysto i starannie. Zwracaj P. uwagę dzieci na trzymanie pióra, siedzenie prosto i t. p. — Czasem zawołasz P.: „Prawą rękę bez pióra w górę wznieś!“ — „Palce czy atramentem nie poplamione?“ — „Piszcie dalej!“
Aby pismo bez bibuły wyschło, odezwiesz się P. 5 minut przed złożeniem zeszytów: „Pióra wycierać! pochować! Kałamarz zatkać! Bibuła w środek! Zeszyty tu!“</td><td>26. Jęz. wykł. a) Pozamieniać się mają uczniowie na zeszyty: dobrzy z dobrymi, mierni z miernymi i t. d.
b) Wezmą się do wzajemnego wyszukiwania i poprawiania sobie błędów podług książki w ustępie 40. na str. 48. pod napisem: „Zima“, który przeszłéj Soboty z pamięci napisali.
c) Skończywszy tę korrektę, pozwracają sobie zeszyty, wprzód jednak policzy jeden drugiemu błędy, wyrazi ich liczbę słowami na końcu ustępu napisanego, i podpisze się ten, które je poprawił.</td></tr>
<tr><td>75. Rysunki. Na dany znak ma każdy uczeń przed sobą swój zeszyt rysunkowy i nie czekając dyspozycyi biorą się wszyscy do starannego wykończenia figury narysowanéj ze wzoru na tablicy poprzedzającéj lekcyi. Przestrzegaj P. tylko, aby się żaden nie garbił, piersiami nie opierał, aby pilnował swojéj roboty.</td><td>25. C. d. a) Na dany znak pooddają uczniowie swoje książki do czytania siedzącym na końcach ławek „starszym“.
b) Każdy na swoim zeszycie napisze z pamięci ustęp 42. „Do Boga“, który wczoraj czytano, wyjaśniono, odpytano, wygłaszano, i na dziś do wyuczenia się w domu na pamięć zadano.
c) „Starsi“ też pisać, lecz i poglądać mają, czy który uczeń zamiast z pamięci, z kartki nie odpisuje.</td></tr>
<tr><td colspan="2">nieobecne popołudniu w szkole.</td></tr>
<tr><td colspan="2">5. Modlitwa z I. oddziałem.</td></tr>
</table>

Oddział I.

<table>
<tr><th>(1. rok nauki)</th><th colspan="2">(2. rok nauki)</th></tr>
<tr><td rowspan="4">Dzieci poszły już do domu.</td><td colspan="2">**89**. Wypoczną sobie.</td></tr>
<tr><td>*Chłopcy.*
19. Jęz. wykł. Czytać P. każesz po cichu przez pół godziny wyjaśnioną im dziś po południu drugą połowę ustępu: *„Skąd się chlèb bierze?“*</td><td rowspan="2">*Dziewczęta.*
86. Roboty ręczne jak wczoraj o tèj godzinie, jednak bez dziewcząt izraelitek z oddziału II. i III.
Na 10 minut przed uderzeniem godziny powrócą dziewczęta do klasy na modlitwę.</td></tr>
<tr><td>*Chłopcy.*
22. Jęz. wykł. Każesz P. przepisać z Elementarza na niezwróconych zeszytach Nr. 2. resztę ustępu: *„Skąd się chlèb bierze?“*</td></tr>
<tr><td colspan="2">**5**. Pomodlą się z III. oddziałem.</td></tr>
</table>

5. godzina.

<table>
<tr><th colspan="2">Oddział II.</th><th>Oddział III.</th></tr>
<tr><th>(3. rok nauki)</th><th>(4. rok nauki)</th><th>(5. i 6. rok nauki)</th></tr>
<tr><td colspan="3">89. Odpoczynek.</td></tr>
<tr><td>75. Rysunki. Jak w poprzedzającéj godzinie poprawia każde na swoim zeszycie 9. figurę wyrysowaną w przeszły Wtorek.</td><td>73. Rysunki Grandauera zeszyt 6. wzór 53. — Przysposobione przed nauką kropki oznaczysz P. literami jak fig. 5. i dyktuj rysując równocześnie: „Pozioma w prawo od f do a.“ — „Pionowa na dół między i-e.“</td><td rowspan="2">25. Jęz. wykł. a) Ciąg dalszy ćwiczenia ortograficznego z poprzedzającéj godziny aż do zupełnego ukończenia tegoż.
b) Kto skończy zadanie, nie może żądać zwrotu książki, dopóki wszyscy uczniowie pisać nie przestaną.
c) Na dany znak zwrócą „starsi“ książki a odbiorą zeszyty, (które P. dziś wieczór w domu zrewidować a na dowód tego swoją uwagą i pod pisem każde ćwiczenie zaopatrzyć winien).</td></tr>
<tr><td>76. Rysunki. Przywołaj P. do stołu ucznia 3. potem 13. wreszcie 23. i przekonaj się, jak każdy z nich wyrysował figurę 9. którą im P. nakreśliłeś w ubiegły Wtorek na tablicy podług wzoru 43. w zeszycie 5. szkoły Grandauera.</td><td rowspan="2">75. Rysunki Gdyś P. już całą figurę 6 w dziesięciu minutach nakreślił na tablicy dyktując w sposób powyższy, każesz ją dzieciom wypoprawiać o ile tego nie uczyniły rysując za dyktatem z P. równocześnie.
20 minut przed uderzeniem godziny oddadzą zeszyty do przechowania.</td></tr>
<tr><td>75. Rysunki. Jeszcze przez 10 minut niechaj poprawia sobie każdy uczeń 9. figurę, przeszłego Wtorku wyrysowaną.
Na dany znak oddadzą zeszyty nieposkładane „starszym“, które P. sklasyfikujesz.</td><td>50. Historya naturalna. Będziesz P. miał naukę poglądową o węglu kamiennym na podstawie 50. ustępu na str. 58. (II. ks. do czyt.). — Po okazaniu i omówieniu tegoż będziesz P. czytał z uczniami odstęp 1. ustępu rzeczonego aż do wyrazu: „komina“. Odpytawszy odstęp ten, zadąsz go P. do czytania dziś wieczór w domu.</td></tr>
<tr><td colspan="2">80. Śpiew piosnki: „Nie ma w polu zboża“ Str. 6. czytanki, (któréj P. już w październiku dzieci na pamięć wyuczyłeś) dziś po raz pierwszy tylko 1. zwrotkę. Pomagaj P. skrzypcami; oddział III. z cicha razem z II., w przestankach zaś głośno sam, a śmielsi z drugiego oddziału razem z III.— Potem znów II. oddział sam przy skrzypcach, a III. pomoże przymrukując „pianissimo“. Na drugą zwrotkę będzie czas w Sobotę.</td><td>81. Śpiew. Powtórzą znaną im dobrze jesienną piosnkę: „Nie ma w polu zboża“ jak to wykazano obok w oddziale II.</td></tr>
<tr><td colspan="2">6. Modlitwa z III. oddziałem.</td><td>6. Zmówisz P. na zakończenie nauki z dziećmi modlitwę: „Dzięki Ci Panie! wszechmogący Boże!“ i t. d. (jak w katechizmie Schustera).</td></tr>
</table>

Środa

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*

Schodzą się dzieci do szkoły.

1. godzina.

Oddział II. (3. rok nauki)	Oddział II. (4. rok nauki)	Oddział III. (5. rok nauki)	Oddział III. (6. rok nauki)
1. Pomodlą się z III. oddziałem.		**1.** Rozpoczniesz P. naukę modlitwą: „*Ojcze niebieski! zgromadziliśmy się*“ i t. d. (*jak w katechiźmie Schustera*).	
48. Rachunki. Przed nauką pozamieniali się na zeszyty. Jeden uczeń napisze na I. tablicy ze swego zeszytu wszystkie zadania, które samodzielnie rozwiązał w Poniedziałek i które mu P. własnoręcznie poprawiłeś, wszystkie zaś dzieci podług tego wzoru na tablicy wypoprawiają myłki dostrzeżone w zeszytach kolegów swoich. Na dany znak, gdy już tę czynność ukończą, pozwracają sobie zeszyty.	**48. Rachunki.** Wszystkie zadania samodzielnie w Poniedziałek rozwiązane napisze jeden uczeń na drugiéj połowie tablicy I. ze swego zeszytu, w którym mu P. zadania te wypoprawiałeś. — Równocześnie, na ten wzór poglądając, szukać będą wszyscy myłek w tych samych zadaniach kolegów swoich, zamieniwszy się z nimi na zeszyty przed nauką. Po ukończeniu téj kontroli pozwracają sobie zeszyty.	**46. Rachunki** z pamięci i cyframi na przemian rok 6. z rokiem 5. a) b) c) d) według podręcznika na stronicy 271. **Piśmiennie:** . . . . b) 3 : 4 = 0.75 . . . . d) 3·54 : 8 = 0·4425 wyłożysz P. dzieciom podług metodycznéj skazówki poniżéj i na stronicy 272. u góry zamieszczonéj w podręczniku.	na stronicy 337. a) $\frac{14}{25} : \frac{7}{25} = ?$ . . . . c) $169 : \frac{5}{7} = ?$ . . . . rozwiążysz P. z uczniami oba przykłady podług wyjaśnienia na stronicy 337. u dołu i na str. 338. u góry: „*dzielenia*“.
46. Rachunki naprzemian raz z 3. drugi raz z 4. rokiem nauki. Siedm praktycznych przykładów (*z podręcznika stronica 151.*) 64) Gospodarz i t. d. aż do: 70) Młynarz i t. d. rozwiążesz P. z dziećmi w pamięci i zaraz te same cyframi na tablicy.	Dwa przykłady tylko (*stronica 205. podręcznika*) a) 139536 : 102 = ? b) 1766845 : 704 = ? przerobisz P. z uczniami według skazówek w tym podręczniku na téj saméj stronicy podanych.	**48. Rachunki** jak w Poniedziałek: zamiana zeszytów i korrekta podług wzoru na tablicy: 1·2 w 24 = 2·0 i t. d. Zwrot zeszytów.	**48. Rachunki.** Do końca godziny poprawią sobie wzajemnie samodzielne rozwiązanie zadań z Poniedziałku, a to podług wzoru przed nauką na tablicy przygotowanego. Z końcem godziny zwrócą sobie zeszyty.
89. Wypoczynek.			

Środa

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
1. Pomodlą się z 2. r. n.	**1**. Zaczniesz P. z dziećmi naukę odmówieniem modlitwy: „*Przyjdź Duchu św.!*" *(Mały katechizm str. 30)* tudzież: „*Ojcze nasz!*"
12. **Jęz. wykł.** Przysłuchiwać się będą głośnéj lekcyi, wykładanéj dzieciom 2. roku nauki. — Uwaga będzie, jeżeli się P. czasem zwróci do roztargnionego dziecka z słowami: „*Powtórz to N. N.!*" *(jeżeli rzecz strawna dla jego żołądka umysłowego)*, a gdy nie umiało powtórzyć, to do drugiego się odezwać: „*Powtórz to N. N.!*" a gdyby i to nie potrafiło, natenczas zapytasz P. wszystkie dzieci: „*Kto z was potrafi?*"	**Język wykł. 16**. Wygłosisz P. z pamięci powoli i zrozumiale ustęp poetyczny: „*Siejba*" *(Elem. str. 66.)* raz, drugi i trzeci, nie pozwoliwszy dzieciom szukać go w książce. — **17**. Objaśniając równocześnie o ile potrzeba wyrazy dzieciom niezrozumiałe jak: siejba, luby, troskliwie, niwie, sędziwy i t. p., **20**. nauczysz je P. na pamięć tego ustępu. Następnie **19**. Będą czytały dzieci ten ustęp, a P. odpytasz dane wyjaśnienia i przy zawartych książkach każesz ten ustęp **21**. wygłaszać dzieciom z pamięci, o ile czas pozwoli.
13. **Jęz. wykł.** 3. lekcya o głosce: „*c*" już łatwiéj iść powinna. Dlatego téż spieszyć się P. musi i opracować z dziećmi koniecznie 4 wyrazy: „*ce*-bu-la, pa-ła-*ce*, *cy*-ga-ny, ob-*cę*-gi" zupełnie tak, jak to wskazano P. przy obrabianiu wyrazu: „*cy*-na". — Przy wyrazie: „pa-ła-*ce*" wspomni P. króciótko o Kazimierzu Wielk. i o Zbroi, a pałac pokazać dzieciom na jednym z obrazów do nauki poglądowéj Tempskiego lub Schreibera. Do uzmysłowienia reszty przedmiotów nie trudno P. będzie przy dobréj woli o przedmioty rzeczywiste. *(cy-ga-ny w powiastce)*.	**9**. **Religia**. Dzieci nie mają jeszcze ani małego katechizmu, ani historyi biblijnéj. By je więc przygotować do nauki religii w następującéj godzinie, każesz P. odwrócić tablicę, na któréj znajdą wczoraj już przysposobione zdania z nauki moralnéj *(Elem. str. 33. do 42.)* ? nie pogardzam. — Co nie moje, tego nie ? , nie ? — ? boży ? ? dzieci. — ? widzi nas ? — ? wie wszystko. — ? daję jałmużnę. — Brakujące w tych sześciu zdaniach wyrazy każesz P. dzieciom przypomnieć sobie z nauki przeszłorocznéj, co je pobudzi do myślenia, każde zaś zdanie uzupełnione napiszą na osobnych do tego zeszytach.

89. Odpoczynek.

2. godzina.

Oddział II. — (3. rok nauki) | (4. rok nauki)

Oddział III. — (5. rok nauki) | (6. rok nauki)

2. Pomodlą się z dziećmi 2. r. n.

47. Rachunki.

(3. rok nauki)

Te samo przykłady, które P. rozwiązałeś z dziećmi w poprzedzającéj godzinie: 64) aż do 70) z książeczki rachunkowéj na str. 8. przerobią samodzielnie jeszcze raz w ten sposób:

64) $\begin{array}{r} 145 \\ 128 \\ \hline 17 \end{array}$ 65) $\begin{array}{r} 521 \\ 375 \\ \hline 146 \end{array}$

i t. d.

Uskuteczniwszy tę czynność, oddadzą *„starszym“* nieposkładane zeszyty do ocenienia P.

(4. rok nauki)

Każesz P. dzieciom rozwiązać z książ. rach. na str. 30. zadanie 184) aż włącznie do 192) piśmiennie na zeszytach.

Celem przekonania się, którzy dobrze rozwiązali zadanie Poniedziałkowe, każesz sobie P. po uskutecznieniu powyż rzeczonego zadania oddać zeszyty niezłożone na dany znak.

47. Rachunki.

(5. rok nauki)

Rozwiążą samodzielnie nowe zadanie z II. książ. rach. na str. 52. u góry:

1) $\begin{array}{c} 6 : 8 \\ \hline 0{\cdot}75 \end{array}$ 2) $\begin{array}{c} 7 : 4 \\ \hline 1{\cdot}75 \end{array}$

i t. d.

aż do 17) włącznie.

Na dany znak oddadzą *„starszym“* zeszyty.

Dziś wieczór sklasyfikujesz P. samodzielne rozwiązania Poniedziałkowe.

(6. rok nauki)

Mają rozwiązać na zeszytach samodzielnie 8 zadań z II. książ. rach. na stronicy 67.

1) $\frac{9}{10} : \frac{3}{10} = ?$

aż do:

8) $1000 : \frac{10}{100} = ?$

włącznie podług wzoru na tablicy zostawionego.

W pół godziny oddadzą zeszyty do P. własnego ocenienia, jak rozwiązali Poniedziałkowe zadanie.

52. Historya naturalna. Jeden uczeń napisze na tablicy ze swego zeszytu już mu poprawioną reprodukcyę lekcyi historyi naturalnéj, wyłożonéj dziś tydzień, a napisanéj samodzielnie w ubiegły Piątek téj treści:

„Między metalami zachodzi takie podobieństwo, że wszystkie są błyszczące i łatwo się ogrzewają z jednego końca do drugiego. Różnica między niemi co do barwy jest taka, że złoto jest żółte, miedź czerwona, srebro białe, ołów szary, żelazo czarniawe, a cyna, gdy czysta, biaława jak srebro.“

Tymczasem pozamieniają się uczniowie na zeszyty i poprawi jeden drugiemu wyszukane błędy podług tego wzoru.

Na dany znak pozwracają sobie zeszyty.

53. Historya naturalna. Przed rozpoczęciem nauki rozdane zostały zeszyty z wypoprawianym opisem rena *(str. 37. ust. 30.)* z ubiegłéj Środy.

Na tym to samym zeszycie każesz P. przepisać starannie cały opis, jednakże tylko tym dzieciom, które popełniły znaczną ilość usterek tak co do stylu jako też co do pisowni, lub napisały nieporządnie.

89. Spoczynek.

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)

8. Religia.

Opowiész P. dzieciom powolnie i zrozumiale w zwięzłych i krótkich ustępach historyę o Kainie i Ablu *(podług 6. ustępu w hist. bibl. na str. 6. i 7.)* aż do znaku: † *(Pełen trwogi . . .)*

Odpytasz P. zaraz dzieci 2. r. n. stawiając łatwiejsze pytania już to zdolniejszym, już to nieuważnym dzieciom 1. roku nauki.

Po przepytaniu całego ustępu odpytasz go P. drugi raz, żądając całych odpowiedzi w zdaniach pojedyńczych od dzieci 1. r. n., trudniejsze jednak pytania dawać P. będziesz nieuważnym lub téż mniéj uzdolnionym dzieciom 2. roku nauki.

Następnie zawiesisz P. na tablicy III. obraz z dzieła: *„Bilderbibel"* i rekapitulując pokrótce cały ustęp na tym obrazie, zatrudnisz dzieci 1. i 2. r. n.

Nakoniec wsuniesz P. obraz za oszklone ramy i powiesisz go na ścianie, by się nań dzieci przez cały tydzień patrzały.

87. Zanotujesz P. w katalogu pilności

3. Pomodlą się z II. oddziałem.

3. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)
10. Religia. Każesz P. dzieciom odpisać z wielkiego katechizmu: a) na str. 155. i 156. Siedm uczynków miłosierdzia co do ciała, i tyleż co do duszy. b) na str. 140. i 141. Sześć grzechów przeciw Duchowi świętemu. Przepisać je mają na osobnych do tego zeszytach, które przy końcu godziny oddadzą, abyś P. się przekonał, czy bez błędu przepisały.	**51. Historya naturalna.** Każesz P. dzieciom reprodukować piśmiennie wczorajszą lekcyę z historyi naturalnéj o węglu kamiennym. *(ustęp 50. str. 58. II. ks. d. czt.)*. Stosowną dyspozycyę do tego opisu w formie pytań przysposobiłeś P. sobie wczoraj wieczór, a dziś przed rozpoczęciem nauki napisał ją już jeden uczeń na tablicy, na którą uczniowie spoglądając, sporządzają opis, przysposobiwszy się do niego czytaniem w domu. Przed przystąpieniem do wypracowania oddadzą książki *„starszym“* a po napisaniu tegoż odbiorą je sobie na dany znak, a zaś zeszyty oddadzą. Każde wypracowanie poprawisz P. własnoręcznie i ocenisz dziś wieczór w domu.
dzieci nieobecne w szkole.	
3. Na zakończenie nauki porannéj odmówią dzieci modlitwę: *„Dziękuję Tobie Panie“*, *(mały katech. str. 31.)* i *„Wierzę w Boga“*.	**3.** Jak w II. oddziale.

Środa

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
4. Wysłuchają nabożnie modlitwy w III. oddziale.	
33. Jęz. wykł. Każesz P. dzieciom wypisać z Elementarza na tabliczkach wyrazy oznaczające rośliny, jako to: i-wa, ru-ta, ka-li-na, buraki, buki, kąkole, dębina, wyka, topole.	**22. Jęz. wykł.** Na rozdanych dzieciom zeszytach Nr. 2. każesz P. przepisać cztery wiersze z początku ustępu: „*Siejba*“. t. j. od wyrazu: „*powiedz*“ aż do wyrazu: „*może*“. Po napisaniu tego zadania nie będą oddawać zeszytów.
34. 15. Jęz. wykł. Polecisz P. czworgu zdolniejszym dzieciom z drugiego roku nauki, aby czytały ze słabszemi po cichu wyrazy wypisane z książki na tabliczce *(jak wyżéj: iwa, ruta)* i aby im poprawiły myłki dostrzeżone, a następnie żeby odczytały z niemi ostatni ustęp z Elementarza: „*o, é, góra.. aż do.. jagody*“. — Rozumié się, że czytać będą chłopcy z chłopcami a dziewczęta z dziewczętami.	**20. Jęz. wykł.** Wczoraj po południu wyjaśnioną, a potem czytaną i przepisaną drugą połowę ustępu: „*Skąd się chléb bierze?*“ każesz P. dzieciom wyuczyć się na pamięć.
	88. Zanotujesz P. w katalogu pilności
5. Pomodlisz się P. z dziećmi: „*Boże dzięki*“ *(Elem. str. 57)* i „*Zdrowaś M.*“.	**5.** Modlitwa z 1. r. n.

4. godzina.

Oddział II.

(3. i 4. rok nauki)

4. Pomodlą się z III. oddziałem.

Język wykładowy. Roboty ręczne.

43. Zaraz po rozpoczęciu nauki śpiewem nabożnym każesz P. rozdać zeszyty do praktycznych ćwiczeń stylistycznych. Napisany na nich w Poniedziałek list syna do ojca, który jeszcze tego samego wieczora wypoprawiałeś, każesz P. dzieciom przepisać jak najstaranniéj na tym samym zeszycie zaraz poniżéj i skończyć tę czynność w pół godziny. Ci tylko uczniowie nie będą przepisywać listu poprawionego, którzy nie popełnili tylu błędów, z ilu zdań się list składał i których pismo było staranne. Tym żeby nie próżnowali rzucać P. będziesz pytania z nauki w oddziale III.

86. Dziewczęta podnosząc ręce, zgłaszać się będą na *roboty ręczne* do P. siostry, których udzielać będzie w klasie na boku, w pobliżu okna.

40. Jęz. wykł. Prakt. ćwicz. stylist. Przysposobiwszy się należycie dziś zrana, ułożysz P. z dziećmi przez stósowne naprowadzenia i pouczenia, zdanie po zdaniu, odpowiedź ojca na zapytanie syna taką:

„Drogi Synu! Znam dobrze rzetelność Józefa Tyki. Łąka jego warta téż więcéj niż 400 zlr. Kapitał Twój będzie więc pewny i procent także. Pożycz mu żądaną kwotę. Ale niech Ci da na piśmie zaręczenie. Ściskam Cię drogi Synu. Pozdrów Twą Żonę odemnie. Wnukom posyłam sześć gruszek. Bywajcie zdrowi. Wasz kochający Ojciec. Adam Worek.“ Datum.

Zresztą postąpisz sobie P. z ćwiczeniem tém zupełnie i ściśle tak, jak z Poniedziałkowém.

Oddział III.

(5. i 6. rok nauki)

4. Zaśpiewasz P. z dziećmi pieśń: *„Ojcze w imię Twego Syna“ (II. książ. do czyt. str. 226.)*

Jęz. wykł. 28. Podyktujesz P. dzieciom do zeszytów na dyktaty przeznaczonych a jednemu do odwróconéj tablicy II. zdanie z 39. ustępu: *„Życzenia nasze często kroć są nierozsądne. Gdy długo pożyjemy, sami się przekonamy, że to, czego nieraz bardzo pragniemy, byłoby może z większą szkodą dla nas, niż z pożytkiem.“*

29. Uczniowie sami teraz wypoprawiają błędy na zwróconéj tablicy ustnie, a ten, co na niéj pisał, piśmiennie, powołując się na znane im już prawidła gramatyczne i ortograficzne. P. tylko kierować będziesz korrektą, a czego nie będą wiedziały, to im P. powiesz, przypomnisz.

32. Na tymże dyktacie będzie ćwiczenie gramatyczne, mianowicie usłyszą dzieci od P. o imiesłowach, które się utwarzać będzie z czasowników *(w dyktacie przychodzących)* życzyć, rozsądzać, żyć, przekonać, pragnąć, szkodzić, pożytkować.

Język wykładowy. Roboty ręczne.

29. 31. Każesz P. uczniom, ażeby sobie tak jak jest na tablicy każdy błąd poprawiony, wypoprawiali swoje błędy popełnione w dyktacie na zeszytach, a następnie przepisali cały dyktat porządnie i bez błędu zaraz poniżéj poprawionego. — Tym, którzy poprawiać nie potrzebują, polecisz P. przeczytać sobie ostatnią lekcyę z geografii.

86. Dziewczęta zgłaszać się będą podnoszeniem rąk na *roboty ręczne* do siostry P. których ona udzielać będzie w klasie na boku, w pobliżu okna.

dzieci nieobecne w szkole.

5. Pomodlą się 1. r. n.

Środa

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
	89. Odpoczynek.
	22. Jęz. wykł. Każesz P. dzieciom przepisać na niezwróconych zeszytach Nr. 2. resztę ustępu: „*Siejba*“.
Już poszły dzieci do domu.	**19. Jęz. wykł.** Czytać P. każesz z książki po cichu wyjaśniony dzieciom dziś zrana ustęp: „*Siejba*“ i powtarzać sobie go z pamięci.
	6. Zmówisz P. z dziećmi modlitwę lub każesz im zaśpiewać: „*Pobłogosław*“. (*Mały katechizm str. 32.*) i „*Dziesięcioro bożego przykazania.*“

5. godzina.

Oddział II. *(3. i 4. rok nauki)*	Oddział III. *(5. i 6. rok nauki)*
89. Odpoczynek.	
42. Jęz. wykł. Wezmą się dzieci natychmiast po wypoczynku do napisania listu opracowanego z niemi w poprzedzającéj godzinie, a to wedle dyspozycyi zostawionéj im na tablicy, tym razem jednak dla odmiany ze samych rzeczowników się składającéj, jak: Synu, — rzetelność, — łąka, — kapitał, — procent, — kwota, — zaręczenie i t. d. Za pół godziny napiszą wszystkie i nie składając zeszytów podpisem na wierzch, oddadzą je na dany znak w zwykłym porządku do poprawienia, czém się P. koniecznie w domu dziś wieczór zająć musisz, albo téż jutro wczas rano.	**59. Geografia.** Przerobisz P. z uczniami drugą połowę 41. ustępu: „*Karpaty w Galicyi.*“ na str. 50. t. j. będzie czytanie z częściowém objaśnianiem pod względem treści i związku pojedyńczych myśli od: „*Ze skał tatrzańskich*“ do końca. — Mając kilka stósownych obrazków *(z dziełka: „Tatry Stęczyńskiego“)* urozmaicisz P. niemi naukę i zrobisz ją poglądową, a potem odpytasz rzecz wyłożoną na mapie ściennéj. Resztę pozostałego czasu obrócisz P. na płynne odczytanie całego ustępu, zagadując dzieci odpowiedniemi pytaniami.
50. Historya naturalna na podstawie 87. ustępu na str. 107. pod napisem: „*Metale*“. Najprzód odpytasz P. część 1.—2, i tyle z 3. ile na str. 107. do tego czasu wyjaśniłeś. Następnie każesz P. dzieciom to samo płynnie odczytać raz, drugi i trzeci. Nakoniec czytać będziesz P. z dziećmi daléj po zdaniu; każde zdanie objaśnisz i odpytasz pod względem treści, okazując przedmioty omawiane w rzeczywistości. — Odczytacie tym sposobem tylko siedm wierszy od góry na stronicy 108. Mało a dobrze; wszystkie téż dzieci rozumieć będą, co przeczytają.	**61. Geografia.** Dzisiejszéj lekcyi piśmienna reprodukcya podług dyspozycyi, którą P. w pytaniach na tablicy dziś przez południe przygotowałeś. — Na wszystkie pytania odpowiedzieć brakłoby dzieciom czasu; dość gdy uczeń 1. 11. 21. 31. *(5° i 6° roku nauki według katalogu klasyfikacyjnego)* odpowie na 1. pytanie: „*Z ilu stron i czém jest otoczone Morskie oko?*“ Na pytanie 8. „*Które są najznaczniejsze szczyty Tatr?*“ odpowie uczeń 8. 18. i 28. Wolno P. jednak ustanowić i inny na dziś porządek n. p. na pytanie pod liczbami parzystemi odpowiedzą uczniowie: 2. 4. 6. i t. d. a na nieparzyste 1. 3. 5. 7. i t. d.
5. Pomodlą się z 2. r. n.	

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
Nie ma już dzieci w szkole.	

6. godzina.

Oddział II. (*3. i 4. rok nauki*)	Oddział III. (*5. i 6. rok nauki*)
89. Wypoczną sobie.	
53. Historya naturalna. Ostatnią lekcyę tego przedmiotu wyłożoną dzieciom dziś tydzień, którą w przeszły Piątek piśmiennie podług dyspozycyi reprodukowały, a dziś sobie wzajemnie podług wzoru na tablicy przed południem wypoprawiały, każesz P. przepisać na tym samym zeszycie tylko tym dzieciom, które popełniły sześć *(6)* lub więcéj usterek w wyrażeniu myśli lub przeciw ortografii, bo tylko sześć wierszy podług książki reprodukowały.	**64. Historya.** Najpierw każesz P. wygłosić kilku uczniom wzorowo i wyraziście pierwszą połowę ustępu 83. na str. 106. *(z pamięci!)* pod napisem: „*Tatarzy*“ aż do wyrazu: „*lasach*“ na str. 107, któréj się wyuczyli na pamięć po poprzedniém należytém wyjaśnieniu. — Dziś objaśnisz im P. resztę tego ustępu od: „*Podczas pierwszego napadu*“ — a to pod względem treści i związku pojedyńczych myśli, poczém każesz P. dzieciom opowiadać z uwzględnieniem toku myśli treść *(téj drugiéj połowy)* objaśnionego i odczytanego ustępu. — Nakoniec zadasz P. dzieciom cały ten ustęp do wyuczenia się go na pamięć na przyszłą Środę.
16—21. Jęz. wykł. Przy zamkniętych książkach opowiész P. dzieciom powiastkę o skromnéj Anusi podług ustępu 29. na str. 30. *(z pamięci!)*, poczém nastąpi czytanie. Po odczytaniu i omówieniu części 1. każesz ją P. opowiedzieć. Daléj czytanie z objaśnieniem, odpytaniem i opowiedzeniem części 2. z powtórzeniem 1. — Następnie czytanie 3. części z objaśnieniem, odpytaniem i opowiedzeniem a powtórzeniem części 1. 2. i 3. Wreszcie to samo postępowanie z częścią 4. i na tém koniec, bo już czas dzieciom do domu. To samo każesz P. czytać w domu głośno i powoli.	**66. Historya.** Dzisiejszéj lekcyi piśmienna reprodukcya, t. j. napiszą uczniowie treść onejże tak, jak ją opowiadali zaraz po wyjaśnieniu, a nie dosłownie jak w książce, coby dopiero po wyuczeniu się jéj na pamięć nastąpić mogło. Chodzi tu bowiem o to, ażeby uczeń własne swe myśli na papier przelał. Dlatego téż żadnéj do tego ćwiczenia nie dasz P. dyspozycyi, a książki każesz pooddawać. — Skończywszy do końca godziny oddadzą wypracowanie *(na historycznych zeszytach)* do własnoręcznéj P. korrekty i sklasyfikowania.
6. Pomodlą się z III. oddziałem.	**6.** Zakończysz P. całodzienną naukę modlitwą: „*Dzięki ci Panie, wszechmogący Boże!*“ i t. d. *(Zob. w katechizmie Schustera)*.

Czwartek

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*

Schodzą się dzieci

do szkoły.

1. godzina.

Oddział II. *(3. i 4. rok nauki)*	Oddział III. *(5. i 6. rok nauki)*
1. Rozpoczniesz P. naukę: *„Pieśnią poranną“* (*z I. książki do czyt. na str. 3.*)	**1.** Modlitwa z II. oddziałem.
25. Jęz. wykł. Dzieci pooddają książki swoje *„starszym“*, a rozda się im zeszyty dotyczące. Na tych napisze każde z nich z pamięci słowo w słowo powiastkę: *„Skromna Anusia“*, którą im P. wczoraj opowiedziałeś, objaśniłeś i połowę do czytania i wyuczenia się w domu na pamięć na dziś zadałeś. Nie całą połowę mają z pamięci napisać, lecz tylko czwartą część ustępu t. j. od początku aż do: *„lepszych czasów“*. Mało a dobrze, na więcéj nie byłoby czasu.	**40. Jęz. wykł.** Co Czwartek miewają dzieci praktyczne ćwiczenia stylistyczne. Odnośnie więc do listu we Wtorek przepisanego przygotowałeś sobie P. wczoraj wieczór stósowny na dzisiejszą lekcyę materyał, mianowicie wzór kontraktu *(patrz w następującéj godzinie)*. — Nawiązawszy rzecz odpowiednio, podyktujesz P. do napisania tylko na tablicy, odstępami, cały kontrakt *z pamięci*, a który pisać będzie sześciu uczniów t. j. wstęp, 4 punkta i zakończenie, przyczém musisz P. nie zapominać o formie i koniecznych objaśnieniach. Na zawezwanie P. jeden z celniejszych uczniów stanąwszy przed tablicą a twarzą do kolegów, powtórzy cały kontrakt z pamięci, a daléj za nim co lepsi tak samo. Teraz każesz P. tablicę z pismem odwrócić, a wszystkim uczniom cały kontrakt dosłownie z pamięci napisać.
Jęz. wykł. 32. Przez 10—15 minut najprzód ćwiczenie gramatyczne. Z 92. ustępu: *„Dziécię i rybki“*. str. 112. wyszukiwać P. każesz rzeczowniki i czasowniki, odnośnie do wiersza 16. i 17. skazówek metodycznych na str. 146. I. książ. do czyt. Następnie: **28.** Pisać będą dzieci na rozdanych im, osobnych do tego zeszytach, a jeden na odwróconéj tablicy dyktat: „Mo*że* zobaczę mo*rze*. — Idź przez rzeczkę w br*ód*, a zmyjesz z nóg br*ud*. — Starzec la*zł* przez *(bez!)* las po*d* górę, aż mu się lał z czoła po*t*.“ **29.** Zwróciwszy teraz tablicę do dzieci nastąpi poprawa błędów na niéj dostrzeżonych. Dzieci wyszukiwać je będą same, a poprawiając mówić, dlaczego tak a nie inaczéj ten lub ów wyraz pisać należy. — P. tylko kierować będziesz tą korektą, naprowadzając dzieci na poznane już dotąd prawidła gramatyczne.	**42. Jęz. wykł.** Ć. d. Każdy uczeń otrzymawszy arkusz papieru białego i leniuszek jeszcze przed rozpoczęciem nauki, tudzież odpowiedniéj wielkości podkład, weźmie się teraz do piśmiennéj reprodukcyi kontraktu, jaki przed jego oczyma zbudowany został. Na jednéj połowie arkusza sporządzi sobie naprzód koncept, a wypoprawiawszy takowy i uzupełniwszy brakujące myśli tudzież usterki przeciw ortografii, przepisze w końcu takowy na drugiéj połowie arkusza czysto i porządnie, na co mu wystarczy $1^1/_2$ godziny czasu.

89. Odpoczynek.

Czwartek

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
1. Zmówisz P. z dziećmi modlitwę: *„Wejrzyj!“ (Elem. str. 56.)* i *„Ojcze nasz!“*	**1.** Modlitwa z 1. r. n.
12. Jęz. wykł. Każesz P. dzieciom przysłuchiwać się i z własnéj ochoty brać udział w głośnéj lekcyi z dziećmi drugiego roku nauki. Dla podtrzymania uwagi musisz P. zażądać czasem, by które daléj opowiadało lub wygłaszało: n. p. *„Daléj N. N.!“* a niespodzianie.	**21. Jęz. wykł.** a) Odczytać płynnie z należytém wygłaszaniem i uwzględnianiem znaków pisarskich, a następnie opowiedzieć w zwięzłych i krótkich ustępach każesz P. raz tylko cały ustęp: *„Skąd się chléb bierze?“* tylu dzieciom, ile jest zdań w tym ustępie. (*„Czytaj daléj N. N.! — Opowiadaj daléj N. N.!“*) b) Podobnie zażądasz P. płynnego odczytania jako téż powolnego i zrozumiałego wygłoszenia z pamięci ustępu poetycznego: *„Siejba“* od kilku uczniów, o ile czas wystarczy.
13. Jęz. wykł. Czwarta lekcya o głosce: *„c“*, w którój postąpi sobie P. ściśle podług skazówki przy Poniedziałku podanéj i przerobi z Elem. str. 15. wyrazy: *„capy, cap; cepy, cep; koce, koc; cal.“* Żywego capa nie ma potrzeby wprowadzać do klasy, wystarczy obrazek Herrmanna. Ale dwa rzeczywiste cepy z boiska, prawdziwy koc i cal ze starego łokcia koniecznie widzieć muszą dzieci, o co P. wczoraj na dziś postarać się był winien.	**25. Jęz. wykł.** Na osobnych zeszytach, które się dzieciom rozda, *(Nr. 3.)* każesz P. napisać z pamięci tylko 4 wiersze tego ustępu: *„Siejba“* z napisem. Nim jednak dzieci do téj czynności przystąpią, muszą siedzącym na końcach ławek *„starszym“* pooddawać książki. Po napisaniu złożą dzieci na dany znak zeszyty i oddadzą je, a znów za drugim znakiem zwróci się im książki.
87. Zanotujesz P. w katalogu pilności	

2. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

2. Pomodlą się z 1. r. n.

30. Jęz. wykł. Na dany znak pozamieniały się dzieci na zeszyty podczas wypoczynku, a teraz po modlitwie ma szukać jeden drugiemu i poprawiać błędy wynalezione przechodząc wyraz po wyrazie i poglądając co chwila na tablicę, czy jego kolega którego wyrazu inaczéj nie napisał.

Skończywszy jak najstaranniéj to zadanie zlicza błędy, oznacza liczbą ich ilość i podpisuje się n. p.

„Znalazłem dwanaście (12) błędów
Szymon Kosturek."

31. Jęz. wykł. Ć. d. W drugiéj połowie godziny pozwracawszy sobie zeszyty muszą przepisać skorygowany dyktat wszystkie te dzieci, co popełniły więcéj błędów niż było zdań pojedyńczych w dyktacie. Będzie to trwało przeszło 20 minut, bo i pisma wymagać trzeba starannego.

W końcu każesz P. zeszyty nieposkładane lecz z pismem już niemokrém oddać w zwykłym porządku i złożyć na swojém miejscu. Wieczór je P. przejrzysz i nie patrząc czyj który, napiszesz cenzurę czerwonym atramentem.

42. Jęz. wykł. Kontrakt roboty. *(Zobacz poprzedzającą godzinę).* Na dniu dzisiejszym zawarty został między Józefem Tyką a Wojciechem Wąsikiem następujący kontrakt budowniczy: 1. Majster cieśla Wojciech Wąsik obowiązuje się wystawić z materyału Józefa Tyki stodółkę i dwie stajenki jak jest umówioném i przy niniejszym kontrakcie na osobnym opisie wyszczególnioném. 2. Rzeczony majster będzie wypłacał swym pomocnikom do téj budowy użytym wszelką zapłatę. 3. Tenże obowiązuje się budowę we wszystkich częściach dokładnie i to najdaléj do końca maja 1881. wykonać. — Za to przyrzeka: 4. Właściciel Józef Tyka majstrowi cieśli Wojciechowi Wąsikowi kwotę 136 złr. wyraźnie: sto trzydzieści sześć złr. wal. austr. wypłacić w dwóch ratach, mianowicie pierwszą połowę t. j. 68 złr. zaraz po ukończeniu budowy, resztę zaś w dzień św. Michała t. j. dnia 29. września 1881. Obie strony przyrzekają dotrzymać ten kontrakt, na co się własnoręcznie przy świadkach podpisują i t. d.

Po napisaniu i oddaniu wypracowania poprawisz je P. dziś wieczór.

dzieci nieobecne w szkole.

Czwartek

Oddział I.

(1. rok nauki)		(2. rok nauki)	
89. Odpoczynek.			
85. Chłopców wyprowadzisz P. z innymi na świéże powietrze, gdzie się będą przypatrywali gimnastycznym ćwiczeniom starszych swoich kolegów. Naśladowania ruchów ich wzbraniać im nie należy, jeżeli tylko nie będą nimi przeszkadzać właściwym ćwiczeniom.	**86.** Dziewczęta mają się przypatrywać wykonywaniu robót koleżanek swoich i oswajać się z czekającém ich zatrudnieniem w następującym roku nauki.	**85. Gimnastyka z chłopcami:** 1. Szyk czelny (frontowy) i 4. Szyk boczny (flankowy) 7. Tworzenie łańcucha. 10. Rozrywanie łańcucha. 13. Rozwieranie szyków. 16. Wykonanie pół- i 19. ćwierćobrotów w szyku. 22. zwyczajnym i 25. rozwartym. 28. Pochody w różnych kierunkach prostych. 31. Chodzenie w takt. 34. Bieganie w takt.	**86. Roboty ręczne** będą mieć dziewczęta w klasie aż do powrotu chłopców z ćwiczeń gimnastycznych.
Uwaga. Wyprowadziwszy chłopców wszystkich parami z izby szkolnéj, ustawisz ich P. zdala od siebie w trzech grupach twarzami do środka boiska gimnastycznego, które do ćwiczeń musi być wolne. Nie tracąc czasu dawać P. będziesz krótkie polecenia zosobna każdéj grupie, a w tym porządku, jak je tu liczbami poznaczano n. p. 7. „Oddział I. łań-cuch *twórz!*" 8. „Oddział II. w czwór-ki *marsz!*" 9. Oddział III. całém- ko-łem za-*chodź!*" Naturalnie że jedna grupa drugiéj musi wprzód miejsce zrobić. — Ćwiczenia: 34. 35. i 36. są na dziś nowe, do których spieszyć potrzeba.			
3. Modlitwa z III. oddziałem.			

3. godzina.

Oddział II. (*3. i 4. rok nauki*)		Oddział III. (*5. i 6. rok nauki*)	
89. Odpoczynek.			
85. Gimnastyka z chłopcami:	**86. Robót ręcznych** uczyć będzie siostra P. dziewczęta, dopóki P. nie wrócisz z chłopcami z boiska gimnastycznego.	**85. Gimnastyka z chłopcami:**	**86.** Robotami **ręcznemi** zajęte będą dziewczęta w klasie aż do nadejścia P. z areny gimnastycznéj.
2. Trudniejsze zmiany szyków.		3. Pochód w półkolu i	
5. Marsze dwójkami:		6. całém kołem	
8. Marsze czwórkami:		9. „ z zachodzeniem o skrzydło i	
11. Marsze dwójkami i czwórkami ze zwrotami.		12. „ „ o środek.	
14. Marsze dwójkami i czwórkami z zachodzeniem.		15. Ćwiczenia taktyczne.	
17. Pochody w kierunkach złożonych.			
20. Ćwiczenia wolne w postawie.		18. Ruchy proste i	
23. (*Jak wyżéj*) ze zmianą miejsca.		21. „ złożone.	
26. Powtórzenie ruchów prostych.		24. Podskakiwanie:	
29. Ruchy złożone łatwiejsze.		27. „ na jednéj nodze,	
32. Podskakiwanie w kuczki.		30. „ „ z obrotami,	
35. Bieg kłusem trwałym.		33. „ „ z przytrzymaniem nogi.	
		36. Przemiana różnych rodzajów chodu na kłus i odwrót.	
3. Jak w III. oddziale.		**3**. Modlitwą: „*Dzięki Ci Panie, wszechmogący Boże!*“ i zmówieniem: „*Anioł Pański*“ zakończysz P. naukę dzisiejszą.	

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
W domu.	**58. Dziewczęta** sadzić będą pietruszkę w piasku, której służąca P. w ogrodzie przy nich nakopawszy, do piwnicy naznosi. *(U sklepienia wisieć ma latarnia zaświecona.)* Potem ustawią *(za numerami na deszczułeczkach)* przyniesione z ogrodu georginie.
	57. Chłopcy towarzyszyć mają starszym z II. i III. oddziału.

4. godzina.

Oddział II. (*3. i 4. rok nauki*)	Oddział III. (*5. i 6. rok nauki*)

58. Dziewczęta

przypatrywać się będą:

a) robieniu, przemywaniu, soleniu i układaniu masła;

b) zakwaszaniu ogórków w beczułce na zimę.

Czynności te uskuteczniać będzie P. siostra sama i dawać dziewczętom stósowne pouczenia.

pomagać będą P. Matce:

a) składać do maglu,

b) krochmalić i prasować bieliznę

pod Jéj kierunkiem i nadzorem.

57. Chłopców

a) zatrudnisz P. w ogrodzie szkolnym sadzeniem pestek pod sznur jak w przeszły Czwartek posianiem ziarnek;

b) zabierzesz P. z sobą do wsi na jesienną rewizyę dzierzonów w pasiece kowala Józefa Tyki.

Czwartek

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
Dzieci są w domu.	**58. Dziewczęta** przypatrywać się będą szorowaniu piaskiem konewek, cebrzyków, kuchennego stołu, ławek i t. p. naczyń i sprzętów, którą czynnością zajmować się będzie przy studni szkolnéj P. służąca pod okiem P. siostry.
	57. Chłopcy towarzyszyć mają starszym z II. i III. oddziału.
	6. Wysłuchają nabożnie śpiewu w III. oddziale.

5. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

58. Dziewczęta

zajmą się czyszczeniem szyb w oknach izby szkolnéj i szkła w obrazach ściennych, ścieraniem wilgotnemi szmatkami kurzu z ram i t. p. porządkami podług zarządzeń siostry P.	przypatrywać się będą porządkowaniu przez P. Matkę zapasów w spiżarni i pomagać jéj będą w miarę ochoty i zdolności, słuchając przytém pouczeń odnośnych.

57. Chłopcy

a) wracając śpiewająco z wycieczki do pasieki usłyszą coś ciekawego od P. o widzianym przy drodze dworskim rzepaku, o drzewie wiezionem z lasa na opał i o łowieniu ryb więcierzem, które właśnie w stawie przy dworze ma się tam odbywać;

b) obiorą liszki ze szczepów Księdza Proboszcza, który swoim zwyczajem niewątpliwie młodych sadowników jabłkami obdarzy, jak to zwykł czynić corocznie.

6. Jak zwykle po każdéj wycieczce Czwartkowéj tak i dziś wróciwszy z dziatwą do szkoły, zaśpiewasz P. z nią: „*Wszystkie nasze dzienne sprawy*“ na zakończenie.

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*

Dzieci schodzą się do szkoły.

1. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. rok nauki)	Oddział III. (6. rok nauki)
1. Modlitwa z III. oddziałem.	**1.** Rozpoczniesz P. naukę modlitwą: *„Ojcze Niebieski!“ (jak w katech. Schustera).*	
26. Jęz. wykł. Poprawi uczeń pilny pilnemu błędy podług książki na zamienionych przed modlitwą zeszytach, mianowicie napisaną z pamięci $1/4$ powiastki: *„Skromna Anusia“.* Gdy skończą korrektę, przysłuchają się nauce geometryi w III. oddziale. Nakoniec zwrócą sobie zeszyty, wyraziwszy na nich poprzód n. p. *„Znalazłem siedm (7) błędów. Jan Flis.“*	**77. Geometrya.** Przerobisz P. z uczniami przykład z podręcznika do nauki rachunków na stronicy 400. w środku: *„Jak wielką jest długość prostokąta, który ma 48* $\square^{m}/$“ i t. d. poczém przeznaczysz na ciche zatrudnienie do samodzielnego rozwiązania zadanie 10. i 11.	Opracujesz P. z dziećmi przykład z podr. na str. 415. w środku: *„Oblicz objętość bryły mającéj 12 ctmtr.“* i t.d. podług dodanéj skazówki metodycznéj. W ten sam sposób każesz P. rozwiązać samodzielnie w drugiéj godzinie nauki 5 następujących przykładów z zadania 10).
32. Jęz. wykł. Będziesz P. miał z dziećmi ćwiczenie gramatyczne o czynności teraźniejszéj, przeszłéj i przyszłéj. Lekcyę tę przeprowadzisz P. w sposób podany w I. książce do czytania na stronicy 146. pod 2. od wiersza 18. do 33. — Ukończysz więc P. w tym tygodniu §. 6. — Prowadząc rzecz wypada P. nie mieć książki w ręce, aby się dzieciom *(i to słusznie)* nie zdawało, że P. sam nie ogarnąłeś pamięcią tego, czego wymagasz od nich, aby sobie zapamiętały.	**79. Geometrya.** Podług wzoru przysposobionego na tablicy przed rozpoczęciem nauki wypoprawiają sobie dzieci usterki popełnione dziś tydzień w samodzielném rozwiązaniu przykładów: a) b) c) d) e) f) z 9) zadania w drugiéj książeczce rachunkowéj na str. 84. Wzór powyż wspomniony napisze jeden uczeń na tablicy ze swego zeszytu, w którym poprawisz mu P. myłki czerwonym atramentem.	W przeszły Piątek rozwiązywali samodzielnie na swoich zeszytach w drugiéj godzinie nauki 6. 7. 8. i 9. zadanie geometryczne z II. książ. rach. na str. 93. a w podręczniku na str. 415. Jednemu najwcześniéj do szkoły przybyłemu uczniowi wypoprawiasz P. czerwonym atramentem usterki w rozwiązaniu rzeczonych zadań i każesz mu przed rozpoczęciem nauki napisać te 4 rozwiązania bez myłki na prawéj połowie tablicy.— Podług tego wzoru poprawi teraz każdy swoje rozwiązanie.
89. Odpoczynek.		

Piątek

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
1. Pomodlą się z 2. r. n.	**1.** Zmówisz P. z dziećmi modlitwę: *„Przyjdź Duchu św."* *(Mały kat. str. 30.)* i *„Ojcze nasz"*.
49. Rachunki. Jeden pięknie piszący uczeń z II. oddziału napisze na I. tablicy z 1. książ. rachunkowéj na 3. stronicy z ostatniego szeregu 3. i 4. kolumnę: 5 : 1 = 5 } 2 + 2 + 1 = 5 i t. d. } i t. d. a wszystkie dzieci pisać będą za nim to samo powoli, wyraźnie i pięknie na swoich odpowiednio pokratkowanych tabliczkach.	**46. Rachunki.** Przerobisz P. z dziećmi w pamięci i zaraz piśmiennie na tablicy i na tabliczkach cztery kolumny w drugim szeregu od góry na stronicy 81. podręcznika: 21 — 12 = aż do: 29 — 20 = na praktycznych przykładach w podręczniku poniżéj podanych, a nie liczbami oderwanemi.
46. Rachunki. Rozwiążesz P. z dziećmi cztery przykłady z 23. stronicy podręcznika: *„Brat"* aż do *„nogi"* w pamięci i piśmiennie, na tablicy i na tabliczkach, jak w kolumnach na str. 22.	**48. Rachunki.** Na dany znak pozamieniają sobie dzieci zeszyty. Jeden z najzdolniejszych uczniów napisze na tablicy wyraźnie przykłady, na swoim zeszycie samodzielnie we Wtorek rozwiązane, które mu P. poprawiłeś, wszyscy zaś podług tego wzoru poprawią natrafione błędy kolegów. Za daniem drugiego znaku pozwracają sobie zeszyty.
89. Odpoczynek.	

2. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. rok nauki)	Oddział III. (6. rok nauki)
2. Modlitwa z I. oddziałem.		
27. Jęz. wykł. Poprawioną już ¼ ustępu: „*Skromna Anusia*“ przepiszą tylko ci uczniowie zaraz poniżéj na tym samym zeszycie, którym korrektorowie znaleźli i poprawili więcej niż dziewięć błędów t. j. więcéj niż wierszy w ¼ ustępu od początku do wyrazów: „*lepszych czasów*“. Przepiszą nie z książki, lecz z poprawionego, książki też dlatego muszą pooddawać.	**78. Geometrya.** Wezmą się dzieci teraz do samodzielnego rozwiązania na zeszytach zadania 10. i 11. a) b) c) z drugiej książ. rach. na str. 85., które im P. wyznaczyłeś w pierwszéj godzinie nauki, a rozwiązanie piśmienne przykładu z niemi przerobionego, które zostało na tablicy, służyć im będzie za wzór, jak pomienione zadania rozwiązywać mają. Skończywszy tę robotę oddadzą zeszyty.	Uczniowie rozwiążą samodzielnie na zeszytach geometrycznych zadanie 10) z pięciu przykładów: a) b) c) d) e) na stronicy 93. według zostawionego im na tablicy wzoru z lekcyi w pierwszéj godzinie nauki: 12% dłg. 9% szr. 5% wys. 12×9 / 108×5 / 540 centm. sześć. Po ukończeniu téj czynności każesz P. dać sobie zeszyty do poprawy.
22. Jęz. wykł. C. d. Po zwróceniu im książek odpiszą na nieoddanych zeszytach dalszy ciąg powiastki o skromnéj Anusi *(str. 31.)* t. j. drugą ćwierć czyli od: „*Dzieci rzuciły się na kosz*“ aż dotąd, dokąd się wyjaśniło t. j. do wyrazów: „*Matka przestraszyła się i rzekła*“ — a to nie z pamięci lecz z książki jak najdokładniéj, słowo w słowo, kreska w kreskę, żeby ani jednego błędu nie popełnić.		
89. Odpoczynek.		

Piątek

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)
47. Rachunki. Na początku upłynionéj godziny niesamodzielnie rozwiązywane zadania rachunkowe każesz P. dzieciom z tabliczek zetrzyć, a jeszcze raz rozwiązać te same przykłady samodzielnie ze swoich książeczek rachunkowych. **48.** Skończywszy naukę pisania w oddziale III. obejrzysz P. bodaj pobieżnie tylko, czy dobrze rozwiązał uczeń 5. 15 i 25. — Dotyczący odczyta rozwiązanie ze swojéj tabliczki głośno, a reszta za nim po cichu.	**47. Rachunki.** Na kratkowanych zeszytach rozwiążą dzieci samodzielnie przykłady znajdujące się w książeczce rachunkowéj na str. 29. w trzecim szeregu od góry *(te same, które dzieci dziś z P. w pamięci i na tabliczkach rozwiązywały)*, lecz wprzód każesz P. tabliczki i tablicę zetrzyć. Wpół godziny snadno rozwiązać mogą wszystkie cztery kolumny. Skończywszy oddadzą nieposkładane zeszyty *„starszym"*.
13. Jęz. wykł. Lekcya 5. o głosce *„c"* na zdaniu: *„woły i owce mają racice"*. Podobnie postąpi P. sobie w téj lekcyi jak w Poniedziałkowéj: pokazać, rozmawiać, naprowadzić, wygłaszać, rozebrać, napisać, przeczytać. — Na tém zdaniu skończy P. naukę o głosce: *„c"* z Elementarza na str. 15. *(Połowa ustępu.)*	**25. Jęz. wykł.** Na zeszytach Nr. 3. każesz P. dzieciom napisać z pamięci resztę ustępu: *„Siejba"* po poprzedniém oddaniu Elementarzy *„starszym"*.
87. Zapiszesz P. w katalogu pilności	
3. Wysłuchają nabożnie modlitwy w II. oddziale.	

3. godzina.

Oddział II.

(3. i 4. rok nauki)

23. Jęz. wykł. Zamieniwszy się na zeszyty wyszuka jedno drugiemu i poprawi podług książki znalezione błędy w drugiéj części odpisanego z książki ustępu: *„Skromna Anusia“* t. j. od: *„Dzieci rzuciły się“* aż do: *„przestraszyła się i rzekła“*.

Liczbę błędów poprawionych wyrażą korrektorowie na końcu i podpiszą się.

Kto będzie gotów ż poprawianiem, przypatrzy się udzielaniu przez P. nauki pisania w III. oddziale.

Na dany znak zwrócą sobie zeszyty, które się złoży w szafie.

51. Historya naturalna. Każesz P. reprodukować na odnośnych zeszytach wyłożoną we Wtorek lekcyę historyi naturalnéj, a to podług pytań, które jeden uczeń z P. kartki na tablicy w tym porządku napisze: *„Czy cynę łatwo poznać? Co się dzieje z miedzią, żelazem, cyną i ołowiem w wilgotnych miejscach? Co jest rdza? Co jest zieleń miedziana (grynszpan)?“* Odpowiedziawszy na te pytania oddadzą uczniowie zeszyty a zwróci się im książki, które przed tém ćwiczeniem pooddawali.

Oddział III.

(5. i 6. rok nauki)

69. Pisanie. Wczoraj jeszcze przysposobiłeś P. sobie na połowie arkusza taki wzór do *„kaligrafii“*. Czterysta (400) złr. wal. austr. zostały mnie niżéj podpisanemu na dniu dzisiejszym przez Michała Worka gotówką wyliczone, co ja zeznaję z tém przyrzeczeniem, że po upływie czterech lat rzeczoną kwotę jemu zwrócę. Za procent oddaję Michałowi Workowi do używania przez cztery lata łąkę moją przy lesie dworskim się znajdującą. Zagorzany, dnia 13. listopada 1880. Józef Tyka w. r. Jako świadkowie: Jan Czapka w. r. Paweł Okuń w. r.

Wzór ten napisze na tablicy jeden z najpiękniéj piszących uczniów z tego oddziału, a P. tymczasem stawiać będziesz uczniom pytania, by się przekonać, czy i o ile pamiętają o tém, co mówiłeś do nich o nauce pisania w ubiegły Wtorek.

W końcu oznajmisz P. każdemu uczniowi cenzurę zanotowaną w katalogu za pismo z przeszłéj lekcyi.

70. Pisanie. Powyż rzeczony wzór przepiszą dzieci z tablicy na półarkuszach czystego papieru, który się im rozda z leniuszkami i podkładkami.

(Uwaga. Do używania materyi z zakresu praktycznéj stylistyki na ćwiczenia w pięknem pisaniu skłonićby P. powinna ta okoliczność, iż na ćwiczenia stylistyczne w obec ważności innych przedmiotów nie można przeznaczyć tyle czasu, ileby właściwie należało.)

dzieci nieobecne w szkole.

Oddział II. **3.** Odmówisz P. z dziećmi modlitwę: *„Dziękuję Tobie Panie“ (Mały katech. str. 31.)* i *„Wierzę w Boga“*.

Oddział III. 3. Modlitwa z II. oddziałem.

Piątek

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)
4. Wysłuchają nabożnie pieśni w III. oddziale	
33. Jęz. wykł. Każesz im P. wyszukać z Elementarza nazwiska zwierząt i przepisać je na tabliczkach: kura, kuna, raki, kukułka, ryba, komary, motyle, bąki, woły, wół: capy, cap; woły i owce.	**7. Religia.** Będą się przysłuchiwały dzieci nauce religii w oddziale II. i odpowiadać na łatwiejsze pytania w drugiéj połowie godziny.
33. Jęz. wykł. Mają wypisać z książki na drugiéj stronie tabliczki wyrazy oznaczające takie rzeczy, które można jeść lub pić: wino, oliwa, malina, wołowina, baranina, woda, kawa, raki, buraki, ryba, figa, lody, maliny, jagody, cebula.	
	88. Zapiszesz P. w katalogu pilności

4. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)
4. Pomodlą się z III. oddziałem.	**4.** Zaśpiewasz P. z dziećmi pieśń: *„Ojcze! w imię Twego Syna"* *(II. książ. do czyt. str. 226.)*
8. Religia. Będziesz P. katechizował dzieci począwszy od pytania: *„Co są aniołowie?"* aż do pytania: *„Jak ukarał Bóg pysznych aniołów?" (podług małego katechizmu na stronicy 4.)* nawiązując do téj katechizacyi 2 ustęp z dziejów biblijnych na stronicy 3. pod napisem: *„Stworzenie aniołów, i upadek niektórych z nich"*. Łatwiejsze pytania stawiać P. będziesz dzieciom drugiego roku nauki, ale dopiero przy rekapitulacyi.	**11. Religia.** Każesz P. dzieciom napisać samodzielnie z pamięci treść znanych im z nowego testamentu ustępów w biblii na str. 138. *„5 Narodzenie Jezusa."* — 139. *„6. Pasterze przy żłobie i obrzezanie Jezusa"*. Zanim przystąpią do téj czynności, pooddawać muszą książki, by do nich nie zaglądały. Pisać będą na osobnych zeszytach do tego rodzaju ćwiczeń. Po napisaniu odbiorą sobie książki a pooddają zeszyty na dany znak. Każde wypracowanie poprawisz P. dziś wieczór własnoręcznie i dopiszesz pod każdém cenzurę.

dzieci nieobecne po południu w szkole.

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*
89. Odpoczynek.	
34. Jęz. wykł. Dwóch chłopców i dwie dziewczęta z 2. r. n. co zdolniejsze przeznaczysz P. do cichego odczytywania z słabszemi dziećmi obydwu ćwiczeń z tabliczki i wypoprawiania błędów, a względnie dopisania wyrazów poopuszczanych, które ci monitorowie dostrzegą, słuchając czytania z tabliczki a sami patrząc do Elementarzy.	**26. Jęz. wykł.** Na dany znak pozwracają dzieciom *„starsi“* Elementarze, a każde otrzymawszy swój, otworzy go na stronicy 66. i wypoprawia sobie błędy w napisanym z pamięci ustępie: *„Siejba“* na niezwróconym przed nauką religii zeszycie Nr. 3., poczém dopisze w nowym wierszu n. p. *„Popełniłem 17 t. j. siedmnaście błędów. Szczepan Jeżowski.“*
12. Jęz. wykł. Przysłuchiwać się będą nauce głośnéj drugiego roku nauki. *„Powtórz to N. N.!“* *„Kto potrafi powtórzyć to, co teraz słyszał?“* Takiemi i podobnemi zagadnieniami zniewolisz P. dzieci do uwagi. **32.** Nie zaszkodzi pobudzać dzieci do myślenia także łatwemi pytaniami z ćwiczeń gramatycznych 2º roku nauki.	**17. Jęz. wykł.** Przy pomocy obrazów do nauki poglądowéj: młynarz, piekarz, rzeźnik, opracujesz P. rzeczowo w 15 minutach pierwsze 4 wiersze z ustępu: *„Rzemieślnicy“ (str. 67. z Elem.).* **32.** W drugim kwadransie będzie ćwiczenie gramatyczne o liczbach *(młynarze..., piekarze..., rzeźnicy...)* o przypadkach: kogo? co? *(zboże, chléb, bydło)* o czasach: *(mełli, piekli, bili; zmielą, napieką, wybiją).* Ile P. pytań postawisz, tyle dzieci odpowiadać powinno.
5. Pomodlą się 2. r. n.	**6.** Zmówisz P. z dziećmi modlitwę lub każesz im zaśpiewać: *„Pobłogosław Ojcze z nieba“ (Mały katechizm str. 32.)*

5. godzina.

<table>
<tr><th>Oddział II.
(3. i 4. rok nauki)</th><th colspan="2">Oddział III.</th></tr>
<tr><th></th><th>(5. rok nauki)</th><th>(6. rok nauki)</th></tr>
<tr><td colspan="3">89. Odpoczynek.</td></tr>
<tr>
<td rowspan="2">Historya. Roboty ręczne.
67. Uczniowie pozamieniają się na zeszyty. Następnie otworzą książki na stronicy 86. i z piórem w ręku będą porównywali, czy pierwszy odstęp z ustępu: „Wdzięczny monarcha“ zupełnie tak w Piątek przeszły napisał każdy jak w książce, czy nie brakuje gdzie kreski lub kropki, czy nie ma innych usterek przeciw ortografii. Każdy poprawiający koledze swemu podpisze wreszcie na jego zeszycie tak n. p. „Znalazłem ośm błędów. Piotr Staroń“ i zwróci mu zeszyt.
86. Dziewczęta zgłaszać się będą podnoszeniem rąk na roboty ręczne udzielać się mające przez P. siostrę w bliskości okna.</td>
<td>73. Rysunki. Na kropkach przysposobionych przez uczniów wyrysujesz P. figurę 14. 15. i 16. podług 64. wzoru w 7. zeszycie szkoły Grandauera z wolnéj ręki na tablicy kredą.</td>
<td>75. Rysunki. Każdy uczeń poprawiać będzie na otrzymanym zeszycie wyrysowaną figurę w ubiegły Piątek.</td>
</tr>
<tr>
<td rowspan="2">a) Rysunki.
b) Roboty ręczne.
74. Skoro tylko dzieci wzór na tablicy skończony zobaczą, wezmą się do kopiowania go na swoich zeszytach, które im „starsi“ przed nauką rozdali. Rysowanie figury ze wzoru trwać będzie około 3 kwadranse. Przy końcu godziny oddadzą zeszyty „starszym“ do przechowania ich w szafie.</td>
<td>76. Rysunki. Przywołasz P. do stołu ucznia 2°, potem 12°, nakoniec 22°, i przekonasz się, jak każdy z nich wyrysował figurę 12, którą im P. w ubiegły Piątek na tablicy podług wzoru 82. w zeszycie 9. szkoły Grandauera wyrysowałeś.</td>
</tr>
<tr>
<td rowspan="2">68. Historya. Ć. d. Pooddają teraz swoje książki wszyscy bez wyjątku i wezmą się do przepisania poprawionego odstępu na tym samym zeszycie zaraz poniżéj. Od tego przepisywania będą wolne te tylko dzieci, które nie popełniły sześciu błędów przeciw pisowni, napisawszy z pamięci sześć wierszy wyuczonych z książki.
Ta norma co do przepisywania tyczy się pisania wyuczonych na pamięć ustępów treści moralnéj, z historyi i t. p.</td>
<td>a) Rysunki.
b) Roboty ręczne.
75. Z wyjątkiem dziewcząt poprawiać będzie każdy uczeń swój rysunek z przeszłego Piątku, uzupełniając go we wszystkich częściach. Przy końcu godziny oddadzą zeszyty tak, że figurę wyrysowaną widzieć będzie można a podpisu nie. W domu dasz P. cenzury nie patrząc czyj rysunek.</td>
</tr>
<tr>
<td colspan="2">86. Dziewczęta zgłaszać się będą podnoszeniem rąk na roboty ręczne do siostry P., których ona udzielać będzie w klasie na boku, w pobliżu okna.</td>
</tr>
<tr><td colspan="3">2. Pomodlą się z 2. r. n.</td></tr>
</table>

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*

Już poszły dzieci do domu.

6. godzina.

Oddział II. (*3. i 4. rok nauki*)	Oddział III. (*5. i 6. rok nauki*)
89. Odpoczynek.	
66. Historya. Napiszą dzieci z pamięci drugą cząstkę ustępu 71. „*Wdzięczny monarcha*“, mianowicie od wyrazów: „*Hrabia Rudolf*“ aż do: „*uratował mu życie*“. Po napisaniu oddadzą najpierw zeszyty na dany znak „*starszym*“ a potem zwrócone im zostaną książki. Dziś wieczór jeszcze, a najpóźniéj w Niedzielę przeglądniesz P. te ćwiczenia i pod każdém dopiszesz cenzurę odpowiednią.	**16.—21. Jęz. wykł. Trzy zagadki** (*klucz, orzech, grzyb*) **ustęp 43. na str. 51. wyjaśnisz P. należycie jednę po drugiéj. Starszym i zdolniejszym każesz je P. zaraz po wzorowém i wyrazistém odczytaniu i po odpytaniu treści i szczegółów wygłaszać z pamięci, wszystkim zaś uczniom każesz P. w końcu, aby się tych zagadek na jutro dosłownie na pamięć wyuczyli.**
64. Historya. Po jednorazowém płynném odczytaniu i wzorowém wygłoszeniu 1. i 2. części 71. ustępu na str. 86. „*Wdzięczny monarcha*“ nastąpi odczytanie 3. części tego ustępu od wyrazów: „*Po niejakim czasie*“ aż do: „*powitał*“. Po objaśnieniu treści i szczegółów i po opowiedzeniu 1. 2. i 3. części zadasz P. wszystkie trzy do wyuczenia się na pamięć na przyszły Piątek.	**65. Historya** z oddziałem II. wspólnie jako repetycya. Zwracać się P. więc będziesz do tych dzieci z trudniejszemi pytaniami jak: hrabia, wojna, rycerz, hufce, miecz, cesarz, panowie, tron, rycerstwo, i t. p. co recepcyę w II. oddziale znacznie ułatwi i naukę ożywi.
50. Historya naturalna a raczéj tylko przysłuchiwanie się repetycyi poprzedniéj lekcyi tego przedmiotu w III. oddziale, tudzież recepcyi i reprodukcyi lekcyi nowéj. Dla zaostrzenia uwagi rzucisz P. czasem pytanie nieuważnemu uczniowi, a dostawać je też będą i pilni, lecz tylko co łatwiejsze.	**50. Historya naturalna. Po jednorazowém przeczytaniu i częściowém tylko odpytaniu 1. odstępu o węglu kamiennym na str. 58. nastąpi czytanie 2. odstępu na str. 59. aż do: „*lasy*“. — Wyjaśniwszy ten odstęp pod względem treści całéj jak i szczegółów i odpytawszy takowy, każesz P. dzieciom ćwiczyć się w domu w głośném i płynném czytaniu obu odstępów.**
6. Na zakończenie nauki modlitwa lub też śpiew: „*Dziękuję Ci Boże*“ (*I. książ. do czyt. str. 138.*).	**6.** Pomodlą się z II. oddziałem.

Sobota

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)
1. Modlitwa z II. oddziałem.	
22. Jęz. wykł. Każesz P. dzieciom przepisać z Elementarza na stronicy 15. wszystkie wyrazy podstawne do nauki o głosce: *„c“* zatem 5 wierszy od: *„cyna“* aż do: *„racice“*.	**39. Jęz. wykł.** Przeszłéj Soboty napisały dzieci takie ćwiczenie stylistyczne: *„Rolnikami nazywają się ci ludzie, którzy uprawiają rolę. Rolnicy sieją: żyto, pszenicę, jęczmień, owies. Dojrzałe zboże zżyna się sierpem lub kosą, wiąże w snopy i zwozi do stodoły. Wysuszoną trawę zowiemy sianem.“* a to na zeszytach Nr. 4. Tego samego dnia poprawiłeś P. to ćwiczenie wszystkim dzieciom własnoręcznie czerwonym atramentem i zaopatrzyłeś każde w cenzurę zasłużoną. Dziś rozdawszy je dzieciom, każesz P. ćwiczenie to przepisać poniżéj poprawionego, lecz tylko tym, które zrobiły więcéj błędów, niż było zdań w ćwiczeniu. Nieprzepisujące dzieci przysłuchiwać się będą rachunkom w II. oddziale. Zeszytów nie oddadzą jeszcze.
89. Odpoczynek.	

1. godzina.

Oddział II.		Oddział III.	
(3. rok nauki)	*(4. rok nauki)*	*(5. rok nauki)*	*(6. rok nauki)*

Oddział II.

1. Rozpoczniesz P. naukę modlitwą lub śpiewem: *„Boże! pókim młody“ (I. książ. do czyt. str. 114)* i *„Ojcze nasz.“*

Oddział III.

1. Pomodlą się z II. oddziałem.

Oddział II. (3. rok nauki)

48. Rachunki.

Pozamieniali się na zeszyty przed nauką. Jeden uczeń napisze na tablicy 1. ze swego zeszytu wszystkie zadania rozwiązane samodzielnie w Środę, które mu P. poprawiłeś, a wszystkie zresztą porównają ten wzór na tablicy z zadaniami przez kolegów rozwiązanemi i poprawią dostrzeżone myłki.

Po ukończeniu téj korrekty zwrócą sobie zeszyty na dany znak.

Oddział II. (4. rok nauki)

48. Rachunki.

Przed rozpoczęciem nauki nastąpiła zamiana zeszytów odnośnych.

Zadania rozwiązane samodzielnie w Środę, napisze jeden uczeń na 1. tablicy ze swego zeszytu, w którym mu je P. wypoprawiałeś, wszyscy zaś poprawią podług tego wzoru na tablicy dostrzeżone błędy w rozwiązaniach swoich kolegów. Nakoniec pozwracają sobie zeszyty.

Oddział III.

46. Rachunki

naprzemian rok 5. z rokiem 6.

(5. rok nauki) Przykład na str. 272. podręcznika:

2347 : 8 = ?

tudzież na str. 273.

32 : 10 = ?

62·87 : 100 = ?

wyłożysz P. dzieciom stósownie do pouczeń dla nauczyciela w tym podręczniku zamieszczonych na tych samych stronicach.

(6. rok nauki) Podług dodanych skazówek metodycznych w podręczniku na stronicy 338. u dołu i na 339. u góry rozwiążesz P. z uczniami przykłady:

1) $\frac{11}{15} : \frac{8}{9} = ?$

2) $8\frac{5}{7} : \frac{9}{13} = ?$

3) $14\frac{7}{12} : 9\frac{3}{8} = ?$

Oddział II.

46. Rachunki

raz z 4. drugi raz z 3. rokiem nauki.

(3. rok nauki) Zob. podr. str. 152. *„Mnożenie“* ustnie i 4. kolumny w pierwszym szeregu w pamięci, tudzież

4 × 21 i

3 × 312

piśmiennie według skazówki na str. 155. podręcznika masz P. z dziećmi przerobić.

(4. rok nauki) Dwa przykłady na stronicy 205. podręcznika u dołu:

a) 15768 : 146 =

b) 270814 : 428 =

cyframi rozwiążesz P. z dziećmi.

Oddział III. (5. rok nauki)

48. Rachunki.

Zamieniwszy zeszyty będzie poprawiał jeden drugiemu zadania w Środę samodzielnie rozwiązane, a to podług wzoru na tablicy przygotowanego:

1) $\frac{6 : 8}{0{\cdot}75}$ i t. d. aż do:

17) $\frac{27{\cdot}0324 : 8}{3{\cdot}37905}$,

który to wzór jeden uczeń ze swego przez P. poprawionego mu rozwiązania napisze.

Zeszyty pozwracać.

Oddział III. (6. rok nauki)

48. Rachunki.

Zadania rozwiązane samodzielnie w Środę poprawią sobie dziś podług wzoru na tablicy przed nauką sporządzonego przez ucznia, którego rozwiązanie P. jemu wypoprawiałeś.

Poprawiać będzie mierny miernemu, dobry dobremu.

W końcu pozwracać mają sobie zeszyty.

89. Wypoczynek.

Sobota

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)
35. Jęz. wykł. Mają się przysłuchiwać głośnéj lekcyi z 2. r. n. i czasem powtórzyć to, co ma być pisane na tablicy.	**36. Jęz. wykł.** Co robi młynarz? Gdzie? — Co robi piekarz? Z czego? — Co robi rzeźnik? Którzy rzemieślnicy dostarczają nam pożywienia? Powyższe pytania jako dyspozycyę do samodzielnego ćwiczenia stylistycznego pisać P. będziesz jedno po drugiém na tablicy pięknie, ale dopiero po otrzymaniu na każde od dzieci zupełnéj odpowiedzi. Rozumié się, że podczas tego ćwiczenia leżeć muszą na ławkach pozawierane Elementarze.
14. Jęz. wykł. Ćwiczyć P. będziesz dzieci w głośném i powolném czytaniu z Elementarza str. 15. wyrazów: cy-na... aż do... ra-ci-ce, z uwzględnieniem zgłosek pojedyńczych: ci, cu, co, ca, ce, cę, cą, có, cé w odnośnych wyrazach. *„Daléj N. N.! Daléj czytaj N. N.!“* Co wyraz lub krótkie zdanie to innego ucznia wołać i przeplatać je pytaniami n. p. Z czego? Gdzie rośnie? Co mają? i t. p.	**37. Jęz. wykł.** Na zeszytach Nr. 4. każesz P. dzieciom odpisać pięknie z tablicy całą dyspozycyę do ćwiczenia stylistycznego. Przepisanie jéj będzie właściwie ćwiczeniem się w kaligrafii, a pismo P. wzorem do naśladowania. Po odpisaniu nie zwrócą dzieci zeszytów.

89. Spoczynek.

2. godzina.

Oddział II.

(3. rok nauki)

47. Rachunki.

Mają rozwiązać samodzielnie na zeszytach z książeczki rachunkowéj na stronicy 10. „*piśmiennie*“ zadanie 1) aż do 31) na stronie 11. włącznie.

Na dany znak oddadzą zeszyty niezłożone do P. ocenienia.

(4. rok nauki)

Każesz P. rozwiązać na zeszytach zadanie 193) aż włącznie do 198) z książeczki rachunkowéj na str. 30.

Po rozwiązaniu tych zadań oddadzą P. zeszyty nieposkładane do ocenienia rozwiązań już poprawionych.

24. Jęz. wykł. Drugą ćwierć ustępu: „*Skromna Anusia*“ t. j. od wyrazów: „*Dzieci rzuciły się*“... aż do: „*przestraszyła się i rzekła*“, którą już wczoraj z książki odpisano i poprawiono, przepiszą wszyscy ci uczniowie, którzy zrobili 3 błędy *(w 12 wierszach drukowanych)*. Zanim się wezmą do przepisywania, muszą pooddawać książki, a gdy „*correctum*“ będzie gotowe, odbiorą je sobie, natomiast zaś oddadzą zeszyty nieposkładane, które P. dziś wieczór przejrzysz i ocenisz.

Oddział III.

(5. rok nauki)

47. Rachunki.

Nowe przykłady z książ. rach. na str. 52. mianowicie 18) aż do 24) włącznie rozwiązać P. im każesz samodzielnie na zeszytach.

Gdy tę robotę ukończą, oddadzą je niezłożone „*starszym*“. Obejrzysz je P. dziś wieczór i za Środowe rozwiązania wpiszesz cenzury.

(6. rok nauki)

Samodzielnie rozwiążą na zeszytach przykłady z książ. rach. na str. 67. mianowicie: 9) aż do 16) włącznie. — Na dany znak oddadzą zeszyty „*starszym*“, które P. dziś wieczór lub jutro przejrzysz i ocenisz, jak każdy uczeń zadanie z Środy rozwiązał.

26. Jęz. wykł. a) Najprzód korrekta samodzielna poprzedniego ćwiczenia piśmiennego ortograficznego. Uczniowie zamienią się na zeszyty, i będzie poprawiał dobry dobremu, a mierny miernemu błędy popełnione w napisaniu z pamięci ustępu 42. pod napisem: „*Do Boga*“ podług książki na str. 51.

Liczbę błędów wyrazi każdy i podpisze się na końcu. Jest to konieczne do ocenienia piszącego i poprawiającego.

Po skończeniu korrekty pozwracają sobie zeszyty na dany znak.

89. Odpoczynek.

Sobota

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)
80. Śpiew z 2. rokiem nauki. Nie wezmą niby czynnego w nim udziału, bo tego spiesznie od takich malców wymagać niepodobna. Lecz obsłuchawszy się już mimowolnie czytania o górze, dębinie, dolinie, — dowiedziawszy się gdyś P. objaśniał co to staweczek, młyneczek i t. d. umieją prawie wszystkie na pamięć i potrafią wygłosić tę piosnkę o młynku tak dobrze, jak dzieci starsze z 2. roku nauki. — Otóż przysłuchując się śpiewaniu tejże, zaznajomią się z melodyą, nawet zapamiętają sobie takową, i więcéj skorzystają z przysłuchania się, niżby zyskały od P. bezpośrednio.	**80. Śpiew.** Nauczysz P. melodyi do piosnki o młynku już czytanéj, objaśnionéj, wyuczonéj i wygłaszanéj. *(Elem. str. 64.)* Nie będzie trudności, bo dzieci nieraz ją już słyszały w ubiegłym roku od starszych. — Przy skrzypcach zanucą pierwszą zwrotkę nieśmiało, druga pójdzie lepiéj, gdy oddział II. pomoże, a trzecią zwrotkę już same bez pomagania skrzypcami wcale dobrze odśpiewają. Zgłosi się téż niewątpliwie kilkoro do odśpiewania całéj piosnki „*solo*", by im zapisać w katalogu klasyfikacyjnym cenzurę bardzo dobrą ze śpiewu, czego im P. rozumié się nie odmówisz.
80. Śpiew. Dodasz P. skrzypcami odwagi téj drobnéj dziatwie, choć może i tego nie będzie potrzeba, odśpiewają bowiem nad spodziewanie P. całą tę piosnkę tak dobrze, jak 2. r. n. Nadto znajdzie się z pewnością kilku takich zuchów, co za solowy śpiew domagać się będą zapisania im także cenzury bardzo dobréj. (=1.)	**81. Śpiew** razem z 1. rokiem nauki, któremu tylko pomagać będą przymrukiwaniem melodyi bez wymawiania wyrazów; zupełnie tak, jak im pomagał oddział II.
Rysunki. **72.** Każesz P. dzieciom odrysować na kratkowanych tabliczkach ze wzoru przysposobionego na tablicy przed rozpoczęciem nauki: ta**cę**, pała**c**, ob**cę**gi, **ce**py, łyżkę *(cynową)*. Pokażą to w domu rodzicom.	**38. Jęz. wykł.** Ćwicz. stylist. Na niezwróconych zeszytach Nr. 4. napiszą dzieci odpowiedzi poniżej pytań z tablicy odpisanych. Elementarze pooddają. Gdy skończą, zostaną im zwrócone, a zeszyty oddadzą „*starszym*" do korrekty. **44.** Na Poniedziałek każesz P. dzieciom przepisać z książki na tabliczkach: „*Szanuj najmniejszą okruszynkę i dziękuj Bogu za każdy kawałek chleba*". *(Elem. str. 66. wiersz 19.)*.

87. Zanotujesz P. w dzienniku uczęszczania

3. Wysłuchają nabożnie pieśni śpiewanéj w III. oddziale i „*Anioł Pański*".

3. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)
81. Śpiew. Dzieci tego oddziału pomagać będą I. w zaznajomieniu się z melodyą do piosnki: *„Hej na górze dębina"* co będzie także korzystném dla nich powtórzeniem. Tekstu nie każesz P. dzieciom wymawiać, lecz tylko sobie go myśleć, a melodyę mruczeć przy zamkniętych ustach żwawo, w takt, stojąco. Jak oddział III. przoduje drugiemu, tak drugi wywzajemniając się niejako toruje drogę pierwszemu, a to nie tylko w śpiewie, lecz także w innych przedmiotach. Jest to nie małém dla P. i dzieci ułatwieniem.	**25. Jęz. wykł.** b) Z uderzeniem godziny odda każdy uczeń swoją książkę siedzącemu na końcu ławki i zaraz się zabierze do napisania z pamięci odczytanych wczoraj, wyjaśnionych, odpytanych, wygłaszanych i do wyuczenia się na dziś zadanych trzech zagadek, a to na odnośnym zeszycie pod nadzorem *„starszych"*, którzy też pisząc poglądać będą, czy który koleżka zamiast pisać z pamięci, do jakiéj notatki nie zagląda. Gdy już wszyscy napiszą, oddadzą *„starszym"* zeszyty na dany znak, a odbiorą sobie książki. Zeszyty te położą P. *„starsi"* na stole, abyś je P. przez południe przejrzał i choć pobieżnie ocenił pracę każdego ucznia.
69. 71. Pisanie. Jako wzór napiszesz P. na tablicy ostatnie 4 wiersze znanéj dzieciom bajki: *„Wóz z sianem" (str. 30.)*— Po rozdaniu zeszytów każesz P. dzieciom pisać, a sam usiadłszy przy stole, przywołasz do siebie z katalogu klasyfikacyjnego ucznia 8., ocenisz jego pismo, zaciągniesz cenzurę, pokażesz piórem umaczanćm w czerwonym atramencie gdzie źle.— Potem P. przywołasz ucznia 18. i 28. do téj korrekty i klasyfikacyi.	
dzieci przed południem nieobecne w szkole.	
3. Z III. oddziałem.	**3.** Zaśpiewasz P. z dziećmi pieśń: *„Boże wielki" (Druga książ. do czyt. str. 227.)* i odmówisz z nimi: *„Anioł Pański."*

Oddział I.

(1. rok nauki)	*(2. rok nauki)*

Poszły już dzieci do domu.

4. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)
4. Rozpoczniesz P. naukę modlitwą lub pieśnią: *„Dawco światła“ (Mały katech. str. 31.).*	**4**. Modlitwa z II. oddziałem.
a) **Pisanie.** b) **Roboty ręczne.** **70**. Jak przed południem zaczęto, będą dzieci pisały daléj, mało a dobrze. — O ile tylko głośna nauka pozwoli, należy zwracać uwagę dzieci na układ ręki; nie pozwalaj P. opierać się piersiami, nachylać głowy i koniecznie wymagać trzeba, aby jeden drugiego poprawiał, gdy P. nie masz czasu. Pożyczania pióra, maczania w cudzym kałamarzu i t. p. nieporządków nie znoś P. ani chwili. — Ładnie piszącym pozwól P. przysłuchiwać się nauce gramatyki w III. oddziale. **86**. Dziéwczęta zgłaszać się mają podnoszeniem rąk na *roboty ręczne*, których udzielać ma P. siostra w klasie na boku.	**Jęz. wykł. 28**. Z 39. ustępu na str. 48. podyktujesz P. jednemu uczniowi na tablicy od uczniów odwróconéj reszcie zaś do zeszytów zdanie: *„Nie szemrajmy nigdy na los, jakim nas Pan Bóg obdarzy, i dziękujmy mu tak za dobre, jak i za złe“*. **29**. Zwróciwszy teraz tablicę do uczniów, będziesz P. kierował ich samodzielną korektą ustną błędów w dyktacie na tablicy dostrzeżonych, które dotyczący uczeń własnoręcznie na tablicy poprawi, a ochotnicy znanemi im zasadami ortograficznemi i gramatycznemi udowadniać będą, dlaczego tak a nie inaczéj pisać należy. **32**. Na tymże dyktacie i na poprzednim będzie ćwiczenie gramatyczne, mianowicie o wyrazach złożonych i o przybrankach. *(Zob. II. książ. do czyt. z r. 1870. Część II. str. 17. i 18. §. 21).* Wyrazy: *ob*-darzyć, *roz*-sądzić, *prze*-konać mają przychodzić w zdaniach przez uczniów utwarzanych.
16.—21. Jęz. wykł. Czytanie. Tak samo jak w Środę opowiész P. dzieciom raz jeszcze całą powiastkę: *„Skromna Anusia“*, poczém każesz sobie opowiedzieć téj powiastki połowę tylko, gdyż w Środę na wyjaśnienie całéj już nie było czasu. Dziś tedy przystąpisz P. do cząstkowego wyjaśnienia, czytania i opowiadania reszty téj powiastki w ten sposób, jaki podano do pierwszéj połowy *(Zob. lek. Środa)*. — O ile czas pozwoli ćwicz P. w płynném, wyrazistém czytaniu téj powiastki dzieci słabsze do końca godziny, a co zdolniejsze niech całą opowiedzą.	a) **Jęz. wykł.** b) **Roboty ręczne.** **29. 31**. Poprawią sobie sami w dyktacie na zeszytach popełnione błędy podług dyktatu na tablicy już poprawionego. Skończywszy tę czynność, przepiszą porządnie i bez błędu cały dyktat poniżéj samodzielnie poprawionego. — Ci co nie narobili w dyktacie błędów i nie musieli przepisywać, powtórzą sobie ostatnią lekcyę fizyki z książki. **86**. Dziewczęta same się zgłaszać będą podniesieniem ręki na *roboty ręczne* do P. siostry, która ich udzielać będzie w klasie na boku, w pobliżu okna, nie przeszkadzając głośnej nauce.

Sobota

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)
Nie ma dzieci w szkole.	

5. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)
89. Odpoczynek.	
54. Fizyka. ½ godź. raz na tydzień i to nie odrębnie, lecz przy oddziale III. a tylko o tyle, o ile z tego przedmiotu strawić potrafią słabe jeszcze żołądki umysłowe dzieci. — Przypatrywać się zatem będą ciekawie wykonywanemu przez P. doświadczeniu z rurką papieru, wydobywającemu się z niéj gazowi i kołyszącemu się na nim płomykowi. A balonikiem nacieszysz P. dzieci także niemało. Stąd to i wyjaśnienia słuchały będą z uwagą; a gdy P. odpytywać zaczniesz, same się zgłaszać będą do odpowiedzi, które téż P. zupełnie zadowolnią, jeżeli zainteresujesz dzieci.	**54. Fizyka.** Na podstawie 54. ustępu na stronicy 64. pod napisem: *„Co więcéj waży a co cięższe“*, pouczysz P. dzieci na stósownym eksperymencie co jest *„gaz“* i dasz im pojęcie *„balonu“*. — Potem nastąpi czytanie odnośnéj części ustępu na stronicy 65. od wiersza: *„Gaz otrzymywany...“* aż do: *„lżejszy od powietrza“* z należytém wyjaśnieniem i odpytaniem treści odstępu przeczytanego. — W końcu, jeżeli czasu nie braknie, każesz P. odczytać ustęp ten od początku i będziesz zapytywał o treść, pamiętając także o dzieciach z II. oddziału.
83. Śpiew przez kwadrans z oddziałem III. pieśni nabożnéj: *„Do Boga“*, któréj się właściwie tylko przyuczać będą przez przysłuchiwanie i zaznajamiać się z nutami, nie biorąc jednak udziału w śpiewaniu.	**83. Śpiew.** Nauczysz P. dzieci śpiewać nowéj pieśni kościelnéj z nut *(na tablicy przed nauką napisanych) z II. książ. do czyt. str. 51. „Do Boga“ (przy skrzypcach).* Tekstu już się poprzód wyuczyły na pamięć i wygłaszały go wzorowo po należytém wyjaśnieniu i czytaniu poprzedniém.
80. Śpiew drugiéj zwrotki *(str. 6.)* *„Słysząc to rolnicy“*, jak przy nowéj lekcyi we Wtorek. Co śmielsi zgłaszać się będą do odśpiewania całéj piosnki *„solo“* na cenzurę.	**81. Śpiew.** Pomogą drugiemu oddziałowi dla pewności, śpiewając z nim i sami.
88. Zanotujesz P. w dzienniku uczęszczania dzieci nieobecne w szkole.	
6. Pomodlą się z III. oddziałem.	**6.** Modlitwą: *„Dzięki Ci Panie! wszechmogący Boże! za wszystkie na nas zlane dobrodziejstwa“ (wedle katech. Schustera)* zakończysz P. naukę.

Oddział I.

(1. rok nauki)	(2. rok nauki)
Dzieci są w domu.	

6. godzina.

Oddział II. (3. i 4. rok nauki)	Oddział III. (5. i 6. rok nauki)

84. Śpiew. Po skończonéj nauce zostawisz P. jeszcze oba oddziały na 10—15 minut w klasie celem wprawienia dzieci do należytego śpiewania znanéj im już pieśni kościelnéj: „*Boże, Stwórco nasz Panie!*“ którą jutro na Mszy św. śpiewać mają, jako też prześpiewasz P. z dziećmi parę zwrotek hymnu: „*Ciebie Boże chwalimy*“.

IV.

Dziennik nauki.

Dziennik nauki.

Indeks.

Rozwięzywanie nowych przy-

Miesiąc	Oddział I.	
	1. rok nauki.	2. rok nauki.
wrzesień		
październik		
listopad (1880.)	dnia: 2. 5. 9. 12. 16. 19. 23. 26. 30. podręcznika . . stronica: . . 22. 23. przykładów: . . 8. 4.	dnia: 2. 5. 9. 12. 16. 19. 23. 26. 30. podręcznika . . stronica: . . 80. 81. szereg: . . 4. 2. kolumn: . . 4. 4.
grudzień		
styczeń		
wzór stronicy 13.	**8.** (8. listopada 1880) Elem. str. 15. *„c, cyna.“* — **9.** *„cuda, ręce, taca.“* — **10.** *„cebula … obcęgi.“* — **11.** *„capy … cal.“* — **12.** *„woły … racice.“*	———
wzór stronicy 32.	Z 2. r. n.	**5.** (listop. 1880.) . . . . **12.** Liczby; przypadek czwarty; trzy czasy główne. (Na ust. Rzemieślnicy. Elem. str. 67.) — **19.** . . .
wzór stronicy 40.	———	———
wzór stronicy 71.	———	**1.** (listop. 1880.) Święto. — **8.** Przywołałem ucznia 5. 15. i 25. — **15.** . . . .
wzór stronicy 85.	———	**4.** (listop. 1880.) Chodzenie w takt. **11.** „ „ Bieganie w takt. **18.** „ „ . . . . **25.** „ „ . . . .

Oddział II.		Oddział III.	
3. rok nauki.	4. rok nauki.	5. rok nauki.	6. rok nauki.
dnia: 3. 6. 8. 10. 13. i t. d. podręcz. . . . stronica: . . 150. 151. 152. zadanie: . . 43. 64. aż do: . . 52. 70. kolumny . . . . 4.	dnia: 3. 6. 8. 10. 13. i t. d. podręcz. . . . stronica: . . 204. 205. 205. zadanie: . . 164. a) . aż do: . . 169. b) 193.	dnia: 3. 6. 8. 10. 13. i t. d. podręcz. . . . stronica: . . 271. 271. 272. przykład: . . 1. 2. — aż do: . . 3. . str. 273.	dnia: 3. 6. 8. 10. 13. i t. d. podręcz. . . . stronica: . . 337. 337. 338. wiersz: . . 1 4 1) aż do: . . 3. 1) 4)
—		—	
2. (2. listop. 1880.) . . . . 4. . . . . 5. . . . . 9. Pojęcie czasownika. (Str. 146. §. 6. wiersz 1.—15.) — **11**. Wyszukiwanie rzeczow. i czasow. (Str. 146. §. 6. w. 16. i 17. Z ust. 92. na str. 112.)— **12**. Czynność teraź. przesz. i przy. (Str. 146.—2. w. 18.—33.)—		**3**. (listop. 1880.) . . . . 6. . . . . **10**. Imiesłowy. — **13**. Wyrazy złożone i przybranki. (Część II. str. 17. i 18. §. 21.)—	
1. (listop. 1880.) Święto. — **4**. . . . . 8. Syn zapytuje ojca względem Józefa Tyki. — **10**. Michał Worek odpowiada synowi.— **15**.		2. (listop. 1880.) . . . . 4. . . . . 9. Dziennik dochodów i wydatków. Art. 849.—854. — **11**. Kontrakt między Józefem Tyką a Wojciechem Wąsikiem. — **16**.	
2. (listop. 1880.) . . . . 6. . . . . 9. Był u korrekty uczeń 7. 17. i 27. — **13**. Poprawiłem pis. ucz. 8. 18. i 28. — **16**. „ „ „ „ . . . — **20**. „ „ „ . . . —		—	
4. (listop. 1880.) Podskakiwanie w kuczki. **11**. „ „ Bieg kłusem trwałym. **18**. „ „ . . . . **25**. „ „		4. (listop. 1880.) Podskakiwanie z przytrzymaniem nogi. **11**. Przemiana różnych rodzajów chodu na kłus i odwrót. **18**. . . . . **25**.	

I.

Na imieninach.

Furman Iwan Didko. Panie uczytelu! Czy stanem tu na chwylu pered szkołoju? Trebaby koniam widotchnuty, bo wże ujichałyśmy hidnyj kus dorohy, a do domu szcze dałeko.

Nauczyciel Torbosiecki. To sia rozumije szczo musym stanuty, bo nyni sut' imenyny tutesznoho hospodyna uczytela, to i z okołyci budut u neho hości. Може sia dołszyj czas zabawymo, to i koni mohut sobi tymczasom perekusyty.

Nauczyciel miejscowy Zgrzebło. Dobry wieczór! Witam łaskawego sąsiada.

Torbosiecki. Sława Isusu Chrystu!

Zgrzebło. Sława na wiki! Skądże kolega tak późno i czego taki wesół? Pewnie z Gorlic, a może wygrał na loteryi.

Torbosiecki *(zeskakując z wózka).* Ne ino ja, ałe wsi uczyteli kilko nas w ciłym okruzi, wyhrałyśmo terno! kwaterno! ha! ha! ha! Mało szczo ne zwarjuju z radosty. *(Wchodzi do pomieszkania solenizanta i krzyczy)* Wiwat! Nasza pobida! Mnohaja jemu lita!

(Nauczyciele z okolicy witają przybyłego gościa, a jeden z nich pyta go.)

Politura. Ach, mówże prędko kochany panie Torba-sieczki! Kto niech żyje? Co się stało takiego?

Torbosiecki. Naszomu sojmowy: mnohaja lita! Stały sia wełyki riczy. Naszomu hospodynu inspektorowy ne udała sia ważna sprawa. Posłuchajte suside! A ty Polituro z szelaku i spirytusu, spodiwaju sia, szczo na druhij raz budesz wymawlaty moje imia jak sia nałeżyt.

Politura. Od jutra z wszelką pewnością wezmę się do tego.

Torbosiecki. Otże posłuchajte! Wertaju z Horłyć z stołyci naszoj okrużnoj Rady szkilnoj, hde u Małki pry pywi wsio meni opowiły, szczo wam choczu skazaty. — Nasz hospodyn inspektor peresłał szcze w Maju takie pyśmo Radi szkilnoj krajewoj, szczo my wsi wczymy nedobre. Chotił win nas wsich stiahnuty do Horłyć na ciły wakacji i tam nas wczyty jakojś metody nauczanja wedla jakohoś prohramu, kotryj chotił wże wypeczatаty i meży nas rozdaty. Do toi ciły pryhotowlał czerez ciłyj misiac uczytel z Horłyć hospodyn Tadrało szczoś ze 60 ditej szkilnych; narobył im skryptur, uprawlał w himnastyci i wczył riżnych pisnyj tak, jakby na jaki komedji. Do toho muszu wam szcze skazaty, szczo ne wsi uczyteli mały seho roku połuczyty paru ryńskich na dorohu i na żytie w Horłyciach czerez ciłyj czas konferencji, jak sia to mynuwszoho hoda stało.

Aż tu naraz prychodyt zi Lwowa takij reskrypt, szczo sojm ne dozwołył nas muczyty żadnoju konferencjoju i ne dał ni hrosza na szczoty, globusy, maluwanki i tym podobni riczy, bo to wsio kosztuje wełyki sumy, a z toho nema nijakoho chisna....

Se nowyna, kotru tobi miłyj suside na imenyny prywożu.

Otże tiszymsia, radujmosia myli towaryszi i zaśpiwajmo sojmowy z ciłoho serdcia: Mnohaja jemu lita!

(Torbosiecki intonuje, za nim tuż Politura, przerywa im jednak)

Łebkowicz. Za pozwoleniem moi Panowie! Śpiewać nie będziecie, bo najprzód cóżby sobie pomyśleli nasi furmani, a powtóre z czego się tu tak cieszyć? Wszak niedawno mówiliście mi sami, że dwa lata już temu dużoście skorzystali z trzydniowéj konferencyi. Skądże teraz ta radość, żeby aż śpiewać? Ja przeciwnie bardzo nad tém boleję i serdecznie żałuję p. inspektora, że jego praca, co ślęczał nad nią po nocach, takiego losu doznała, że trud jego daremny. A o co mu chodziło? O to, żeby nauczyciele ucząc dzieci jednego oddziału lub stopnia, dziatwę innych oddziałów lub stopni stósownie zatrudniali, jak tego chce wyraźnie §. 64. regulaminu szkolnego, o co zaś, jak sam się przekonałem, wcale się nie troszczy większość nauczycieli, a reszta przy najlepszych swych chęciach nie umié sobie radzić skutecznie w tym kierunku.

Sękacz. Ja sam byłem świadkiem, jak X. Y. seminarzysta, od roku na posadzie w Z. prawie ze łzami prosił inspektora w biurze o pomoc, bo sobie z trzema oddziałami rady dać nie może.

Torbosiecki. I szczoż skazał mu na toto hospodyn Inspektor?

Sękacz. A cóżby, ruszył ramionami, westchnął i rzekł: Żal mi Pana, boś temu nie winien. Jednak nie mam jeszcze na to sposobu chyba ten, wybrać się do Pańskiéj szkoły na dwa tygodnie. Przez jeden tydzień rozpatrzeć się w niéj i przysposobić wszystko, a w drugim pokazywać Panu tę sztukę sam ucząc dzieci. A tu, patrz Pan! stosy spraw różnych czekają załatwienia. Oto najlepiéj udaj się Pan do Cisa, nauczyciela w Żarnowcu. Dam Panu zaraz bilet do niego, a urlop się téż Panu pośle. Cis Pana mile przyjmie, ułatwi pobyt u siebie. Znajdziesz Pan u niego wzorową szkołę, i jeżeli przez tydzień od świtu do późna w noc będziesz notował wszystko, co tam zobaczysz i usłyszysz, to te zapiski i własny pogląd wystarczą Panu na całe życie za skazówkę, jak można zatrudniać równocześnie trzy oddziały w szkole jednoklasowéj i wyczerpnąć plan naukowy w ciągu jednego roku.

Politura. No i jakże się stało, czy poszedł ten X. Y. do Cisa, nie wiadomo Panu? Jabym nie poszedł, bo także jestem seminarzystą i zdaje mi się mam więcéj rozumu w jednym palcu niźli Cis w swojéj głowie.

Sękacz. A jakże, był na praktyce u Cisa przez jeden tydzień zaraz po Wszystkich Świętych i wrócił kontent niezmiernie. Cisa wynosił pod niebiosa, wychwalał jego szkołę, pokazywał mi dyspozycye na jeden tydzień nauki, szczegółowe rozliczenie czasu wymierzonego w planie naukowym na każdy przedmiot, podział godzin, wzory jak prowadzić dziennik nauki i mówił, że to wszystko myśli inspektor wydrukywać i nam rozesłać jako program konferencyi tegorocznéj.

Torbosiecki. Szczo i wypeczataty? Szczoby nas potomu tym prohramom pereślidowaty! Najby ho....

Zgrzebło. Niechby go Bóg za to błogosławił i naszego poczciwego Cisa, a niemniéj tego X. Y. seminarzystę, co stłumił w sobie fałszywą ambicyę. Ci niech żyją, za ich zdrowie koledzy!

II.

Po wieczerzy.

Zgrzebło. Panowie! Nie wiem jak wy, lecz ja za naszym p. Inspektorem poszedłbym w ogień, chociaż nie jestem seminarzystą. Zaledwie on tu trzeci rok urzęduje, a już oczyścił okręg z koleżków niedołęgów; buduje szkoły nowe, restauruje stare, nakłada kary na rodziców niedbających o naukę dzieci, a nas traktuje po ludzku. Widać doświadczał już, co znaczy przełożony tyran. Przeszedł kolejno wszystkie stopnie, chodził w tych ciasnych bótach co my, zna więc z praktyki gdzie gniotą. Jadł ten chléb gorzki przez długie lata i nie chce nam go żółcią zaprawiać. Dziwi mię tylko, kiedy on ma czas pracować nad ulepszeniem, nad praktycznością nauki w szkołach, bo przecież musicie wiedzieć o tém, że nikt za niego spraw szkolnych nie załatwia. Obiło mi się wprawdzie o uszy, że ta lub owa sprawa zalega, ale czy temu Inspektor winien, nie chce mi się wierzyć.

Łebkowicz. Ja z bliska przypatruję się czynnościom Inspektora i daję wam słowo, że gdyby to tylko robił co jego jest obowiązkiem, miałby dość jeszcze czasu na zupełne oddanie się rzeczywistym, najnaglejszym potrzebom szkół. Lecz niestety, jeżeli musi być budowniczym, sędzią śledczym, urzędnikiem kasowym lub administracyjnym, to nie dziwota, że na sprawy dydaktyczne tylko mu noc pozostaje.

Zgrzebło. Słuchajcie daléj. Miałem sposobność przejrzeć od deski do deski manuskrypt p. Inspektora, co to Panu Torbosieckiemu tyle krwi napsuł, a nawet... *(po namyśle)*.... Ale mię koledzy nie zdradzicie?

Torbosiecki. Jak Boga kocham, tak do śmierci nikomu o tém ani nie pisnę. *(...?...)*

Politura. Przyznam się, iż jestem bardzo ciekawy, więc téż przysięgam, że Pana nie wydam.

Sękacz. Znasz mię, możesz mówić jak do studni.

Zgrzebło. Zatém wyjawię wam tajemnicę. *(Przynosi ze szafy spory zeszyt in folio.)* Patrzcie, zrobiłem dla swego tylko użytku kopię z Inspektorowego manuskryptu, gdy mu przepisywałem takowy dla Rady szkolnéj krajowéj. — Wszystko, co od początku do końca jest w tym zeszycie, miało być przedmiotem naszéj tegorocznéj konferencyi. Jest to niby program, ale powiadam wam rzecz nieoceniona. Najprzód idzie szczegółowe rozliczenie czasu wymierzonego na każdy przedmiot nauki, na każdą nawet najdrobniejszą czynność, — potem następuje podział godzin wyczerpujący; daléj idą dyspozycye na jeden tydzień nauki szkolnéj; nareszcie dziennik nauki. Mój Sękacz myśli, że to robota Cisa.— Bajki! Cis jest rzeczywiście niezrównanym nauczycielem, ale gdzie jego stać na coś podobnego. Ani mowy! To jest robota samego Inspektora pod firmą Cisa, gdyż i brulion téj roboty widziałem w domu u niego. Ale dla czego pod firmą, nie wypadało mi pytać. Mnieby się zdawało, a nawet pewny

V.

Pogadanki o Latarni dydaktycznéj.

tego jestem, że Inspektorowi nie chodzi wcale o autorstwo, o jakiś tam rozgłos, lecz tylko o to, żeby już raz każdy z nas przestał uczyć jak mu się podoba, a uczył tak, jak uczyć powinien. Przypatrzcież się koledzy tej robocie, bodaj pobieżnie! (Przewraca karty i mówi) Poniedziałek 1. godzina, 2. godzina i t. d. Na każdą godzinę osobna stronica, a jaki papier ogromny. To są dyspozycye na cały tydzień nauki na siedmnastu arkuszach. Chociażbyś nie był nigdy nauczycielem, nie widział w życiu seminaryum jak ja go nie widziałem, a tylko robił to, co tu na każdy oddział, na każdą minutę jest już gotowe i jak słońce jasne, to twoja szkoła będzie wzorową, nie będziesz nigdy w kłopocie jakich się sposobów trzymać, czego, kiedy i jak uczyć, skoro tu nawet gotowe są już zadania i równoczesne zatrudnienia dzieci, a wszystko ma swój początek i cel praktycznie obmyślany.

Otóż ten program chciał nasz Inspektor wydrukować kosztem okręgowego funduszu szkolnego i rozesłać bezpłatnie miesiącem naprzód każdemu uczestnikowi konferencyi. Konferencya ta miała się odbyć w Gorlicach podczas wakacyj i trwać 6 dni: od Poniedziałku zrana do Soboty wieczór. Podług dyspozycyj tego programu, skreślonych na każdy dzień, na każdą godzinę, miało 34 najzdolniejszych nauczycieli w ciągu tego czasu udzielać praktycznie nauki dzieciom różnego wieku i stopnia nauki, co godzinę inny, w obecności wszystkich nas z całego okręgu. Codzień zaś 1½ godziny przedpołudniem i 1½ przed wieczorem miano poświęcić dyskusyi nad praktycznością tych dyspozycyj, tych myśli, które, jak się Inspektor do mnie wyraził, rzucił na papier pobieżnie, *in crudo*, według swego zdania i zapatrywania się na sposób udzielania nauki w szkole jednoklasowej o trzech oddziałach.

Nie potrzebuję wam mówić, jak ważną w takich szkołach odgrywają rolę ciche zatrudnienia, jeżeli są zastósowane ściśle do nauki głośnej i opierają się na znajomości szczegółowego rozłożenia każdego przedmiotu nauki na najdrobniejsze czynności. Powiedzmy sobie jednak otwarcie, że jak bywało dawniej przed nastaniem §. 64. regulaminu szkolnego, tak i dziś jeszcze dajemy dzieciom ciche zatrudnienia bez planu z góry obmyślanego, za czem idzie, że nietylko dręczymy niemi dzieci bezowocnie, lecz że i nauka głośna mimo niezaprzeczonej wartości w porównaniu z dawną nie odbywa się prawidłowo z odpowiednim pospiechem i ciągłością, a skutek jej nie odpowiada wszechstronnie celowi jakby powinien.

Głównie więc w tym kierunku i w przekonaniu, że będzie to najpewniejszy środek poprawienia stanu nauki w szkołach jednoklasowych, zamierzył p. Inspektor sprostować błędy między nami najczęstsze i najszkodliwsze. Chciał on, aby każdy z nas przez naoczne przeświadczenie się na sześciodniowej konferencyi widział się spowodowanym do nadania zatrudnieniom cichym w swojej szkole kierunku odpowiadającego więcej wymogom dydaktycznym, by każdy przy dobrej woli umiał i potrafił przeprowadzić zmianę swego systemu nauczania, siebie zaś pragnął Inspektor uwolnić od dawania nam pouczeń zabierających mu wiele czasu przy każdej wizytacyi szkoły.

Program ten, gdyby się ukazał z druku, powinienby w pierwszym rzędzie zainteresować każdego nauczyciela bez wyjątku. Byłoby też ukazanie się jego w handlu księgarskim bardzo pożądane także z tego względu, iż otworzyłby on oczy nieobeznanym z dydaktyką i przekonałby ich dostatecznie, jak niesłusznie zarzucają nam ludzie światli ale przewrotni, iż bałamucimy dzieci nauczaniem astronomii, fizyki, geometryi i t. p. umiejętności, a nie uczymy czytać ani pacierza. Zarzut to ciężki i niesprawiedliwy, krzywdzący Władze szkolne i nauczycielstwo. Wobec tego zarzutu napróżno się łudzimy doczekaniem się lepszej doli. Słyszeliście tu już koledzy z ust pana Torbosieckiego, iż reprezentacya kraju odmówiła funduszów na tegoroczne konferencye, a nawet jak mi skądinąd wiadomo, nie pozwolono mimo ponownego przedstawienia użyć na ten cel funduszu zaoszczędzonego w roku przeszłym, bodaj na trzydniową konferencyę. Jak wielkie musiałyby były wyniknąć z niej korzyści, mówić nie potrzebuję. To mię tylko pociesza, że nasz Inspektor, jak się dowiedziałem, nie myśli kapitulować i na seryo chce dać do druku, co tu widzicie przed sobą.

Torbosiecki. Ach! żeby choć nie ogłaszał drukiem, toby był spokój święty i pchałby człek biédę dalej do jakiegoś czasu. Ale gdy wydrukuje, to ręczę Wam koledzy, że jak ja, tak wszyscy nauczyciele w Galicyi pomstować go będą.

Zgrzebło. Mylisz się grubo koleżko. Takich, coby go za to pomstowali nie znalazłbyś już w naszym okręgu, a pewnie nie wielu i w całym kraju; poszło to wszystko na zieloną paszę tak jak i u nas w niespełna trzech latach coś ze trzydziestu różnéj zbieraniny, co to tylko po rękach całować, fagasować, plotki znosić i dzieci bić umiała, a darmo chleb jadła i wstyd nam robiła.

Sękacz (zerwawszy się z miejsca). Pan

widzę do mnie pijesz. Zatém żegnam i mocno żałuję, że tu przybyłem nie wiedząc czy na drwiny, czy na imieniny. (Chwyta za czapkę i wychodzi, zastąpił mu jednak Łebkowicz).

Zgrzebło. Gość w dom, Bóg w dom! i niedoczekanie wasze koledzy, żebym tu kogo u siebie śmiał obrażać, a tém mniéj Ciebie mój Sękaczu. Nie miałem Cię wcale na myśli mówiąc o darmojadach. Jesteś gorączka. Siadaj i nie uchybiaj sam sobie.

Proszę Panów! Za zdrowie Sękacza, mego najbliższego sąsiada, przyjaciela i kuma. Niech żyje! (Uściskali się).

Wszyscy (chwyciwszy za kieliszki). Niech żyje!

Torbosiecki. Mnohaja lita! Ale Panowie, ja was pożegnam, bo to już kawał w noc, do domu jeszcze mila haniebnéj drogi, a jutro mamy żałobne nabożeństwo w cerkwi.

Politura. Poruczaju sia hospodynowy diako-uczytelowy! A jak Inspektor dowie sia, że Torba-sieczka djakuje, to szczo tohdi bude?

Torbosiecki. Niech się dzieje co chce. Ja z żoną i pięciorgiem dzieci nie wyżyję z 200 złr. nauczycielskiéj płacy i muszę być zarazem diakiem. Zresztą przestań Pan kpić sobie ze mnie. Chociaż jesteś ciężko uczonym seminarzystą, to tylko udajesz dobrego nauczyciela, uczysz jak najemnik; uczysz prawda metodycznie, wedle najnowszych zasad, lecz bardzo mało, zaledwie tyle, żeby na egzaminie zabłysnąć przed nieznawcami. Tak tam o Panu mówiono w Gorlicach u Małki. — Uczno Pan tydzień w tydzień tak, jak wskazał nasz Inspektor w tych papierach, co tam leżą przed solenizantem, a zobaczymy, czy wyczerpniesz plan naukowy. Wtedy ci się odniechce potrząsać diako-uczytelami.

Sękacz. Lepiéj Panu? Trafiła kosa na kamień!

Politura (zmięszany trochę lecz nie spuszczając z tonu). Bynajmniéj! Nie takiemu Panu Torbosieckiemu wdawać się w ocenianie nauki w mojéj szkole. Co zaś do planu, to śmiech. Wyczerpnąłbym go niewątpliwie pierwéj niż każdy inny, lecz tego głupstwa nie myślę robić za płacę roczną 300 złr., a choćby i 400 złr. jaką Cis pobiera. Według stawu grobla.

Sękacz. Całkiem słusznie. Mnie także za nędzne 250 reńskich rocznie nikt nie przymusi stósować się do planu nauki. Co to jest za wynagrodzenie na dzisiejsze czasy za takie wymagania. Utrzymanie parobka do koni w naszym dworze więcéj kosztuje; ekonom, lokaj, lada woźny, nawet żyd karczmarz, zgoła każdy pogląda z góry na nauczyciela, bo się kieszenią czuje wyższym od niego, co ledwie ma tyle, by z głodu nie umarł. Ile to mozołu, nauki i czasu trzeba było, nim człowiek został tym nauczycielem, zanim pozdawał egzamina, odbył praktykę, uzyskał patent na stałą posadę. — Gdyby choć był koniec temu, ale gdzie tam! Zawsze coś nowego wynajdują: to nadzorców, to miejscowe Rady szkolne, wizytacye, kursa wakacyjne, kółka pedagogiczne, konferencye, biblioteki okręgowe i Bóg wié co jeszcze wynajdą na naszą skórę, bo mało téj męki, którą mamy z dziećmi. — A za co te wsystkie uciążliwości? Za nędzne 250 lub 300 złr. rocznie! Panowie, to niesłuszność i zanadto tego przeciążania nas pracą. Według rozumnego systemu niepodobna prowadzić nauki w trzech oddziałach równocześnie, a te ciche zatrudnienia, o których nam tu przed chwilą kum Zgrzebło deklamował, to tylko przysporzą pracy, płaca zaś będzie ta sama. Niech sobie Inspektor drukuje swoje programy, dyspozycye, podziały, rozliczenia i t. p. Ja tego wszystkiego nie kupię. Powiem mu, że dla nieprzewidzianych wydatków nie jestem w tak pomyślném położeniu i po swojemu daléj uczyć będę.

Zgrzebło. Jak ci się podoba. Lecz komuż tém dokuczysz bardziéj jak nie sobie i swojéj rodzinie? Pouczał cię Inspektor przy każdéj wizytacyi; woził cię z sobą od szkoły do szkoły, nawet do p. Politury i do mnie, abyś się napatrzył, przysłuchał tym nowszym sposobom nauczania, a Ty ani rusz inaczéj. Braknie nareszcie i jemu cierpliwości, przebierze się miarka i będzie źle z moim kumem.

Sękacz. Ho, ho! nie tak prędko jak mówisz. Jestem rzeczywistym, stałym, za dekretem z Rady szkolnéj krajowéj i ze mną nie tak łatwa sprawa jak z prowizorycznym. Zresztą jest sposób i na Inspektora. Palnąłbym do Ministeryum i zobaczylibyśmy.

Zgrzebło. Tak, tak, zobaczylibyśmy na posadzie Sękacza niewątpliwie znowu jakiego seminarzystę. Oj sąsiedzie, sąsiedzie! Żebyś to był młodzikiem, tobym się nie dziwił takiéj gadaninie. Ale Ty, już po czterdziestce, ojciec pięciorga dzieci, bez innego sposobu do życia, chyba z organistowstwa, powinienbyś już mieć zastanowienie i litość nad sobą, nad dziećmi i żoną, która ci to samo nieraz mówiła, co w téj chwili ja. — A w końcu dobrze sobie to wszyscy zapamiętajmy, że dopóki praca nasza nie będzie lepszą niż płaca, to nam dopóty Sejm tych płac nie podniesie i przez złych nauczycieli dobrzy cierpieć muszą.

Politura. Ja znów pozwoliłbym sobie

być przeciwnego zdania co do tego punktu i wręcz oświadczam wszem wobec, że jaka płaca taka niech będzie i praca. Kto ze mną trzyma się téj zasady, niechaj się odezwie!

Sękacz. Ja.

Torbosiecki. I ja także.

Politura. Co zaś do innych kwestyj przez szanownego gospodarza tu poruszonych, to na nie także się nie piszę, a nawet wstrzymać się nie mogę od wyrażenia zdziwienia, jak może ktoś z nas popierać coś takiego, co jest niewykonalne, co w praktyce nie idzie tak łatwo jak na papierze. Przyznam się wam otwarcie, iż bardzo byłbym ciekawy widzieć, czy też inspektor sam potrafiłby przeprowadzić praktycznie z dziećmi bodaj jednę tylko godzinę z tego wszystkiego, co tam popisał dla nas w swoim programie na każdą godzinę jednego tygodnia. Nie wiem z pewnością czy prawda, lecz tak przynajmniej miał się wyrazić pewien jegomość w Gorlicach, jak mi mówiono, że to arcydzieło naszego inspektora jest przeróbką z niemieckiego. Niechno je tylko wydrukuje, to moi Panowie tak inspektora wygoli krytyka recenzentów, że mu się odniechce téj pieczeni w niemieckim sosie, a także i tym, którym ona już teraz tak bardzo pachnie.

Sękacz. Wtedy dopiero będziemy śpiewać: Mnohaja lita! Prawda kolego Torbosiecki? Lita, lita, lita, (śpiewa przytupując nogą). Masz kumie wino jeszcze? Dawajno! Niech żyje Pan Politura!

Torbosiecki. Niech żyje! Niech nas broni! Ja jednak już Panów pożegnam.

Łebkowicz. Zaraz Panowie rozjedziemy się wszyscy do domu, lecz pierwéj jeszcze pozwolicie też i mnie odezwać się chociaż na ostatku.

Słyszeliście już Panowie historyę programu niedoszłéj konferencyi okręgowéj, która pierwéj i lepiéj była mi znaną niż Wam; atoli nie wyrywałem się z tém chcąc słyszeć wasze zdania pro i contra. Milcząc myślałbym swoje, gdyby nie konkluzya Pana Politury, którego zdania absolutnie podzielać nie mogę a i Wam nie radzę. Ten bowiem, co pierwszy powiedział, że praca Inspektora, którą nam Zgrzebło w odpisie pokazał, jest przeróbką z niemieckiego, skłamał bezczelnie i jest oszczercą niegodziwym; potwierdzą to niewątpliwie w swoim czasie ludzie znający lepiéj niemiecką literaturę pedagogiczną niż ten, który pomierzył swoim łokciem pracę Inspektora. Tak nie jest, za co dałbym głowę, zresztą przyszłość pokaże.

A daléj, chociażbym miał ściągnąć na siebie zarzut ze strony Waszéj Szanowni Koledzy, jakobym kruszył kopię w obronie tego, co się na pozór naszą krzywdą zdaje, nie mogę się powstrzymać od uzupełnienia myśli dziś tu przez P. Zgrzebłę wypowiedzianych. Zdaje mi się, iż nie potrafilibyście odmówić Inspektorowi naszemu znajomości sposobu uczenia dzieci wiejskich, znajomości ekonomicznych stosunków szkół naszych, wreszcie i znajomości twardych warunków i nieprzyjaznych okoliczności, z któremi walczą nauczyciele wiejscy. Zapewne wiecie też dobrze, jaka odpowiedzialność ciąży na nim za stan nauki w każdéj szkole.

Nie śmiem twierdzić, przypuszczać jednak muszę, że znikły już widoki na szkoły dwuklasowe w naszym okręgu; co więcéj są wszelkie podstawy do obawy, iż perspektywa na przyszłość będzie jeszcze gorsza, skoro już z kwalifikacyami do szkół wydziałowych mamy tu kolegów po wsiach, — i że szkoły jednoklasowe zostaną jednoklasowemi o trzech oddziałach, jak dotąd o jednym nauczycielu. Inspektor nasz pod tym względem wcale się też nie łudzi nadziejami. — Widząc zatém okazującą się potrzebę zwrócenia większéj uwagi na szkoły jednoklasowe i pragnąc postawienia w nich nauki na podstawach silnych, uznał za rzecz naglącą określić bliżéj §. 64. regulaminu szkolnego t. j. nadać właściwy kierunek cichym zatrudnieniom dzieci, uporządkować je zgodnie z zasadami dydaktyki i z wymogami planu naukowego, by te zatrudnienia ciche odpowiadały celowi, który niemi osiągnąć chcemy, a nauczyciel by mógł spokojnie pracować w wytkniętym mu kierunku.

Ci więc, którzy szkołą szczerze się zajmują i na ważności cichéj nauki istotnie się znają, pewnie z radością powitają tę pracę Inspektora, gdy tylko wyjdzie z pod prasy drukarskiéj, jest bowiem podjęta w ich własnym interesie tudzież w interesie tych, co doznawali fatalnych zawodów z nauki cichéj, pozornéj tylko, bez żadnéj myśli przewodniéj, przedstawiającéj obraz nieporadności posuniętéj do marnowania czasu, który przy należytém zużytkowaniu wydawać może krocie rozumniejszych gospodarzy wiejskich. Jednakże twierdzeniem tém, że za pomocą cichéj nauki takiéj, jaką Inspektor po szkołach jednoklasowych widzieć pragnie, osiągnąć można w rezultatacie cel ostateczny, wytknięty szkole wiejskiéj planem naukowym, nie mówię wcale, jakoby praca jego, do druku przeznaczona, była już czémś arcydoskonałém. Nie, gdyż właśnie uczestnicy konferencyi okręgowéj, a jest nas przeszło 70, mieli orzec, czy i o ile nauka w szkołach wiejskich jednoklasowych może być udzielaną w sposób przez Inspektora nakreślony. To więc już

samo moi Panowie usuwa wszelki zarzut, któryby przeciw intencyom i pracy naszego Inspektora ktoś chciał podnosić. W pracy téj, którą on nazywa nie dziełem, lecz tylko szkicem nauki z jednego tygodnia w szkole wiejskiej, bynajmniéj go nie obchodzi strona doktrynerska, nie sadzi się téż w niéj na dobór wyrażeń, na krasomocze zwroty, lecz przystępuje wprost do rzeczy, podając praktycznie w streszczoném zestawieniu cel i środki według ich naturalnego następstwa tak, jak mu się pod pióro nasuwały, a rzecby można, z matematyczną pewnością. Niewątpliwie więc będzie ten jego szkic najbardziéj zbliżony do rzeczywistości, chociaż pisany w czasie, kiedy wytężać musiał siły swoje w rozmaitych kierunkach.

Podnoszę zatém zasługę Inspektora z największém uznaniem, a jeżeli chcecie Koledzy posłuchać, to jeszcze słówko:

Czytujecie Panowie gazety, więc Wam wiadomo, na co się niestety tam w górze zaniosło: hałasy na szkoły po całym kraju! Otóż do ogłoszenia drukiem programu okręgowéj konferencyi naszéj tegorocznéj powoduje Inspektora jeszcze ta okoliczność, iż wiele osób zajmujących stanowiska wybitne i wpływowe hołduje téj zasadzie, jakoby zmiana planu nauk była nieodzowną potrzebą dla rozwoju szkół ludowych, twierdząc, że takie przedmioty, których dawniéj po szkołach nie uczono, absolutnie z planu nauk powinny być wykreślone. Osoby te zdają się nie wiedzieć o tém, że plan naukowy wymaga studyowania i przyswojenia go sobie przez praktyczny pogląd i że pogląd ten na nauce żywéj jest niezbędnym warunkiem dla tych, co mają o planie nauki decydować. Gdy zatem dla braku funduszów nie może Inspektor na żywéj nauce dać tym wysoko postawionym osobistościom praktycznego poglądu na plan nauki, pragnie przynajmniéj uwolnić ich od długich studyów w téj mierze, chce im dać poznać: czego, kiedy i jak się dziecko chłopskie od 6go do 12go roku życia nauczyć w szkole może i powinno; chce on zapobiedz mylnéj interpretacyi planu nauk, i tą swoją publikacyą uchylić niedobrą opinię w kraju o szkołach, a pomnożyć szeregi przyjaciół oświaty ludowéj.

Te a nie inne okoliczności, nie zysk, nie interes osobisty, lecz mówię Wam wyraźnie, tylko pragnienie rzeczywistego pożytku ze szkół i podniesienie oświaty ludu tak w okręgu naszym jak i w kraju całym — skłaniają Inspektora do drukowania pracy jego oryginalnéj. — Nie troszczy on się wcale o zjadliwość recenzentów, o złośliwych krytyków, gdyż wié naprzód, że ci jak kruki na ścierwo, na każdą uczciwą pracę rzucać się zwykli, byle ich tylko do tego najęto i dobrze zapłacono. — Swoją drogą znajdą się jednak i tacy, którzy potrafią bezstronnie zawyrokować o wartości téj, jak ją Inspektor nazwał, pierwszéj próbki swego pióra, i głos tych będzie rozstrzygający *). — Nam zaś, gdy już ta próbka uzyska sankcyę Gut-

*) Wydanie „Latarni dydaktycznej“ poprzedził mój *Projekt uposażenia szkół wiejskich gruntami*, którego jeszcze ze dwa tysiące egzemplarzy mogę rozdać bezpłatnie zgłaszającym się wprost do mnie. Skromną tę broszurkę roztrząsnęło bez uprzedzenia kilka czasopism polskich wychodzących u nas i za granicą jak n. p. *Wiadomości kościelne*, *Tydzień polski*, *Ruch* poznański i t. p.; — tak samo ruski *Hospodar i Promyszlennyk* we wstępnym artykule nr. 20. z dnia 28. października 1881. na str. 305 do 307, a nawet *Słowo* w numerze 114. z dnia 5. paźdz. 1881. znalazło przychylnych słów kilka dla mego projektu.

Wiadomości kościelne w numerze 23. z dnia 5. listopada 1881. na stronnicy 188 tak oceniły rzeczoną broszurkę: „P. Roman Andrusikiewicz, c. k. okręgowy Inspektor szkolny w Gorlicach, chcąc postawić szkołę wiejską na wyżynie swego zadania, t. j. aby nietylko wychowywała ale i przygotowywała młodzież wiejską do przyszłego zawodu, wydał broszurkę o 32 stronnicach druku w 16°, w której uzasadnia swój wniosek, wniesiony pod obrady krajowéj konferencyi szkół ludowych, odbytéj w dniach 24.—27. sierpnia b. r. we Lwowie, zmierzający do tego, *aby uposażyć szkoły wiejskie gruntami*. Na poparcie tego wniosku przytacza szan. autor różne argumenta nie małéj doniosłości, świadczące nie tylko o zdrowém jego i głębokiém zapatrywaniu się na sprawy szkolne, ale oraz o wielkiéj praktyczności wniosku wspomnionego. Niektóre uwagi tyle są na czasie, że trudno im nie przyklasnąć. Autor nie bierze argumentów z powietrza, ale z życia, potrzeb i stosunków nauczycieli wiejskich. Radzibyśmy, aby szan. księża proboszczowie wiejscy zapoznali się w interesie swych szkół z tą broszurką, a nie wątpimy, że odda im niejedną przysługę, ile razy rzecz o sprawach szkolnych toczyć się będzie“.

Tydzień polski wychodzący we Lwowie, umieścił w numerze 38. na stronnicy 300 co następuje: Autor był lat ośm nauczycielem po wsiach, piętnaście w miasteczkach i cztery lata inspektorem szkół ludowych, a więc ma za sobą powagę dwudziestu siedmiu lat pracy w swoim zawodzie. Na tém większą więc uwagę zasługuje głos jego, poparty zresztą takiemi imionami jak Tadeusza Czackiego i Hugona Kołłątaja, których projekt wyposażenia szkół wiejskich gruntami, podnosi i swojém doświadczeniem stwierdza. Autor stanowczo oświadcza, iż dzisiejsza szkoła w Galicyi nie odpowiada w zupełności swemu celowi, a to z powodów: że najważniejsza dla wiejskiej dziatwy nauka gospodarstwa wiejskiego nie może być z pożytkiem wykładana, ponieważ przy szkołach nie ma gruntów, a rolnictwa z książki nauczyć się nie można; że nauczyciele będąc źle uposażeni i sami żyć nie mają z czego i dziatwy swej kształcić i zmuszeni będąc żebrać między ludem, nie mają u niego żadnej powagi i nie mogą wywierać zbawiennego wpływu na lud. Aby zaradzić temu, p. A. żąda nadania szkole od 8 do 15 morgów gruntu wraz z odpowiednim inwentarzem. Wyposażenie to szkół, projektuje autor Sejmowi, kosztem samychże nauczycieli, wyjaśniając sposoby tego wyposażenia i jak ono stanowczo wpłynie na polepszenie losu nauczyciela, na nadanie

tenberga, służyć ona powinna za podstawę, za punkt oparcia, za wzór, który w każdym kierunku wyzyskać powinniśmy. — Uwzględnić tylko musimy jeszcze tę jednę a nader ważną okoliczność, że nie ślepo litery się trzymać, lecz ducha téj pracy Inspektora odczuć należy i ożywić nim naukę każdy w swojéj szkole. Na to kładę nacisk szczególny.

---

praktycznego kierunku nauce wiejskich szkół i na ogólny stan moralny i materyalny ludu naszego. — Podzielając w zupełności wszystkie uwagi autora, na jedno byśmy się tylko nie zgodzili, t. j. aby to uposażenie gruntami szkoły miało być kosztem pensyi nauczycielskiéj (300—500 złr.) Czyż kraj, który ma fundusze na budowę gmachu sejmowego, na teatra, opery, na tysiączne rozmaite mniéj ważne sprawy, na wykupno propinacyi, pańszczyzny i t. d., nie powinien z funduszów ogólnych pokryć tę najważniejszą potrzebę? — Pojmujemy jednak obawy autora — niestety, w zbyt świeżej mamy pamięci rozprawy sejmowe zeszłoroczne i obcięcie wydatków na szkoły ludowe! U nas na wszystko znajdą się fundusze, tylko nie na oświatę ludu, bo oświata ludu to.... przyszłość Polski. Więc autor chcąc projekt swój oprzeć na realniejszéj podstawie, proponuje wyposażenie szkoły ludowéj gruntami, z których korzystać będzie nauczyciel, kosztem pensyi tegoż nauczyciela".

Ruch społeczno-ekonomiczny, wydawany w Poznaniu, pisze w numerze 1. z dnia 5. października 1881. na str. 8. 9. i 10: „Dla nauczycieli W. Ks. Poznańskiego nie ma w broszurce téj nic nowego, chyba to jedno, a najgłówniejsze, *że władze szkolne galicyjskie* dotychczas nie przyszły do tego przekonania, jak ważną rzeczą w stosunkach ekonomicznych dla gmin jest uposażenie nauczyciela gruntem. Rząd pruski już z objęciem dzielnic polskich przyszedł do nas z tą gotową myślą; zastał on też zresztą wszystkie szkoły nasze z czasów Rzeczypospolitéj obdarzone ziemią, a zakładając nowe, za pierwszy warunek kładł udotowananie ich rolami szkolnemi. Pomogła mu w tym zamiarze bardzo separacya gruntów przy uwłaszczeniu chłopów. Nietylko tam, gdzie szkoła wkrótce erygowana być miała, ale nawet we wsiach należących do jednéj gminy szkolnéj, ale nieco odległych, pamiętano o wyznaczeniu roli dla szkoły, kiedyś w przyszłości powstać mającéj. Z czasem też i te odleglejsze gminy dostały szkoły z gruntami.

Jeźli autor ubolewa nad tém, że na 100 szkół wiejskich w Galicyi ledwo 10 ma grunta, to u nas na 1000 nauczycieli wiejskich bodajby 10 się znalazło takich, którzyby kawałka roli nie mieli. Że niektórzy nauczyciele nie mają dziś roli, pochodzi ztąd, że przez wzrost ludności w wielu bardzo gminach jest po dwóch, a nawet 3 i więcéj nauczycieli, przy takich szkołach pierwszy nauczyciel ma rolą, drudzy często jéj nie mają, chociaż i to zaznaczyć należy, że pruskie władze szkolne usilnie się o to starają, aby i ci nauczyciele bez gruntu nie byli.

Na tém wychodzili i wychodzą dobrze: nauczyciel, gmina i rząd. Obszerniejszą niż szanowny autor projektu uposażenia szkół gruntami w Galicyi musielibyśmy napisać broszurkę, gdybyśmy korzyści tego urządzenia pod względem *moralnym i materyalnym* wykazywać mieli wyczerpująco, zaznaczyć jednak musimy, że nauczyciele byli u nas właśnie pierwszymi apostołami racyonalnego rolnictwa. Chłop niedowierzający, aniby był myślał o tak szybkiém uprawianiu koniczyny, lucerny i t. p., aniby był myślał o zaprowadzeniu poprawnéj uprawy roli i narzędzi rolniczych, aniby był myślał o racyonalném prowadzeniu gospodarstwa mlecznego, ogrodowniczego i t. p., gdyby go nauczyciel nie był na to naprowadził, albo świecąc sam dobrym przykładem, albo gdyby widząc coś dobrego u innych większych gospodarzy dominialnych, nie był skłaniał chłopa do uprawiania roli takiém ulepszoném narzędziem gospodarczém, które chłop zrazu oglądał, a wreszcie kupił.

Moglibyśmy licznemi przykładami posłużyć na to, jakto nauczyciele tysiące mórg nieużytków pod rychlejsze oddali uprawy. W pewnéj wsi n. p. dostało się przy separacyi 16 chłopom po 5—6 mórg latającego piasku. Dziesiątki lat leżała ta rola odłogiem; chyba gęsi na niéj paszono na przednówku. Spostrzegł to nauczyciel, bierze od pewnego chłopa 6 mórg w dzierzawę za bezcen — bo jak chłopi mówili — szkoda na to uprawy i siewu. Nauczyciel zasiał łubin, obrodził się wybornie, pierwszy rok zapłacił dzierżawę za całe trzy lata, w drugim roku kartofle, a w końcu owies sowicie wynagrodziły i trudy i nakład.

Na dalsze trzy lata już chłop nie wydzierżawił téj roli, bo cała gmina poszła za wzorem nauczyciela. Racyonalne zaprowadzenie gnojowni, hodowanie bydła, trzody chlewnéj, szkółek owocowych, warzyw i t. p. zawdzięczają gminy w tysiącznych wypadkach nauczycielom.

Podniósł się przez to dobrobyt gospodarstw wiejskich, zamiłowanie do pracy postępowéj, na dobrobycie i pracy zyskał lud moralnie i materyalnie, a skarb państwa uzyskał wyższe podatki, a dla armii czerstwych chłopaków. — Nauczyciele byli pionierami postępowego gospodarstwa, łatwiéj im też to przychodziło jak dworom lub księżom, bo oni więcéj zbliżeni do ludu. Kółka rolnicze, tak błogie u nas wydające owoce, dopiero w ostatnich czasach wzięły chłopa w swoją opiekę; dziesiątki lat przedtém pracowali nad nim nauczyciele jako mali gospodarze racyonalni, chociaż na kilku tylko morgach ziemi. To jest pewnik niczém nie zbity. Przyznać trzeba, że obywatelstwo polskie czyniło w téj mierze co mogło. Tacy obywatele jak Chłapowscy, Morawscy, Koczorowscy, Skórzewscy, Działyńscy i wielu innych, chętnie komunikowali się z nauczycielami, pomagając im w racyonalnéj uprawie roli, ich pługi ulepszone pruły ziemię nauczycielską, zboża i rośliny plenniejsze sprowadzone przez dwory dostawały się w drodze darowizny nauczycielowi, stadniki poprawniejszéj rasy zapładniały krowy nauczyciela. Na wszystko to zrazu patrzał chłop niedowierzająco, wątpiąc w pomyślniejszy skutek jak z jego systemu po ojcu odziedziczonego, ale niebawem przez nauczyciela albo wprost zapukał do dworu, prosząc o to lub owo, co też zwykle otrzymywał. Czy nauczyciele, nie mając roli, byliby mogli na lud tak zbawiennie oddziaływać? Nigdy! To też dziwić się zaprawdę należy temu, że w Galicyi dopiero teraz kopie kruszyć trzeba, walcząc o to, aby szkoły gruntami uposażyć!

Życzyć należy, aby zdrowa myśl, za którą p. Roman Andrusikiewicz w swéj broszurce wymownie i ze znajomością rzeczy występuje, znalazła poparcie ze strony władz szkolnych i sejmu."

Nie zapuszczając się w cytowanie innych jeszcze pism publicznych, które o sprawie przezemnie poruszonéj podobne zdania wypowiedziały, pomijając także milczeniem liczne z różnych stron otrzymane podziękowania, zostawiam Szanownemu Czytelnikowi ocenienie wartości *pewnego* czasopisma, które za-

W każdym razie, chociażby się komuś — mimo innego przeświadczenia — spodobało nazwać wydanie Inspektora wadliwém lub niedostateczném, pobudzi ono wielu do myślenia, spowoduje niejednego do zastanowienia się nad nauczaniem swém dotychczasowém, do zmiany na lepsze, przez co zastęp nauczycieli myślących i postępowych musi się zwiększyć. Doskonalenia się we wszystkich kierunkach i sumiennego wywiązywania się z powinności dobrowolnie na siebie przyjętych wymaga nasz własny interes. — Kto zaś uparcie trwać myśli w wadliwościach nauczania i przez to nieobliczone wyrządzać krzywdy tysiącom przyszłych swoich sędziów (bo do tego dorosną), ten niechby lepiéj zawczasu sam się zrzekł zdolności do pracy tak obfitéj w skutki jak nasza.

Koniec. Wracajmy do domu, bo już po północy.

Politura. Dobrze, jedźmy. Ale p. Zgrzebło będzie zapewne łaskaw pożyczyć mi na kilka dni téj próbki inspektorskiéj. Chciałbym się rozpatrzéć cokolwiek bliżéj w tém arcydziele, i pewne ustereczki, które już w niém dostrzegłem, zakomunikować Panom, jeżeli mię zaszczycić raczycie swemi odwiedzinami w najbliższą Niedzielę. Wszak teraz wakacye, nie możecie się więc zasłaniać niespodziewaną wizytą inspektora.

Zgrzebło. Bierz Pan, w Niedzielę będę u Pana.

Wszyscy. I my także.

III.

U Politury w Niedzielę wieczór.

Zgrzebło. No jakże znalazłeś kolego program konferencyi, przewertowawszy go od deski do deski?

Politura. Przejrzałem go i nie widzę w nim nic szczególnego.

Zgrzebło. To całkiem naturalnie, jeżeliś go Pan tylko przejrzał. Ja zaś, chociaż mi ten program w głównych zarysach już jest dobrze znany, będę się w nim rozglądał codzień przynajmniéj tak długo, jak długo nad ułożeniem jego Inspektor pracował.

Politura. I musisz w końcu Pan przyznać, że bardzo się przydać może pod placki.

Łebkowicz (oburzony). Takim chyba nauczycielom, jakim Pan jesteś. Mnie się zaś zdaje, że dla każdego wiejskiego nauczyciela będzie to książka tak niezbędna, jak dla turka koran, dla żyda talmud, czém dla ptaka skrzydła.

Politura. Niech sobie będzie. Pan jednak jako nauczyciel przy szkole czteroklasowéj — a niezawodnie wszyscy tacy przy szkołach więcéjklasowych — spodziewam się, nie będziecie wyrzucać pieniędzy na nabycie tego programu drukowanego, bo cóż Wam po nim. Inspektor zatém bądź co bądź zrobi fiasko na swoim interesie.

Łebkowicz. Tak źle nie będzie, i z wszelką pewnością ja pierwszy kupię to dzieło pouczające każdego nauczyciela bez wyjątku, choćby on był przy szkole ośmioklasowéj lub tylko przy szkółce wiejskiéj najniższéj kategoryi. Potrafię ja nadto zadziałać, a ze mną więcéj takich Łebkowiczów nie tylko w Galicyi, lecz jak daleko język polski sięga, ażeby każdy kto czytać umie, a dzieci swoje posyła do szkoły lub je w domu uczy, koniecznie sobie to dzieło sprawił, ażeby wiedział, co jego dzieci w szkole o każdym czasie robią, a przynajmniéj czego się tam od nauczyciela nauczyć powinny. Skończą się raz już te złote czasy panom Sękaczom, Politurom i Torbosieckim, muszą się oni oblec w inną skórę, bo sami rodzice, miejscowi nadzorcy szkolni i przyjaciele oświaty pouczeni nabytém dziełem zniewolą ich do tego, muszą zaprzestać bawienia się w szkołę kosztem nieoświeconych rodziców.

Politura. Co mi tu ma ktoś morały prawić w moim domu, — ja Pana za . . . . .

Zgrzebło. Powoli koleżko! Zaprosiłeś go tu sam, nie pozwolę zatém na żadne uchybianie sobie; za prawdę unosić się gniewem także się nie godzi. Jesteśmy swoi, nikt obcy tego nie słyszał.

Politura. Więc przepraszam najmocniéj, że się zapomniałem. Wybacz mi Panie Łebkowicz!

Powiedzcież mi jednak Panowie co to ma znaczyć, że w tym programie inspektor i naukę religii wkłada na nasze barki! Od czego ksiądz?

---

miast wypowiedzieć swój odmienny sposób pojmowania rzeczy godnie i z umiarkowaniem, ignoruje twierdzenia dowiedzione, wyszydza ów *Projekt* pewne w swéj zarozumiałości, iż mu się uda tym fajerwerkiem oślepić dojrzewające nauczycielstwo i sprawę *uposażenia szkół wiejskich gruntami* nastraszeniem autora sparaliżować.

W obec téj okoliczności zanoszę przeto do wszystkich P. T. Czytelników, których mój *Projekt* lub *Latarnia dydaktyczna* interesować będzie tę uprzejmą prośbę, by z całą otwartością zakomunikować mi zechcieli swoje szacowne o méj pracy zdanie w listach opłaconych, a to celem zebrania obfitszego materyału do drugiego wydania *Projektu*, jako też w celu wzbogacenia niemi mojéj **Recepty** przeciw złemu nauczaniu dzieci po szkołach wiejskich, którą to *Receptę* podającą wiele niezawodnych środków na liczne a uporczywe choroby nauczycielskie zamierzam ogłosić drukiem niezadługo, jako ciąg dalszy niniejszych pogadanek o *Latarni dydaktycznéj*. Gorlice, dnia 3. lipca 1882. *R. A.*

Zgrzebło. Ja to tak rozumiem, że jeżeli Ksiądz sam nie może udzielać nauki religii w szkole dla zachodzących przeszkód, to oczywista, że nauczyciel musi sam uczyć tego przedmiotu. Tak n. p. w naszéj parafii są cztery szkoły a Ksiądz tylko jeden i to bardzo często zapadający na zdrowiu. Zatém sami uczymy religii, stosując się do wyjątkowych okoliczności. Nic więc dziwnego, że i Inspektor umieścił w swoim programie sposób postępowania przy téj nauce, co Pana oburzać nie powinno.

Politura. Przeciwnie nie mogę odmówić wartości metodzie tam wskazanéj. Skądże on jednak do niéj przychodzi?

Łebkowicz. Porozumiał się w tym względzie z księdzem Szymonem Zuzakiem, znakomitym katechetą przy szkołach Gorlickich. Ten dostarczył materyału i główniejszych rysów do lekcyj w programie umieszczonych, a Inspektor obrobił je obszerniéj po swojemu. Nie możesz więc Pan mieć go w podejrzeniu, jakoby na siebie wdział cudze piórka.

Politura. Nie, nie, wierzę temu jak najmocniéj, a nawet na znak zgody odwołuję wzmiankę o pieczeni w niemieckim sosie.

Łebkowicz. Podaję zatém rękę i proszę nie słuchać ludzi przewrotnych, którzy wywołują i wyzyskują niezgodę naszą z Inspektorem w celach samolubnych.

Sękacz. Święta prawda! Ale zacznijmy o czém inném.

Panu Politurze i mnie może się bardzo przydać cały ten program, bo to jak widzę na szkoły niepodzielone, z nauką całodzienną, w trzech oddziałach, lecz Tobie kumie na nic on się nie zda, skoro masz w szkole starsze dzieci zrana a młodsze po południu, czyli dwa oddziały, każdy o dwóch grupach. Czemu to Inspektor nie wypracował rozliczeń i dyspozycyj na takie szkoły jak Twoja?

Zgrzebło. Zamiast mię pytać, powinienbyś sam już przyjść na to, że o wiele trudniéj było ułożyć to wszystko, czego się Inspektor podjął, na 3 oddziały niżeli na 2. Jeżeli znasz plany naukowe dla szkół ludowych wszelkiéj kategoryi, to łatwo Ci będzie poznać, iż się wziął do rzeczy najtrudniejszéj. Skoro zaś dał nam już gotowe wzory w rozliczeniach i dyspozycyach, to według nich nie trudno mi będzie ułożyć sobie coś podobnego dla mojéj szkoły o dwóch oddziałach.

Politura. Macie Panowie za sobą już długoletnie doświadczenie, pouczcież więc mnie początkującego, co właściwie chciałby osiągnąć inspektor swoim podziałem godzin, bo mnie się zdaje, że taki podział godzin będzie prawdziwém utrapieniem nawet najgorliwszych nauczycieli.

Zgrzebło. Ja od lat pietnastu przeszło staram się usilnie o dobrą naukę w mojéj szkole, przyszedłem jednak do tego przeświadczenia, że mimo najlepszych chęci nigdy nie byłem w stanie ułożyć sobie dobrego podziału godzin. Robiłem te podziały corocznie w ciągu wakacyj, a z żadnym nie byłem gotów z początkiem roku szkolnego, bo nie miałem wzoru. Ten wzór, który podaje nasz Inspektor, trafia zupełnie do mego przekonania, bo jest zastósowany prawie na włos do planu naukowego, nie wymaga żadnych objaśnień i tylko ulgą dla nas, nie zaś utrapieniem nazwany być musi.

Łebkowicz. W téj materyi ja znowu tyle powiedzieć mogę, że właśnie niejednostajność postępowania nauczycieli przy układaniu podziałów godzin, czy tam rozkładów nauk, jak je niektórzy nazywają, jest utrapieniem Pp. Inspektorów, gdyż te, które nauczyciele pod naciskiem Władzy i odnośnego §. regulaminu szkolnego przedkładać muszą, są bez wyjątku prawie zbyt ogólnikowe, i tylko w nader rzadkim wypadku odpowiadają zasadom, jakich się przy układaniu ich trzymać należy. Dlatego też radziłbym Panu Politurze przybić na ścianie bez namysłu podział godzin przez Inspektora ułożony i trzymać się go ściśle, albo też wypracować jeszcze lepszy i odpowiedniejszy do stosunków szkolnych miejscowych.

Torbosiecki. Pan zdaje się jesteś wtajemniczony we wszystkie szczegóły pracy inspektora. Bądźże więc łaskaw powiedzieć nam, co znaczą te liczby przed każdą dyspozycyą w jego podziale godzin.

Łebkowicz. Są to liczby oznaczające porządek, w jakim te dyspozycye po sobie następują *w szczegółowém rozliczeniu czasu wymierzonego na każdy przedmiot nauki.* Bez takich liczb przed każdą dyspozycyą w podziale godzin trudnoby było Inspektorowi dociec i orzec, czy podział godzin jest stósowny; jest to jego obowiązkiem, a sumienne dopełnienie tegoż nie jest tak łatwém, jakby się komu na pozór zdawać mogło.

Abyście mię tém łatwiéj zrozumieli, a szczególnie Pan Politura, zamyślający może wydać jeszcze doskonalszy podział godzin, wyłożę Wam rzecz w podobieństwie: n. p. krawiec ma zrobić surdut podług żurnalu. Bierze więc miarę i kraje dostarczoną mu materyę. Następnie dobiera do niéj podszewkę odpowiednią, kołnierz i guziki, obliczywszy naprzód ile mu czego potrzeba. Potém znaczy kredą i przykrawa podszewkę według skrajanéj materyi, fastryguje, obcina gdzie za wiele, a w końcu zszywa, prasuje

i odsyła z rachunkiem zamawiającemu. Jeżeli surdut leży dobrze, krawiec odbiera zapłatę umówioną z uznaniem jednającém mu klientelę; ale gdy sfuszerował, to wtedy biada, ostrzeże jeden drugiego o partaczu.

Podobnie ma się rzecz z podziałem godzin. Nauczyciel winien go ułożyć na podstawie przepisanego planu nauki, podług wymiaru godzin na każdy przedmiot. Rozkłada zatém wszystkie przedmioty na szczegółowe czynności (dyspozycye), oblicza najpierw, ile czasu na każdą koniecznie potrzeba. Potém zaznacza sobie, w który dzień, o któréj porze ta albo owa czynność odbywać się może, skraca czynności niezgadzające się z wymiarem godzin na każdy przedmiot, zestawia je harmonijnie, wykreśla zbyteczne, a w końcu ujmuje wszystkie w całość, poprawia, przepisuje na czysto i odsyła do aprobaty z dołączeniem szczegółowego rozliczenia czasu, na każdą czynność przypadającego. Jeżeli podział godzin jest dobrze ułożony, a zdolny nauczyciel ściśle się go trzyma, to pewnie wyczerpnie plan naukowy, dzieci nie na darmo będą chodziły do szkoły; wtenczas i prosty wieśniak uzna szkołę za dobrą. Ale gdy podział godzin nie wart torby sieczki, lub nauczyciel nie potrafi według dobrego podziału godzin udzielać nauki, wtedy niechajby raczéj wisiała kłódka u drzwi szkolnych.

Ist der Kriegsplan gut, so müssen wir siegen. — Proste rozrzucenie przedmiotów, objętych planem nauki, na pewne dni i godziny — bez rozłożenia ich na szczegółowe czynności, bez rozliczenia czasu na każdą i bez uwidocznienia go w osobnym załączniku, nie zasługuje nawet na nazwę podziału godzin.

Dokładne, wyczerpujące rozsortowanie dyspozycyj do każdego przedmiotu nauki gra najważniejszą rolę przy układaniu podziału godzin; złożenie zaś dowodów na cyfrach opartych, ile czasu na każdą dyspozycyę w nim przeznaczono, czy nie za wiele, lub nie za mało, czy któréj czynności nie pominięto, umożebnia dopiero Inspektorowi wydanie orzeczenia, czy podział godzin jest stósowny, czy nauczyciel nie stoi na rozdrożu, czy manowcami nie chodzi.

Dla mnie pracującego przy szkole 4-klasowéj było rozpatrzenie się w tém szczegółowém rozliczeniu czasu do podziału godzin na szkoły jednoklasowe, które Inspektor ułożył, bardzo nauczające, i zdaje mi się, że dla Was koledzy będzie ono także nadzwyczaj korzystne.

Sękacz. Wiecie co koledzy, że mnie się powoli zaczyna podobać ten podział godzin wymyślony przez Inspektora z tém rozliczeniem czasu, ale najbardziéj mi się podobają jego dyspozycye na cały tydzień. Szkoda wielka, że ich nie wydrukuje na cały rok, bo wtenczas jużbym się nie kłopocił z preparacyą dziś na jutro przez całe życie.

Zgrzebło. Jest na to bardzo prosty sposób i każdy nauczyciel potrafi sobie ułożyć podobny obraz nauki z całego roku. Niech tylko co wieczór zapisze sobie w *dzienniku nauki* co brał, jak daleko postąpił w każdym oddziale z każdego przedmiotu, a będzie miał gotowe dyspozycye na rok następny, które może w ciągu lat kilku wydoskonalić.

Torbosiecki. Mnie się aż w oczach ćmiło, gdym ujrzał inspektorski wzór, jak się ma prowadzić dziennik nauki; bo to na każdy przedmiot inna stronica, na każdy miesiąc kratka, osobno na każdy oddział, przytaczać mu ustęp i stronicę z czytanki, a nawet ile wierszy wzięto! To niechby jasne...

Zgrzebło. Ani słowa, że jasne, ale nie pioruny, lecz wszystko wtenczas będzie jasne w takim dzienniku nauki jak *Soll* (Winien) i *Haben* (Ma) w kontowéj księdze kupca. Wtedy na jeden rzut oka możesz Pan mieć szczegółowy przegląd, czegoś nauczył z każdego przedmiotu, nie zaś jak dotąd wszystko razem na jednéj stronicy, niby bigos hultajski, że z tego ani sam nie jesteś mądry, ani Inspektor nie dojdzie końca i szukać musi jak igły w furze siana, gdy chce wiedzieć n. p. czyś uczył fizyki z podręcznika na szkoły średnie, czy według książki szkolnéj; które ustępy umieją dzieci z pamięci wygłaszać, które n. p. treści moralnéj albo historycznéj potrafią swojemi słowy opowiadać; które n. p. treści realnéj tylko odpytywałeś i t. d.

Torbosiecki. A cóżby to był za inspektor, żeby on tego nie wiedział i bez dziennika nauki!

Łebkowicz. Jeżeliś kolega łaskaw posłuchać, to będzie mi przyjemnie wyjaśnić Mu tę sprawę cokolwiek bliżéj. W szkołach ludowych weszła nauka od lat kilku w takie stadyum, że kontrola nad systematyczném onejże udzielaniem stała się potrzebą nieodzowną. Prowadzenie więc w tym celu dziennika nauki udzielanéj jest nietylko słuszne, lecz i na istniejącym przepisie oparte, z czém mogą się nie zgadzać chyba tacy nauczyciele, którym nie szkoła w głowie. Rozważ Pan sam, na co by się przydał najdoskonalszy plan naukowy, gdyby go nauczyciel nie zdołał przeprowadzić i gdyby z tego przeprowadzenia nie umiał sobie zdać sprawy, a dla Władzy kontrolującéj skreślić obrazu, jak się przedstawia nauka w jego

szkole o każdym czasie. — Jest to smutnym objawem, że zdarzają się dość często tacy nauczyciele, którzy pod tym względem nie dopełniają swoich obowiązków, co jednak pochodzi nie z braku czasu, jak raczéj jest znakiem karygodnego niedbalstwa. Dziennik nauki takiego nauczyciela nie odpowiada celowi, jest prowadzony powierzchownie, w najdowolniejszym porządku i jedynie tylko dla formy, aby się uwolnić od odpowiedzialności za zupełne nieprowadzenie tegoż. Trafia się nawet i to, że zapiski w dzienniku nauki nie zgadzają się z rzeczywistością t. j. że zanotowano w nim n. p. „Dnia 14. listopada była nauka z geometryi o obliczeniu powierzchni podłogi w sali szkolnéj“, a tymczasem ani jeden z najstarszych uczniów nie potrafi rozwiązać zadania danego na ten sam temat w czasie wizytacyi szkolnéj. — Otóż jeżeli niesumienny nauczyciel w ten i podobny sposób paraliżuje sprawę oświaty ludowéj i tendencyjném zacieraniem śladów swéj opieszałości, fałszywym lub zawiłym dziennikiem nauki utrudnia Inspektorowi przeświadczenie się o stanie nauki w jego szkole i o systematyczném onejże udzielaniu, to cóż dopiero ludziom nieobeznanym z planem naukowym i regulaminem szkolnym, nieżałującym mu często pochwał na popisie! Poznał się widać nasz Inspektor na farbowanych lisach, i aby téj dowolności tamę położyć, cel zaś rzeczony tém pewniéj osiągnąć, zajął się jeszcze sporządzeniem wzorów do prowadzenia dziennika nauki. Są one przeważnie tylko skazówką dla tych nauczycieli, którzy mimo najlepszéj chęci i woli nie umieją sobie radzić w tym względzie. Przypatrzcie się Panowie bliżéj tym wzorom, rozglądnijcie szczegóły, porównajcie je z odnośnemi dyspozycyami, a musicie przyznać, że obejmują cenne skazówki. Prawda, że wzory te nie stanowią całości, lecz inaczéj musiałyby były uróść w rozmiary obszerniejsze i koszta druku powiększyć. Dotychczasowa, nikogo nie obowiązująca, bo nie przepisana forma prowadzenia dzienników wcale się nie zaleca, nad czém się nie myślę rozwodzić, gdyż to rzecz powszechnie znana. Natomiast każdy nieuprzedzony przyzna Inspektorowi ze mną, że sposób jaki podaje do prowadzenia dziennika nauki swymi wzorami jest bardzo trafny; chodziłoby tylko o jednolite zaprowadzenie ich w szkołach naszych. Inspektor nie żąda swoimi wzorami od nas rzeczy niezmiernie trudnéj lub kosztownéj, albowiem do osiągnięcia tego założenia potrzebuje nauczyciel na dziennik nauki tylko tyle stronic zwykłego papieru, ile **ważniejszych** dyspozycyj poszczególniono w indeksie t. j. na każdą dyspozycyę jedną stronicę choćby nieliniowaną, nierubrykowaną, bo to rzecz podrzędna, a najważniejszą jest ta, *aby te same czynności nauczyciela i dzieci zanotowane były z całego roku na jednéj i téj saméj stronicy, stronice zaś aby następowały po sobie według logicznego porządku dyspozycyj, jak je w indeksie ugrupowano.* Byłoby bardzo do życzenia, aby solidarność nasza ułatwiła wydanie druków podług tych wzorów, któreby sobie każdy z nas mógł nabyć w ilości potrzebnéj z ryczałtu pobieranego na drobne potrzeby szkolne i urzędowe. Ułatwiłoby to nadzwyczaj tę sprawę tak ważną. Sądzę jednak, że zanim do tego przyjdzie, może już każdy myślący i rozgarniony nauczyciel zaprowadzić sobie dziennik nauki podług tych wzorów, zmniejszyć poniekąd czynność z tém połączoną, a nawet jeżeli czasem wolnym rozporządza, poczynić pewne w tych wzorach ulepszenia i zakomunikować je Inspektorowi celem rozpowszechnienia takowych.

Chciejmy Panowie ująć tę sprawę w swoje ręce i dokonać uporządkowania jéj każdy u siebie. Wówczas będziemy pewniejsi skutków naszéj pracy; zdołamy snadniéj odpowiedzieć słusznym wymaganiom; śmiało i z czystém sumieniem możemy oczekiwać wizytacyi szkoły, i doprowadzimy każdy swoją do kwitnącego stanu. Wreszcie przy pomocy dziennika nauki wedle wzorów prowadzonego zdoła każdy następca korzystać w całéj pełni z pracy swego poprzednika, inaczéj bowiem będzie jak dotąd wywracał wszystko drugi, co zdziałał pierwszy. W tych słowach zdaje mi się wypowiedziałem myśli nie tylko swego serca, lecz całego nauczycielstwa.

IV.

Trójka u Cisa w Żarnowcu.

a) Po nauce rannéj.

Sękacz. Ja gdybym był Inspektorem, tobym tu przysłał stenografów, żeby cały rok spisywali, jak to Pan uczy trzy oddziały razem; potem kazałbym te zapiski wydrukować i rozesłałbym je wszystkim nauczycielom w okręgu, żeby tak uczyli i tyle, co Pan uczy.

Cis. Najprzód nie znalazłbyś Pan funduszu na opłatę stenografów i drukarni, a powtóre nie wieluby się znalazło między nami takich kolegów, coby się im chciało czytać te zapiski, a cóż dopiero podług nich urządzać naukę w swojej szkole. A gdybyś Pan będąc Inspektorem usilnie na to nastawał, to jedni woleliby się wynieść do inne-

go okręgu i tych byłoby może najwięcéj, drudzy okrzyczeliby cię, żeś jest tyranem wymagającym za liche wynagrodzenie pracy, przechodzącéj siły człowieka; a tylko bardzo nie wielu wreszcie byłoby takich, coby potrafili i chcieli przejąć się duchem tych zapisków i według nich postępować.

Politura. Cóż z końcem roku robi Szanowny Kolega z tą masą najróżnorodniejszych zeszytów każdego ucznia? Czy po popisie biorą je sobie dzieci do domu?

Cis. Coś podobnego, ale nie zupełnie. Miesiąc przed egzaminem ustają wszelkie ćwiczenia piśmienne i rysunkowe, a natomiast odbywa się generalna repetycya nauki z całego roku. W ostatni Czwartek miesiąca Maja po południu rozdaje się uczniom wszystkie zeszyty a ci kładą je przed sobą na ławkach: najprzód geometryczny, na nim rysunkowy, na tym kaligraficzny, a na tym znowu historyczny i t. d. do góry tak, że stos cały zeszytów wygląda jak książka bez okładek. Potém każdy uczeń dostaje sznurek do związania swoich zeszytów na krzyż. Gdy się to stało, ustawiają się dzieci w pary, każde ze swoją paczką zeszytów pod pachą. Wtedy ruszamy drogą do wsi, gdzie mieszka chłopek, wcale dobrze książki oprawiający. U tego to introligatora oprawiają się zeszyty każdego ucznia, a miejscowa Rada szkolna płaci za oprawę. Jeżeli jeden uczeń zapisał i zarysował w roku 47 arkuszy papieru, który ja wprost z papierni ryzami sprowadzam, to oprawa jego zeszytów kosztuje $11^3/_4$ ct. Dzień przed popisem idziemy po te zeszyty oprawione, a w dzień popisu widzi każdy ojciec przed swoim synem piśmienną pracę jego całoroczną w kompaturkach. Po popisie jednak ani jeden swej księgi nie dostanie, lecz układa się je w téj oto szafie, dopóki każde dziecko nie skończy sześcioletniéj nauki codziennéj i dwuletniéj niedzielnéj. Dopiero po ośmiu latach, gdy każde liczy 14 lat życia, gdy już potrafi ocenić i szanować mozolną pracę swoją i moją, wydaję z owéj szafy każdemu jego ośm książek. Jeżeliście Panowie ciekawi, to proszę pójść ze mną przy Niedzieli na wieś, a przekonacie się, w jakim one są porządku i poszanowaniu złożone w skrzynce każdego z niegdyś moich uczniów. Zastaniemy tam niejednego, który przegląda swoje księgi z zadowolnieniem, a często i z potrzeby zagląda do tych swoich skarbnic, radząc się ich w niejednym wypadku.

b) Po nauce popołudniowéj.

Torbosiecki. Czy Pan Profesor nie pozwoliłby nam przyjść znowu na pogadankę?

Cis. Na żaden sposób! Prosił mię do siebie na wieczorną pogadankę także Ksiądz Proboszcz, ale go musiałem przeprosić, bo zwykle we Wtorki i Soboty od godziny 3ej — 4ej do późna w noc siedzę nad poprawianiem wypracowań uczniów, a obowiązek pierwszy u mnie zawsze.

Torbosiecki. Kiedy tak, to niechże nam wolno będzie przynajmniéj się przypatrzyć téj korekturze a może i pomódz.

Cis. I owszem, weźmiemy się zaraz do roboty, najprzód do rysunkowych zeszytów. Zobaczycie Panowie jak to się w lot oceni, ile wart rysunek tego lub owego ucznia.

Otóż nie wiedząc czyj zeszyt, bo podpis ucznia w środku, a tylko na figurę patrząc, kładę zeszyt z dobrym rysunkiem na prawo, a z kiepskim na lewo. Tak tedy posortowałem wszystkie i mam dwa stosy, dobry i zły. Stos dobry jeszcze raz sortuję: dobry rysunek na prawo, a dostateczny na lewo. Stos zły także tak: zły rysunek na lewo, a mierny na prawo, do końca. Teraz mam stos rysunków dobrych, stos dostatecznych, stos miernych i stos niedostatecznych, i podług tego oznaczę cenzurę każdego rysunku liczbami: 5. 4. 3. 2. Lecz przebrawszy dobre jeszcze raz, dam najlepszym rysunkom cenzurę bardzo dobrą = 1. — Oceniłem więc rysunek każdego ucznia bez względu na to, czyj jest.

Politura. A rachunkowe zeszyty czy też się tak poprawia: bardzo dobry, dobry, dostateczny i t. d.?

Cis. To już rzecz wcale inna, lecz także nie wiele zadaje pracy. Czyje zadanie mam w ręku też mię nie obchodzi, tylko jakie jest rozwiązanie zadania, czy wynik zgadza się z wynikiem w moim zeszycie i czy korektor czego nie pominął. Uczniowi, który w jedném zadaniu rozwiązał pięć przykładów dobrze, piszę na zeszycie cenzurę bardzo dobrą = 1., za cztery dobrze rozwiązane dobrą = 2., za trzy dostateczną = 3., za cztery mierną = 4., a który z pięciu przykładów rozwiązał dobrze tylko jeden, dostanie cenzurę niedostateczną = 5.

Sękacz. To Szanowny Pan Kolega ma także swój zeszyt rachunkowy? Co Panu po nim?

Cis. Mam, gdyż rzecz to bardzo ważna i niezbędna do porównywania rozwiązanych przez dzieci przykładów z tymi samymi przykładami rozwiązanymi przezemnie. Byłby to sens, żebym ja na zeszytach dzieci tyle razy jeden i ten sam przykład przerachowywał ile ich jest? Raz rozwiązałem na moim zeszycie wszystkie przykłady z podręcznika i jak rok długi tylko porównywuję co dzieci rozwiążą.

Politura. Mój Boże, tu Pan ma wspaniały ogród z sadem, pasieką, warzywami, kwiatami, istny raj, a u mnie przy szkole nie ma ani piędzi ziemi!

Cis. Tak i tu było, gdym objął posadę w Żarnowcu przed dwudziestu laty, lecz zaraz z początku wziąłem się na sposób. Przez cztery lata pielęgnowałem z uczniami moimi szczepki w wazonach na oknach szkolnych. W piątym roku, pod jesień, zjawia się niespodzianie w szkole nowy c. k. Starosta, a moje szczepy okryte owocem. Czy uwierzycie Panowie, że w pięć tygodni miałem już pięknie osztachecony i oparkaniony cały morg ziemi na ogród, że w rok później darowała dziedziczka tutejszej szkole zaraz przy ogrodzie siedm morgów egipskiej ziemi, dała wszystek materyał na wystawienie stodołki, stajenki i piwnicy pod budynkiem szkolnym, że podarowała mi dwie krówki i kilkadziesiąt złr. na urządzenie wzorowego gospodarstwa? Tak było. Dziś ta szlachetna pani już nie żyje, ale pamięć jéj nigdy nie wygaśnie w sercu mojém i w sercach moich wychowanków; odwiedzamy często jéj grób, modlimy się za spokój jéj duszy. Oto jéj portret na ścianie, a ten drugi przedstawia tego c. k. Starostę, najenergiczniejszego obrońcę spraw szkolnych. Jego to szczególna troskliwość o produktywną oświatę zapewniła wszystkim dzieciom w Żarnowcu korzyści z praktycznéj nauki wiejskiego gospodarstwa. Obie te osoby zapewniły mi egzystencyę wprawdzie bez wygód i dostatków, lecz także i bez cierpień. Po uposażeniu tutejszéj szkoły gruntem zmieniło się też nie do poznania usposobienie gminy dla szkoły, bo każde dziecko musi się u mnie nauczyć praktycznie wszystkiego tego, co każdy kandydat na samodzielnego wiejskiego gospodarza, co każda przyszła gospodyni wiejska koniecznie wiedzieć i umieć powinna. Używam też niezamąconego spokoju i poważania. Grunt umożliwił dzieciom moim korzystanie ze szkół wyższych i da Bóg że będą ludźmi. Zresztą będąc po całych dniach zajęty dziećmi, czuję się pośród nich szczęśliwym; dopełniam ściśle każdéj powinności, mam spokojny umysł i sumienie; dla mnie mogą i nie istnieć wizorcy szkolni. Ale dość będzie na pierwsze poznanie się nasze téj gawędki.

Sękacz. Dziękujemy za nią serdecznie, a równie także za pozwolenie przysłuchania się praktycznym lekcyom zrana i po południu.

Torbosiecki. Zachwycałem się niemi i sprawdziłem doświadczeniem, że można równocześnie zatrudniać wszystkie trzy oddziały.

Politura. Mnie one także nadzwyczaj zajęły i posłużą mi za nauczkę, że nic trudnego chcącemu. Bardzo mię též zaciekawiły okoliczności przytoczone o uposażeniu gruntem tutejszéj szkoły. Piękny to i naśladowania godny przykład. Szczególnie zaś składam podziękowanie Szanownemu [illegible] Koledze za proste i krótkie obj[illegible] robić z zeszytami przy końcu r[illegible] niać rysunkowe, jak rach[illegible] uczniów. Wartoby słyszeć i [illegible] kie tym podobne skazówki słu[illegible] do zrozumienia dyspozycyj, warto [illegible] drukować, bo to jak widzę nie z fan[illegible] z praktyki swojéj nam ich Pan udz[illegible] jeden bezradny abituryent seminaryu[illegible] kierowałby się przy ich pomocy na ru[illegible] wanego nauczyciela, jakim ja być pragnę.

Cis. Miło mi słyszeć uznanie ze strony Panów. Bywajcie zdrowi! A co do skazówek, to nie mam wielkiéj chęci popisywania się niemi, bo jak to bywa: *„Kto z ćwierci głowę wystawia, to strychulcem mu ją dostaje.“* Skazówki moje składają się z luźnych zapisków na karteczkach, więc poślę je p. Inspektorowi do zużytkowania. Może czytelnicy jego programu konferencyi, który pod tytułem *„Latarnia dydaktyczna“* drukować zamyśla, również uznają pożyteczność takich skazówek i swoje nadsyłać mu będą. Wtedy mógłby on wszystkie ująć w pewien system i uczynić zadość Pańskiemu życzeniu.

KONIEC.

Gorlice dnia 25. Grudnia 1880.